

DRUGAČIJI

Školski list II. gimnazije – Split
veljača 2026., godina IX.

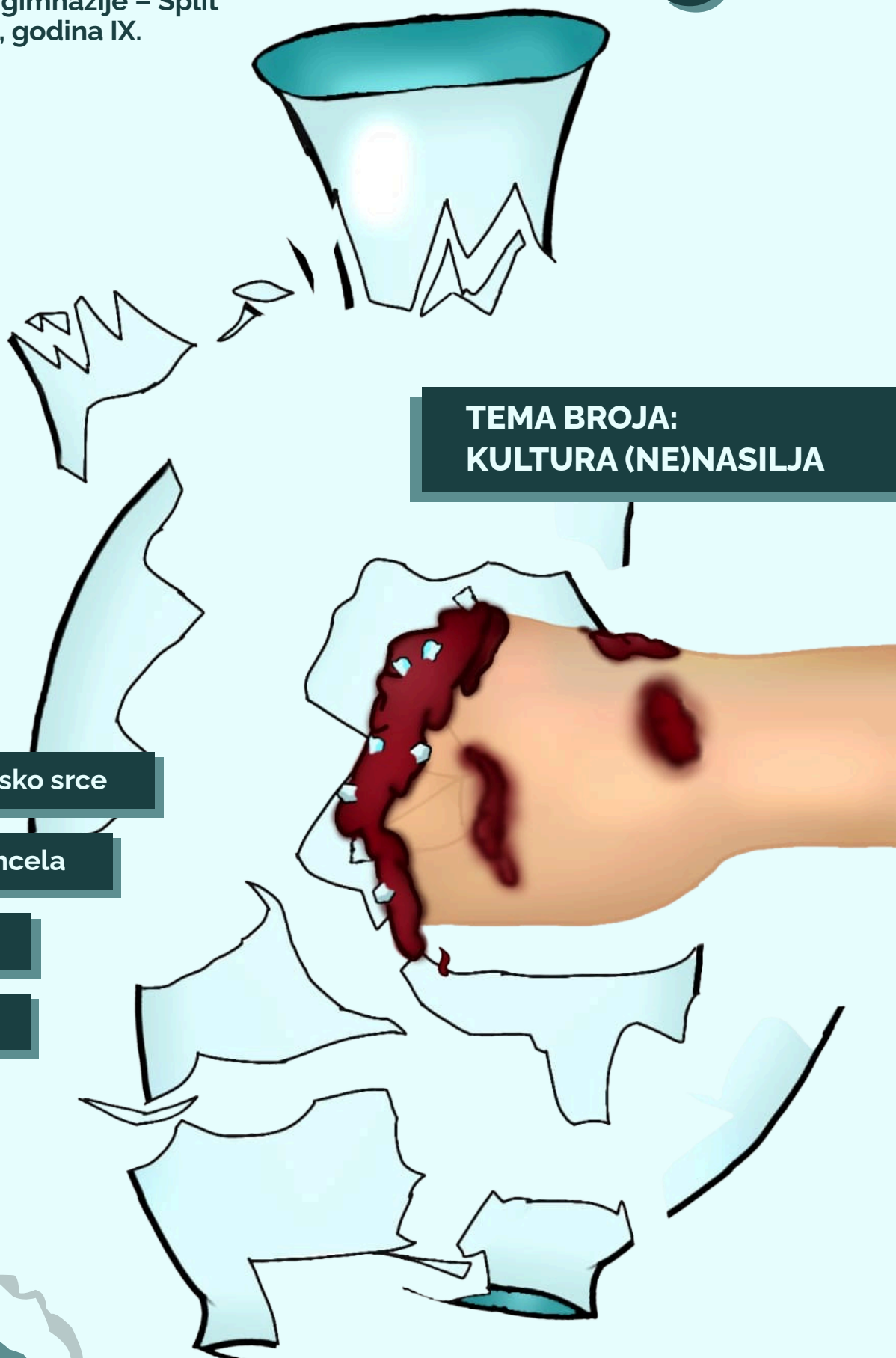
TEMA BROJA:
KULTURA (NE)NASILJA

Snažno volontersko srce

Patnje mladog incela

Priča o tiramoli

i još puno toga

Policija traga za vandalom koji je crvenom bojom išarao Pulu

U Splitu u tri kvarta pod okriljem noći oštećeno 18 vozila

Gradonačelnik u šoku zbog devastacije solinske crkve usred mise, gradom harače mulci od 15-16 godina i uništavaju...

Kaznena prijava za maloljetnike koji su oštetili vozila u Splitu, šteta veća od 5.000 eura

Dugoreška sramota: Mladi vandali uništavali imovinu na klizalištu - razbijena stakla i nacrtana svastika

Policija o nasilju na igralištima u Zagrebu: Uhitili ženu i dva maloljetnika, čovjek u bijegu!

Uništeni bicikli Bajns ispred zagrebačkog trgovačkog centra

Učenik pretukao drugog učenika u školi u Zagrebu, ostali navijali

SADRŽAJ

Riječ urednice	2
TEMA BROJA: KULTURA (NE)NASILJA	
Sloboda govora ili govor mržnje	3
Trebaju li lažne vijesti biti kazneno djelo?	4
Nasilje kroz tišinu	5
Očekivanja roditelja – jesu li oblik nasilja?	6
Prouzročuju li igrice nasilje?	7
Ravnopravnost nije privilegij	8
Živimo li <i>Sluškinjinu</i> priču?	10
Različito o istome:	
Nasilje nad ženama	11
Rastuća tragedija koju društvo ne uspijeva zaustaviti	12
Tko je odgovoran za femicid i kako ga spriječiti?	13
Povratak fašističkih ideja potiče nasilje i razara društvo	14
Koliko religija utječe na međuljudske sukobe i ratove	15
Zašto više ne možemo stati u tuđe cipele?	16
Iz kojeg kuta gledaš?	17
INTERVJU s Karmel Šarac	
Snaga volonterskog srca	18
OBLJETNICE	
Prisjećanje na početke državnosti	21
U početku bijaše kneževina	22
Čovječe, pazi da ne ideš malen ispod zvijezda!	23
Glazba Splita koja živi i danas	24
Tijardović u orijentalnom svjetlu	26
Rimski se car vratio u svoju palaču	27
Glazba mora živjeti u srcima ljudi	29
Hrvatska Ivana Orleanska na daskama splitskog HNK-a	30
Šala liječi, smijeh spaja	31
Prince of Darkness – mitska ličnost glazbene scene	33
Podlistak: IN ENGLISH, PLEASE	
How to manage stress effectively	35
The skills every teenager should learn	35
How technology has changed the way we communicate	35
Can you imagine a world without the Internet?	36
The benefits of social media: are they worth taking the risk?	36
Should homework be optional?	37
What makes a good leader?	37

SKITALICA

Otkrili smo ljepote srednje Europe	38
U društvu bogova	40
Ciao, Italia!	42

SVAŠTALICA

Mladi mijenjaju svijet nabolje	43
Prilika za učenje, raspravljanje i susrete mladih iz Europe	44
Metabolički rascjep	45
Pravo na izbor i kada je život u pitanju?	46
Može li <i>UI</i> i osjećati umjesto nas?	46
<i>TikTok</i> prije tebe zna što želiš gledati	47
Iz pera kritičara:	
iPhone 17 vs. iPhone 16	48
<i>This old dog</i>	49
Najpoznatija Zajčeva opera osvaja publiku snagom izvedbe i prizora	51
Pariz i Bejrut u srcu jedne obitelji	53
Knjiga koja te nauči slušati tišinu	54
Patnje mladog incela	55
Anketa: Čovjek samo srcem dobro vidi!	56
Što ostaje od djetinjstva kad nam ubrzaju odrastanje?	57
Zašto tiramole nestaju s dalmatinskih ulica?	58

ZBIVALICA

Naši laureati	59
Ča je život vengo uspjeh	61
Zemlja dide mog	61
Čuvar zaboravljenih jezika	63
Život piše priče, a mi povijest	64
Šaljite osvrte!	66
Zabranjeno za tvoje dobro?!?	67
Zar se bajke zabranjuju?	67
Pazi, snima se!	68
U potrazi za književnim poslasticama	68
<i>Parlamo</i> na svim jezicima	69
Italofonia: lingua oltre i confini	70
Može li se mentalno stanje matematički prikazati?	71
Uhvaćeni u <i>Mreže</i>	71
<i>Druga</i> u akciji	72
Dani kruha u II. gimnaziji	73
Bili smo dobri domaćini	73
Kad hoćemo, sve možemo	74
Alo, dodaj balun!	75
Božić u <i>Drugoj</i>	76

“

Riječ urednice

Svaka je školska godina prepuna iznenađenja i događanja, no jedno je sigurno i uvijek će nas čekati – naš školski list. I ove smo godine za vas, dragi čitatelji, pripremili novo izdanje DRUGAČIJEG koji predstavljamo s uzbuđenjem i ponosom!

Izabrali temu ovogodišnjeg izdanja nije bilo nimalo teško. Već nakon prvog sastanka složno smo odlučili predstaviti nešto što je toliko prisutno oko nas, a opet nedovoljno komentirano – kulturu (ne)nasilja.

Stoga, na sljedećih nekoliko stranica čitajte o govoru mržnje, raznim oblicima nasilja, kako u društvu tako i u obitelji, nasilju u igricama, ravnopravnosti, nasilju nad ženama i femicidu, religiji i njenom utjecaju na društvo i zaključite jesmo li kao ljudi izgubili empatiju.

Uz glavnu temu, za vas smo pripremili i radove o putovanjima naših učenika. Osvrnuli smo se na istaknute pojedince koji su svojim djelovanjem pridonosili svijetu i time ovjekovječili njih i njihove uspjehe. Zabilježili smo brojne događaje koji su se zbili u našoj školi, od sportskih trenutaka do raznih natjecanja znanja. Razgovarali smo s Karmel Šarac – volonterkom čije veliko srce inspirira sve. Dotaknuli smo se TikToka, umjetne inteligencije i svega onog što obilježava moderno doba.

Još mnogo toga krije se među koricama školskog lista, gdje se za svakoga nađe po nešto! Uživajte u čitanju i vidimo se opet sljedeće godine!

Vaša urednica

”

IMPRESUM

Nakladnik: II. gimnazija – Split **Za nakladnika:** Ivanka Kovačević, ravnateljica **Urednice:** Lana Prančić i Ena Čerina, 4. e **Voditeljica Novinarske družine Druge i lektorica:** Vesna Krželj Velić, prof. **Novinarska družina:** Andela Bošković, Ena Čerina, Marin Grubišić, Agneza Gunjača, Leonora Karabatić, Laura Kovačević, Lucija Matijašević, Uršula Mitar, Emanuela Perko, Lana Prančić, Andrej Šagolj, Jakša Veić, Karmen Vlasteličić **Izrada naslovnice:** Ena Čerina, 4. e **Izrada unutrašnjih korica:** Lucija Matijašević, 3. e **Odabir fotografija i ilustracija:** Novinarska družina Druge **Grafičko uređenje:** Katarina Ćurin, Selma Škaričić **Tisak:** Retes Print Centar

TEMA BROJA

I riječi ranjavaju, zar ne? (izvor: www.pgaction.org)

Kada riječi prestaju biti mišljenje i postaju oblik nasilja

SLOBODA GOVORA ILI GOVOR MRŽNJE

U svakodnevnim raspravama, posebno na internetu, može se čuti da svatko ima pravo reći što misli. Ta se rečenica najčešće koristi kao opravdanje za vrijeđanje i ponižavanje drugih. Kada se takve poruke stalno ponavljaju, s vremenom se takav govor počinje doživljavati kao nešto normalno. Iako ih mnogi predstavljaju bezazlenima, te riječi ostavljaju trag, posebno u društvu u kojem je nasilje već prisutno u različitim oblicima.

PIŠE: Lucija Matijašević, 3.e

Sloboda govora smatra se jednom od osnovnih vrijednosti demokratskog društva. Zahvaljujući njoj, ljudi mogu javno govoriti o problemima, iznositi kritike i različita mišljenja. Ipak, međunarodni dokumenti jasno ističu da sloboda govora ima svoje granice. Opća deklaracija o ljudskim pravima i Europska konvencija o ljudskim pravima navode da se sloboda izražavanja može ograničiti kada ugrožava prava i sigurnost drugih. Sloboda govora ne može biti opravdanje za poticanje mržnje.

Govor mržnje rijetko se pojavljuje u otvorenom obliku. Češće je suptilan i ponavljan do te mjere da postaje dio svakodnevice. Određene se skupine stereotipima i omalovažavanjem prikazuju kao problem ili prijetnja. Takav govor ne poziva nužno na nasilje, ali stvara okruženje u kojem je nasilje lakše opravdati i teže prepoznati. Posebno zabrinjava način na koji se govor mržnje širi u porukama ekstremne desnice. Takve poruke svjesno koriste strah i osjećaj ugroženosti kako bi podijelile društvo na „nas“ i „njih“. Iako se rijetko izravno poziva na nasilje, uporno ponavljanje takvih stavova postupno normalizira netrpeljivost i oblikuje atmosferu u kojoj je agresija prihvatljiva. Sloboda govora u tom se kontekstu ne koristi kao pravo na iznošenje mišljenja već kao štit iza kojeg se skrivaju poruke koje razaraju društvenu solidarnost i potiču na nasilje.

Društvene mreže dodatno pogoršavaju problem. U prostoru, u kojem se sve širi brzo i uglavnom bez posljedica, govor mržnje postaje svakodnevnik. Kada se takve poruke stalno ponavljaju, ljudi se na njih naviknu.

Prestaju ih doživljavati kao problem, a nasilje koje iz njih proizlazi počinje se opravdavati. Riječi tako postaju uvod u ponašanja koja ostavljaju stvarne posljedice.

Najopasnija je u svemu tome šutnja. Kada se govor mržnje tolerira ili negira, kada se opravdava slobodom govora, društvo šalje poruku da je prihvatljiv, a žrtve se proglašava preosjetljivima te se nasilje prebacuje s riječi na djela.

Sloboda govora nije isto što i sloboda mržnje. Razlika između ta dva pojma nije nejasna već se često namjerno zanemaruje. Sloboda govora postoji kako bi štitila pravo na mišljenje, a ne pravo na ponižavanje drugih. Društvo koje to ne prepoznaje riskira normalizaciju nasilja i gubitak osnovnih vrijednosti.

Dok god se govor mržnje bude skrivao iza slobode govora, granice će se i dalje pomicati. A društvo koje ne reagira na riječi, teško će reagirati na nasilje koje iz njih nastaje.

Govor mržnje vs. govor ljubavi (izvor: www.un.org)

Sloboda govora prestaje kad drugog ugrožava

STOP
FAKE
NEWS

Sloboda bez istine postaje samo prostor za manipulaciju

TREBAJU LI LAŽNE VIJESTI BITI KAZNENO DJELO?

Svakodnevno čitamo i slušamo vijesti, primamo informacije i širimo ih dalje. Nikada nismo imali toliko izvora informacija, ali nikada nije bilo teže razlikovati istinu od laži.

PIŠE: Karmen Vlasteličić, 2. e

Lažne vijesti nisu bezopasne pogreške. One su svjesno širenje dezinformacija koje mogu izazvati štetu. One manipuliraju emocijama, tvore podjele u društvu i izazivaju nasilje.

Očiti je primjer lažnih vijesti svjetski poznat slučaj *Pizzagate* iz Sjedinjenih Američkih Država. Naime, lažna internetska priča tvrdila je da političari vode pedofilski lanac u piceriji. Jedan je čovjek povjerovao, uzeo je oružje, upao u restoran i ispalio jedan ili više hitaca. Nasreću, nitko nije nastradao, ali se u tom trenutku povjerenje u medije izgubilo.

Slične se pojave događaju i kod nas, u Hrvatskoj. Lažne vijesti o politici, gospodarstvu i zdravlju svakodnevno kruže društvenim mrežama.

Svojim privlačnim naslovima i bombastičnim tekstovima utječu na pojedince, najčešće na negativan način. Zato mislim da bi lažne vijesti trebale biti kazneno djelo. Prvenstveno zato što takve vijesti mogu ugroziti sigurnost i javni red. Zatim, svatko tko ima moć prenošenja informacija, ima i društvenu i moralnu odgovornost. Nadalje, laž bez zaštite postaje glasija od činjenica.

Naravno, cilj nije cenzura. Ne govorim o izražavanju mišljenja ili slobodi govora već o širenju laži radi profita ili manipulacije. Stoga, kao što postoji kazna za lažno svjedočenje, trebala bi postojati kazna za svjesno širenje lažnih informacija koje štete drugima.

Odbacimo lažne vijesti kao smeće (izvor: Pixabay)

Gotovo 90% učenika u Hrvatskoj doživjelo je barem jedan oblik nasilja. Danas se često govori o fizičkom i *online* nasilju, a znamo li koliko izostavljanje iz društva loše utječe na emocionalno stanje djeteta?

PIŠE: Leonora Karabatić, 4. e

Kao osoba razvijenog društvenog života poznajem puno ljudi koji su barem u jednom trenutku bili odbačeni od društva. Iako se ponekad radi o djetinjastim svađama, neki slučajevi izostavljanja rezultat su dubljih okolnosti i mogu stvoriti mnoge probleme u budućnosti.

Osobno znam koliko to može biti teško, iako nisam iskusila toliko težak oblik izostavljanja iz društva, a mnoge priče i iskustva drugih potvrđuju da takav oblik zlostavljanja ostavlja trajne posljedice. Vjerojatno se pitate kako dolazi do toga. Zašto postoji toliko slučajeva? Koliko utječu na mlade? Ostavljaju li teške posljedice i kako ih spriječiti? Mene su sva ta pitanja potakla da istražim više o toj temi i, iako sam predvidjela dio, mnoge su me činjenice šokirale.

Kao što je svima poznato, čovjek prolazi kroz različite razvojne faze u životu i svaka od njih utječe na socijalizaciju. Prihvatanje djece u grupu vršnjaka jedan je od najvažnijih procesa prilikom odrastanja i sazrijevanja. Slučajeve odbacivanja iz društva možemo uočiti već u predškolskoj dobi, a događaju se tijekom osnovne i srednje škole. Neki čak i kasnije! Odbačenost iz društva može narušiti mentalno zdravlje i utjecati na ponašanje osobe kada odraste. Kada su djeca izostavljena iz društva, ugrožava se razvoj njihove empatije i prosocijalnog ponašanja.

Vršnjačka izolacija (izvor: Freepik)

Ponekad ignoriranje boli više od riječi

NASILJE KROZ TIŠINU

Zašto me nitko ne primjećuje? (izvor: Freepik)

Problemi često nastaju u početku socijalnog razvoja djeteta. Djeca koja su rano krenula u vrtić već znaju stvarati prijateljstva i upoznata su s međuljudskim odnosima prilagođenim njihovoj dobi pa je vrlo moguće da će se bolje snalaziti u druženju s vršnjacima u kasnijoj dobi. S druge strane, oni koje roditelji nisu upisali u vrtić, provode više vremena s njima, okruženi su odraslim ljudima i može im biti teže uspostaviti komunikaciju i stvoriti prijateljstva. Naravno, to ne mora predstavljati problem ako su imali braću i sestre svoga uzrasta i zasigurno nije jedini čimbenik koji utječe na ranu socijalizaciju, ali je jako čest.

Nadalje, uočena je česta pojava socijalne anksioznosti kod tinejdžera koji su bili žrtve odbacivanja, a uz to se pojavljuju nesigurnost i agresivno ponašanje. Kasnije u životu takvi su pojedinci manje skloni pomaganju drugima i razvijaju mnoga nepoželjna ponašanja. Naime, djeci se i mladima prihvaćanjem i odobravanjem u društvu jača samopouzdanje i time stvaraju pozitivnu sliku o sebi. Zato je važno uvažavanje razlika i posebnosti svake osobe. S druge strane, odbačenost destabilizira ljudsku potrebu za pripadanjem. Prema Maslowu to je treća po redu najvažnija ljudska potreba. Tada mladi postaju razdražljivi, ljuti i agresivni prema svima u okolini jer svoju bol pretvaraju u bijes. Ne znaju kako se nositi s njom. Zbog toga dolazi do problema u školama, obiteljima i u okolini u kojoj se osoba nalazi. Iako je škola više odgovorna za sekundarnu socijalizaciju, tanka je granica između nje i primarne socijalizacije jer se i u školskoj sredini odvija razvoj motivacije i samosvijesti.

Najvažnije je pitanje kako pomoći djetetu koje je u potpunosti odbačeno od društva. Ključno je da odrasla osoba kojoj se dijete požali reagira brzo i shvati ozbiljnost problema dok nisu nastale trajne posljedice. Razgovor i učenje o važnosti socijalizacije, naravno, primjereno djetetovoj kronološkoj dobi, mogu pomoći i stvoriti odnos povjerenja te potaknuti dijete da pokuša osnovati nova prijateljstva.

Bolje spriječiti nego liječiti! Smatram da je osnovni problem u tomu što se u obrazovnom sustavu ovakve teme provode tek površno. Trebalo bi se posvetiti više vremena i pažnje edukaciji mladih o ispravnom ponašanju i međusobnoj podršci među kolegama u školi i ostalim osobama u njihovu

okruženju. Tako bi se osjećali sigurnije i voljenije jer, koliko god važan bio obrazovni dio školovanja, veliku ulogu igra i odgojni. Stoga, primjerenom edukacijom, toplom riječju i savjetom sačuvajmo emocionalno zdravlje mladih i ne dozvolimo da se osjećaju odbačenima i izostavljenima!

Zbog vas ću se moliti (izvor: Freepik)

U roditeljskom krilu

OČEKIVANJA RODITELJA – JESU LI OBLIK NASILJA?

Shvaćamo li koliko roditelji mogu neostvarenim željama, kompleksima i svojim stavovima utjecati na psihološko stanje i životni put svog djeteta? Shvaćaju li to roditelji?

PIŠE: Leonora Karabatić, 4. e

Tema koja se često provlači u filmovima i serijama, a prečesto se ostvaruje i u današnjem društvu, upravo su nerealna očekivanja roditelja od svoje djece. Naravno, poticaj i podrška roditelja poželjni su u odgoju, ali gdje se povlači granica na kojoj roditeljski savjeti postaju oblik nasilja? Roditelji procjenjuju mogućnosti svoje djece i žele da se ostvare u životu na raznim područjima, ali se, nažalost, ponekad događa da pri tome zanemaruju njihove želje i snove. To se najviše manifestira u odabiru srednje škole, fakulteta, sportova i ostalih izvanškolskih aktivnosti, ali može utjecati i na druge dijelove identiteta djeteta poput odnosa prema drugim ljudima, vjere i seksualnosti.

Sigurno je da mnogi roditelji pate od toga što će društvo misliti. Voljeli bi se pohvaliti time da im djeca pohađaju gimnaziju ili da će postati liječnici, ali je li to ono što njihova djeca zapravo žele? Ta se pojava često javlja kad ljudi, koji se nisu uspjeli ostvariti, postanu roditelji i koriste tu ulogu kako bi „ponovo pokušali“. A kako to utječe na djecu? Pa ona koja su poslušna, pokušat će udovoljiti roditeljima iako idu protiv svojih snova i želja. Premda znaju da to nije njihovo razmišljanje, uvjerit će sami sebe da roditelji ipak znaju najbolje i cijelo obrazovanje „odradit će“ iz strahopoštovanja prema roditeljima. U psihologiji se takve osobine pripisuju autoritarnom stilu odgoja. Osjećaji se djeteta zanemaruju i

stvara mu se pritisak da bude poslušno i slijedi pravila. Time gubi svoj identitet, postaje nesigurno, a kasnije će se to odraziti i na njegovu buduću obitelj. Takav će pojedinac ponekad postupati potpuno suprotno od svojih roditelja jer će htjeti biti „bolji“ od njih zbog čega postaje preblag i permisivan. Također, one poznate rečenice: „Svi su dobili peticu, kako ti nisi mogao?!“ i „Kako mi kolegičina kći priča tri jezika, a ti se mučiš s njemačkim u školi?!“ djeci stvaraju osjećaj krivnje jer nisu dovoljno dobra kao drugi pa, pokušavajući zaslužiti roditeljski ponos, gube sebe! Stoga bi roditelji djecu trebali podržavati u njihovim obrazovnim ili sportskim ciljevima, u karijeri iako se ne slažu s odabirom i poticati ih da ne odustaju jer, na kraju dana, taj posao, tj. taj život živjet će oni i samo oni.

Osim školskih i izvanškolskih aktivnosti, pritisak se stvara i na drugim područjima identiteta. Ako su roditelji praktični vjernici, očekuju to i od svoje djece i često im ne daju pravo na izbor zbog svojih uvjerenja. Sram ih je što će drugi misliti i nameću im svoje ideale. Potiskuju im njihova razmišljanja što, nakraju, može prouzročiti traume ako se dijete ne osjeti prihvaćeno u toj zajednici. Djeci se često, vjerovali mi to ili ne, zabranjuje druženje s onima drugačijih uvjerenja, narodnosti i sl. pa zbog pritiska svojih neobrazovanih i nehumanih roditelja stvaraju radikalne stavove najčešće povezane uz šovinizam.

Djeca uče ponavljanjem od roditelja, a ako baš nemaju izbora, nažalost, razvijaju žalostne stavove samo kako bi roditelji bili ponosni. Ista je situacija i u pitanju seksualnosti. Tinejdžeri se počinju otkrivati pa između ostalog otkrivaju i svoje seksualne sklonosti. Mnogi roditelji imaju obrazac po kojem su zamislili život svoje djece i čim čuju da im djeca sumnjaju sviđa li im se isti spol, počnu s uvjerenjem da to nije prihvatljivo, a ponekad čak uključuju i religiju u to. Djeca zbog očekivanja roditelja pokušavaju potisnuti taj dio sebe i to često dovodi do depresije, anksioznosti, unutarnjeg konflikta, nesigurnosti i mnogih drugih problema. Spada li takvo roditeljsko ponašanje u nasilje?

Roditelji bi se trebali usredotočiti na podršku djetetu, a ne očekivati od njega da slijedi njihove nerealne snove ili stavove. Ništa nametnuto nije dobro pa, ako uistinu žele očuvati njihovo mentalno zdravlje i pravilno ih odgojiti, roditelji trebaju dopustiti djeci da sama otkrivaju svoje interese, mane, vrline, identitet i sve ono oko čega žele graditi svoj život.

Sve suprotno od toga moglo bi se svrstati u nasilno ponašanje, izživljavanje i igranje s djecom kao s lutkama o kazalištu.

Zar si toliko glupa da ne možeš zapamtiti? (izvor: freepik)

Igrica je nasilna, a ja ne (izvor: freepik)

Nasilje u virtualnom i stvarnom svijetu

PROUZROČUJU LI RAČUNALNE IGRICE NASILJE?

Videoigre ili računalne igrice jedna su od najpoznatijih zabava modernoga doba. Njihova povijest seže čak do 1950-ih, kada su prvi put puštene u širu javnost. Od tada pa sve do danas razvijeni su milijuni videoigara različitih žanrova, priča i mehanika u kojima svatko može pronaći nešto za sebe i nešto po svome ukusu.

PIŠE: Lana Prancić, 4. e

Jedan je od najpopularnijih žanrova videoigara FPS, odnosno, „first person shooter“. Takve videoigre osmišljene su da pojedinac, odnosno njegov lik u igrici različitim oružjima ubija druge likove, koji mogu biti stvarni igrači kao što je i on. Neki su od najpoznatijih naslova vezanih uz taj žanr *Call of Duty*, *Valorant*, *Overwatch*, *Counter-Strike* i drugi. Zsigurno ste za neke od njih već čuli ili ste ih možda i odigrali. A možda ste saznali što i o raznim kontroverzama koje se vežu uz takve igre.

Rasprava o konzumaciji medija kao što su računalne igrice nije nova. Godinama se već stručnjaci, ali i laici zabavljaju ko-

jekakvim teorijama vezanima za videoigre. Najpoznatije pitanje već dug niz godina jest: „Uzrokuju li igrice nasilje i nasilno ponašanje?“ I mi ćemo pokušati na njega naći odgovor.

Prva kontroverza vezana uz nasilne igrice dogodila se davne 1976. godine objavom igrice *Death Race*. Cijela premisa igrice bila je autičem, kojim upravlja igrač, pregaziti što više urlajućih „gremlina“ nakon čega bi se oni pretvorili u ikonice nadgrobne ploče. Kriza vezana uz *Death Race* buknuła je zato što je prvi naslov za tu igricu trebao biti *Pedestrian*, u prijevodu *Pješak*, a tzv. „gremlini“ bili su suviše nalik ljudima.

Protivnici su te igrice svoju ljutnju argumentirali time da je masovno gaženje ljudi automobilima taktika terorista. Ubrzo nakon javnog negodovanja igrica je povučena s tržišta.

Ta kontroverza bila je samo početak mnogobrojnih koje će uslijediti. Međutim, unatoč uvjerenju mnogih da videoigre stvarno uzrokuju nasilje, godine istraživanja zapravo još uvijek nisu uspjele dokazati nikakvu uzročno-posljedičnu vezu između igranja nasilnih računalnih igrica i nasilnog ponašanja u stvarnom svijetu. Djeca i adolescenti, koji su već

pokazivali znakove nasilnog i agresivnog ponašanja, ponašati će se agresivno i nasilno bez obzira na igrice koje igraju.

Dakle, ne postoji takva igrica koja će nekoga zapravo potaknuti na čin nasilja. Ljudi, koji su već od prije nasilni, počinili će nešto nasilno zbog sebe, ne zbog igrice. Videoigre bile su i uvijek će biti jedan od najzabavnijih načina opuštanja. Ne nagone na nasilje, možda su samo malo nasilne za vid i koncentraciju!

Ilustracija Veronike Matijašević, 2. b

**Gdje su žene u 21. stoljeću?
Može li svijet preživjeti bez njih?**

RAVNOPRAVNOST NIJE PRIVILEGIJ

Majke, radnice na stroju, učiteljice, plesačice, trgovkinje, menadžerice, političarke. Domaćice! Kako bismo se trebali odnositi prema njima? U 21. stoljeću ravnopravnost ne bi smjela biti upitna.

PIŠE: Agneza Gunjača, 2. e

Krajem 18. stoljeća veliki prosvjetitelj J. J. Rousseau zbog svojeg je tada čudnog promišljanja dobio priznanje *Academie de Dijon*. Bio je mišljenja da civilizacija kvari ljude. Čovjek bez civilizacije slobodan je čovjek. Posjeduje ljubav prema sebi i prema svome bližnjem. Danas, u vremenu naglašenih individualaca u kojem svatko gleda sebe gubi se osjećaj za opće dobro. Za koje se najglasnije oduvijek bore žene.

U 19. stoljeću učiteljice se nisu smjele udavati, kao što se ne smiju ni časne sestre. Odgoj i obrazovanje valjda su smatrani pozivom koji privatni život nije smio ometati. A onda je započela revolucija u položaju žene u društvu. U Prvom svjetskom ratu, dok su muškarci ginuli na bojištu, žene su preuzele muške poslove i prvi put počele raditi i zaradivati. I nakon toga više ništa nije isto. Kotač se pokrenuo i nema nazad. Niti smije niti može. Svijet ne može naprijed bez uvažavanja žene.

Prošle godine napunilo se punih 50 godina od dana kada su Islandanke odlučile uzeti „Slobodan dan za žene“ (*ženski*

štrajk) kako bi upozorile na neravnopravnost spolova, znatne razlike u plaćama i probleme rodno zasnovanog nasilja. Umjesto da obavljaju kućanske poslove i rade u tvornicama za mizernu plaću, Islandanke su izišle na ulice boreći se za prava koja svaki muškarac ima. Banke, tvornice i škole morale su se zatvoriti. Ono što se dogodilo tog dana, bio je prvi korak u emancipaciji žena. Zemlja je bila paralizirana, ali su se otvorile oči mnogih muškaraca. Svijet ne funkcionira bez žena. Zato Island danas ima premijerku, a ne premijera.

Međutim, danas je svijet pun opasnih ideologija u kojima se kotač silom pokušava vratiti unatrag. Kojekakvi samoprozvani *influenceri* šire društvenim mrežama kontroverzne ideje o položaju žene želeći ih vratiti u vremena u kojima su bile isključivo domačice. Tada im je jedina uloga bio odgoj djece i održavanje doma, a najveći domet sviranje klavira i poznavanje umjetnosti kako bi bile dovoljno lijepe i krepke pratilje svojem uspješnom mužu.

Andrew Tate, poslovni čovjek i bivši profesionalni *kick-boksač* proslavio se na društvenim mrežama zastrašujućim stavovima koje on naziva povratkom tradiciji. Društvo mu često prave žene umjetno naglašenih ženskih atributa. Kritičkim iščitavanjem njegovih objava sasvim je jasno da se radi o omalovažavanju žena. Ono što zastrašuje jest to što među svojim pratiteljima ima veliki broj mladih muškaraca koji u njemu vide svojeg idola jer je odlučio vratiti ženu tamo gdje joj je i mjesto. Na mjesto domaćice koja i kad se usudi biti lijepa, lijepa je isključivo i samo za svojeg muškarca. Lijepa. Bez mozga i vlastitih stavova.

Očito je da ovakvi kontroverzni stavovi proizlaze iz vlastitog (muškog) straha. Oduvijek je strah tražio neprijatelja. Još od onog srednjovjekovnog mlinara koji nikad nigdje nije bio, nikada ništa nije znao, nikada se ništa nije usudio i nikada nije prešao rijeku pored svoga mlina. Bojao se da ga s druge strane korita čeka opasna neman. I da će ga na kraju svijeta, s druge strane korita, požderati zmaj kojeg samo u njegovoj mašti ima.

Kontroverzni influencer od žene je napravio neman. On je upravo onaj mlinar iz srednjeg vijeka. Pokušava resetirati svijet i vratiti ga na postavke kojih više nema. Na vrijeme prije nego se kotač pokrenuo. Iz vlastitog straha i neznanja ženu je pretvorio u neprijatelja zaboravljajući pritom da bez žene nema ni društva. I da su sljedeće istine same po sebi jasne: svaki je čovjek stvoren jednak i od Stvoritelja obdaren jednakim, neotuđivim pravima među kojima su pravo na slobodu, sigurnost i traganje za srećom (*Declaration of Sentiments*, prva američka konvencija o pravima žena, 1848.).

Imamo ista prava kao i muškarci! (izvor: wikipedia)

Današnjem je društvu za spas nužna žena. Ona koja je glasna i koja se bez straha usudi reći sve što za reći ima. A muškarci? Oni bi se trebali prestati bojati takvih žena. Jer kotač se odavno pokrenuo. I žena odavno nije samo lijepa bez prava da kaže što u glavi ima.

Bez današnje, muškarcima ravnopravne žene nema ni slobode ni sreće.

Kotač se pokrenuo. I povratka odavno nema.

Štrajk žena na Islandu 1975. (izvor: wikipedia)

Ako ne vidiš opasnost – već si u njoj!

ŽIVIMO LI SLUŠKINJINU PRIČU?

Opasnost je najzvjersnija upravo onda kada se stopi s normalnim ritmom života, kada nam se učini da „tako oduvijek jest“ ili da se „nas to ne tiče“. Tako i najstabilnije društvo može skliznuti u režim koji se čini nezamislivim – dok se već ne dogodi. To je mehanizam svake distopije, pa i one Atwoodine. Upravo o tome pripovijeda *Sluškinjina priča*, roman kanadske književnice Margaret Atwood.

PIŠE: Jakša Veić, 2. e

Sluškinjina priča djelo je iz 1985. koje progovara o ženama u Gileadu koje su strogo hijerarhijski podijeljene i nadzirane u svakom segmentu svoga života. Oduzimaju im se sva prava: na čitanje, posjedovanje imovine, odlučivanje o vlastitom tijelu. Takav distopijski prikaz služi kao upozorenje kako se lako mogu izgubiti stečene slobode. Gilead nikada ne nastaje preko noći; on se hrani našom pasivnošću i raste čim ljudi počnu vjerovati da su male zabrane bezazlene. Kad prestanemo preispitivati, kada prestanemo reagirati i kada prihvatimo logiku „samo ovaj put“, opasnost prestaje biti prijatna i postaje stvarnost.

Ako se odmaknemo od knjige i serijala, odnosno od onoga što čitamo i gledamo, te sagledamo sadašnjost, zapitamo se živi li današnji svijet zapravo *Sluškinjinu priču*. Je li istina da su današnje žene manje vrijedne? Da ne bi trebale imati pravo glasa? Da je ispravno odlučivati umjesto njih i protiv njihove volje? Današnjica pokazuje da prava žena, iako formalno veća nego ikada prije, i dalje nisu zajamčena. Često se ženama nameću ograničenja i donose se odluke bez njihova punog pristanka. Stoga se postavlja pitanje koliko žene zaista odlučuju o svojim tijelima, mogućnostima i životima i koliko se njihov društveni angažman može ostvariti u praksi. Baš kao u Atwoodinom Gileadu, opasnost

nije samo u izravnom ugnjetavanju već i u ignoriranju i prihvaćanju situacija koje ograničavaju slobodu žena, čak i u zapadnom svijetu u kojem žene formalno imaju više prava. Baš kao i u distopijskom svijetu, opasnost se skriva u nijemom odobravanju „malih kompromisa“ koji polako oblikuju stvarnost. Sve dok se ne preispitaju i ne djeluju u skladu sa zakonima koji svim ljudima jamče ista prava, čak i napredna društva mogu dopustiti da se slobode gotovo neprimjetno smanjuju. Danas, više nego ikada, važno je postaviti pitanje jesmo li samo promatrači svog društva ili aktivni sudionici. Živimo li u tihoj verziji *Sluškinjine priče* gdje se opasnosti stapaju s našom svakodnevicom?

Distopijski roman Margaret Atwood ogledalo je kroz koje promatramo stvarnost. Ako se naizgled mala ograničenja ne prepoznaju i ne ospore, mogu se nagomilati do te mjere da slobode nestanu. Prava žena i dalje zahtijevaju stalnu pažnju i aktivno djelovanje u društvu. Samo osobnim preispitivanjem, kritičkim razmišljanjem i pozitivnim djelovanjem možemo spriječiti da opasnost postane stvarnost.

Bezimene, obezličene, obespravljene (izvor: Pixabay)

Problem koji se tiče svih nas

NASILJE NAD ŽENAMA

Žene u Hrvatskoj svakog se dana suočavaju s nasiljem iza zatvorenih vrata – u svojim domovima, među najbližima, često bez ičije pomoći. Statistike pokazuju da svaka treća žena doživi fizičko, psihičko ili seksualno nasilje, a mnoge šute iz straha ili srama. Iako zakon postoji, sustav još uvijek ne pruža dovoljnu zaštitu ženama, a društvo prečesto okreće glavu. Njihove rane nisu privatne – one su odgovornost cijele zajednice.

PIŠE: Jakša Veić, 2.e

Tihe posljedice nasilja

Nasilje nad ženama ne ostavlja tragove samo na žrtvama već i na cijeloj zajednici. Djeca koja odrastaju u okruženju nasilja često razvijaju emocionalne i socijalne probleme, a prijatelji i susjedi osjećaju nemoć i krivnju jer ne znaju kako pomoći. Stručnjaci naglašavaju da prepoznavanje znakova nasilja – poput kontrole kretanja, izolacije, stalnog straha ili prijetnji – može biti prvi korak prema spašavanju života. Aktivisti i razne organizacije u Hrvatskoj svakodnevno rade na podizanju svijesti i osnaživanju žena da progovore prije nego što nasilje eskalira.

Kako pružiti pomoć i spriječiti nasilje?

Prevenција nasilja nad ženama počinje edukacijom i podrškom – kako za žrtve, tako i za cijelo društvo. Ključno je da se žene informiraju o svojim pravima i dostupnim institucijama, poput centara za socijalni rad, sigurnih kuća koje nude pravnu pomoć, psihološko savjetovanje i smještaj u kriznim situacijama. Prevenција uključuje i edukaciju mladih o ravnopravnosti spolova i nenasilnom rješavanju konflikata, kampanje podizanja svijesti u medijima, ali i profesionalnu obuku za policiju, nastavnike i socijalne radnike kako bi brže i učinkovitije reagirali. Svaka mjera, od malih svakodnevnih gesti do sustavnih promjena, doprinosi stvaranju sigurnijeg okruženja za žene i smanjenju nasilja u budućnosti.

Preispitajmo društvene stavove

Nasilje nad ženama duboko je ukorijenjeno u društvenim stavovima i stereotipima. Često se nasilje umanjuje komentarima poput „to je njihova privatna stvar“ ili „mogla je bolje reagirati“, što stvara atmosferu krivnje za žrtvu. Mediji i obrazovne institucije igraju ključnu ulogu u mijenjanju tih stavova – kampanjama, edukativnim programima i isticanjem priča žena koje su prebrodile nasilje. Promjena svijesti cijelog društva, prepoznavanje nasilja kao ozbiljnog problema, jednako je važna kao i zakonska zaštita.

Vrijeme je da progovorimo

Kao društvo moramo jasno reći da nijedan oblik nasilja nije prihvatljiv i da žrtve zaslužuju podršku, a ne osudu. Vjerujem da promjena počinje s nama – u obitelji, među prijateljima, u školama i na radnim mjestima. Ako ne reagiramo, sudjelujemo u šutnji koja šteti svima. Svaka žena zaslužuje siguran dom i život bez straha. I to nije privilegij – to je temeljno pravo!

Kako nasilje u društvu potiče najteži oblik nasilja nad ženama

RASTUĆA TRAGEDIJA KOJU DRUŠTVO NE USPIJEVA ZAUSTAVITI

Postoje rečenice koje se često čuju nakon vijesti o ubijenoj ženi: „To je bio samo još jedan obiteljski sukob“, ili: „To se svugdje događa.“ No, femicid, namjerno ubojstvo žene zato što je žena, puno je više od kratke vijesti ili statističkog podatka. To je ozbiljan globalni problem koji iz godine u godinu sve više raste, a i dalje ga se zanemaruje.

PIŠE: Lucija Matijašević, 3. e

Prema međunarodnim podacima tijekom 2024. godine partneri ili članovi obitelji ubili su oko 50 000 žena i djevojčica. Ovaj podatak otkriva nešto što je teško prihvatiti: dom, mjesto sigurnosti, za mnoge je žene najopasnije mjesto. Statistike iz posljednjih godina pokazuju da broj ubijenih žena ne pada nego ostaje visok unatoč brojnim kampanjama o rodnoj ravnopravnosti.

Razloga je za porast femicida više. Neki su od njih patrijarhalne društvene ideje koje promoviraju da je ženin položaj u društvu niži nego položaj muškarca te da muškarac ima pravo upravljati ženom, a slijede ekonomske teškoće koje povećavaju napetost u obitelji i slaba reakcija institucija.

U najvećem broju slučajeva počinitelji su osobe koje su bliske žrtvi. To su najčešće sadašnji ili bivši partneri, ali i muški članovi obitelji. Nasilje se rijetko događa iznenada. Najčešće počinje psihičkim pritiskom, kontroliranjem i vrijeđanjem, zatim prelazi u fizičko nasilje, a u najtežim slučajevima završava smrtnim ishodom. Puno žena već u početku pokušava potražiti pomoć i upozoriti da im život postaje sve opasniji, što pokazuje da društvo i institucije često ne reagiraju dovoljno brzo.

Najvažnije je razumjeti da femicid nije samo čin pojedinca. On je rezultat kulture nasilja koja postoji u društvu. Kada se nasilje prihvaća kao nešto uobičajeno, kada se žrtve okrivljuju, a počinitelje opravdava, tada najteži oblici nasilja postaju sve češći. Zbog toga se femicid treba promatrati kao problem koji se tiče svih nas bez obzira na naš spol, a ne samo pojedinaca. Femicid nije slučajnost i nije nesretan trenutak. On je prouzročen društvom koje godinama okreće glavu na nasilje. Dok god opravdavamo nasilnike, dok žrtve ostaju same, a institucije kasne, žene će i dalje umirati. Svaki novi femicid dokaz je da ne živimo u sigurnom društvu nego u društvu koje dopušta da se žene ubija. A sve dok brojke ostaju iste, a reakcija gotovo nema, društvo poručuje da životi žena nisu dovoljno vrijedni.

Važno je promovirati obrazovanje o jednakosti i poštovanju, poticati bolje i brže reakcije policije, osigurati pomoć žrtvama i razviti okruženje u kojem se nasilje ne tolerira. Dok se ne promijeni odnos društva prema nasilju, broj femicida neće se smanjiti.

Molim te, prestani! Bojim se! (izvor: Freepik)

Nije normalno da je u 2025. godini u Hrvatskoj ubijeno 19 žena!

PIŠE: Leonora Karabatić, 4. e

Femicid, ubojstvo žene zbog njena spola, najteži je oblik rodno uvjetovanog nasilja, koji je ujedno i veliki problem u Republici Hrvatskoj. Posljednjom izmjenom Kaznenog zakona uvedena je posebna kategorija počinjenja femicida kao ubojstva žene od strane partnera ili člana obitelji. Unatoč spomenutom zakonu ove je godine u našoj državi ubijeno 19 žena. Devetnaest žena! U 2025. godini! Ako gledamo šire vremensko razdoblje, 39 žena ubijeno je u zadnje tri godine i 165 njih u posljednjih 10 godina.

Ovi sablazni podatci nameću pitanja poput onih tko je odgovoran, zašto nije bilo pravovremene intervencije i kad ćemo prestati ignorirati slučaj za slučajem.

Problem je u tome što se nakon svakog slučaja o tome piše nadugo i naširoko, govori se u vijestima i prikazuje strašno i tragično, kao što i jest, a onda padne u zaborav. A najžalosnije je od svega što od ljudi koji trebaju preuzeti odgovornost slušamo ponavljanje istih izjava da se situacija nije mogla predvidjeti. Itekako se mogla! Pa zakone imamo, ali se oni ne provode kako treba ili se provode površno! Ženama se šalje poruka da im se ne isplati prijaviti nasilje jer neće dobiti nikakvu zaštitu i sve ostaje samo na evidentiranju u sustav i nikakvoj reakciji. Dapače, ako se i reagira, često završi na tome da su žene jednako krive i dodatno ih se stigmatizira. Nitko ne shvaća ozbiljnost situacije dok se ne dogodi tragedija. Zašto i nakon nekoliko prijava policiji žena ostaje nezaštićena, sa svojim zlostavljačem na slobodi?

Jedan incident ove godine slikovito prikazuje i ideološke razloge zbog kojih nastaje ovaj problem u društvu. Naime, neki ljudi još uvijek idealiziraju patrijarhalne društvene ideje i zato svake prve subote u mjesecu molitelji, prozvani „klečavcima“ iza svoje molitve skrivaju nakane pogubne za

FEMICID=

KAZNENO

DJELO

Zakoni postoje, treba ih samo provoditi
(izvor: Ženska mreža Hrvatske)

STOP GENDER VIO LENCE

Zaustavimo rodno nasilje! (izvor: Freepik)

Femicid u Hrvatskoj

TKO JE ODGOVORAN ZA FEMICID I KAKO GA SPRIJEČITI?

nas kao društvo, a koje se odnose na oduzimanje prava ženama. Čak se i ne trude sakriti svoje ideje već javno ističu kako mole za poslušnost žena i njihovu poniznost i čednost. Jedan se od njih izdvojio tijekom molitve u Zagrebu i izgazio 38 ruža koje su bile postavljene za do tada toliko ubijenih žena tijekom tri godine. Kakvu to poruku šalje javnosti?

Pa normaliziranjem takvog ponašanja samo se vraćamo unazad i ne napredujemo kao nacija! Dokle god ne osvijestimo atmosferu u kojoj živimo i dok oni na vlasti ne počnu mijenjati redom sve odgovorne sustave, nećemo riješiti problem. Dokle god opravdavamo nasilnike, žrtve će ostati same i često kobno završiti. Hoćemo li više prestati zatvarati oči pred problemima i suočiti se s njima?

Femicid nije samo odgovornost pojedinca i nije posljedica samo njegova ponašanja već je naznaka da sustav ne funkcionira. Pokazatelj je da nešto hitno treba mijenjati. Problem nije samo u pogrešnoj procjeni jednog policajca ili jednog sudca. Problem je što se u brojnim slučajevima neadekvatno postupuje i često krivnja padne i na ženu. Umjesto da je u sigurnoj kući, ona je pod istim krovom sa zlostavljačem i izložena je njegovu nasilju. Tu je čitav niz odgovornih, od policije, centara za socijalnu skrb, pravosudnog sustava do Vlade.

Krajnje je vrijeme da se pokrenu učinkovite intervencije prilikom zaprimanja prijava o nasilju ili pokušaja femicida. Također, važno je neprekidno širiti svijest o jednakosti i poštovanju čime će se stvoriti okruženje u kojem se žena neće osjećati kao da je država mrzi.

Ekstremna desnica u suvremenom svijetu

POVRATAK FAŠISTIČKIH IDEJA
POTIČE NASILJE I RAZARA DRUŠTVO

U posljednjih nekoliko godina sve je teže zanemariti porast ekstremne desnice u svijetu. Iako se rijetko otvoreno naziva fašizmom, ideologija koja stoji iza takvih pokreta nosi ista obilježja: podjele, netrpeljivost i opravdavanje nasilja. Takve ideje ne šire se naglo niti uvijek glasno već postupno, porukama koje prikazuju određene skupine kao prijetnju.

PIŠE: Lucija Matijašević, 3. e

Ekstremna desnica danas se ne širi samo djelovanjem političkih stranaka već i putem interneta, društvenih mreža i različitih neformalnih zajednica čime njezin utjecaj postaje sve snažniji. Suvremeni ekstremno desni pokreti temelje se na jasnoj podjeli društva na one koji „pripadaju“ i one koji su proglašeni prijetnjom. Takva podjela stvara osjećaj nadmoći i opravdava diskriminaciju, a u konačnici i nasilje. Iako se te ideje često prikrivaju govorom o zaštiti identiteta, sigurnosti i tradicije, njihova je poruka uvijek ista: neki ljudi vrijede manje od drugih.

Nasilje koje proizlazi iz takvih ideologija rijetko se pojavljuje bez upozorenja. Ono je najčešće rezultat dugotrajnog procesa u kojem se mržnja postupno normalizira. Stalnim ponavljanjem poruka u kojima se određene skupine prikazuju kao opasne ili manje vrijedne nasilje prestaje biti neprihvatljivo i počinje se doživljavati kao opravdano. Internet omogućuje brzo povezivanje pojedinaca koji dijele iste stavove bez, u većini slučajeva, ikakve odgovornosti. Ekstremistički sadržaji često se predstavljaju kao istina koju

mainstream media skriva, a nasilje se romantizira ili opravdava. Takav sadržaj ima snažan utjecaj, osobito na mlade, koji su meta ekstremista.

Ekstremna desnica često koristi slobodu izražavanja kao način izbjegavanja odgovornosti. Svaka kritika njihovih ideja prikazuje se kao pokušaj ušutkavanja dok se stvarne posljedice njihova djelovanja zanemaruju. Na taj se način briše razlika između političkog mišljenja i ideologije koja potiče nasilje.

Posljedica je toga navikavanje društva na nasilje. Kada se ekstremizam prestane doživljavati kao prijetnja, granice se pomiču. Nasilje tad više nije iznimka već logičan nastavak ideologije koja se godinama širi bez otpora. Upravo zato borba protiv fašizma i ideja ekstremne desnice nije pitanje političkog stava već pitanje sigurnosti i odgovornosti prema društvu. Ako se ekstremne poruke nastave tolerirati, nasilje će se nastaviti širiti.

Ekstremizam vodi u nasilje (izvor: www.rusi.org)

my religion
= war
your religion

Vjerski sukobi – istina ili mit

KOLIKO RELIGIJA UTJEČE NA MEĐULJDSKE SUKOB I RATOVE?

Premda se generaciji naših roditelja koji su proživjeli Domovinski rat činilo da nikada više neće doživjeti rat u Europi, to se opet dogodilo. Napadnuta je Ukrajina, a postoji opasnost da se rat proširi na ostatak Europe. Pogledamo li unatrag, zaključit ćemo da u povijesti nije bilo dužih razdoblja bez ratova. Zašto se ratuje i koliko religija utječe na međuljudske sukobe i ratove?

PIŠE: Uršula Mitar, 4. d

O tome je teško govoriti ne poznajemo li dobro religije, no temeljna kršćanska zapovijed glasi: „Ne ubij“, a ta zapovijed vrijedi i za židovstvo. Stoga, nijedan pravi vjernik ne bi smio ratovati. No, mnogi su ljudi vjernici, a ratovi se ipak odvijaju. Zašto dolazi do velikih sukoba i ratova? Jedan od odgovora želja je za teritorijem i prirodnim bogatstvima ili za vlašću i moći. Na primjer, i Rusija i Ukrajina pravoslavne su zemlje, a ipak jedna od njih razara drugu i ubija njezine ljude.

Česti su i ratovi među različitim skupinama muslimana (suniti i šijiti). Na Bliskom istoku i u Aziji, gdje žive pretežno muslimani, razlog za rat najčešće je bila nafta. U Domovinskom ratu sukob je izbio zbog teritorija i ideoloških razloga. U Bosni i Hercegovini rat su u početku vodili Srbi protiv Muslimana i Hrvata, a onda se dogodio sukob između Muslimana i Hrvata, pa su svi bili protiv svih, ali ne toliko zbog toga što su se borili za prevlast jedne vjere, nego opet zbog teritorija. U srži sukoba Palestine i Izraela stoje političke odluke koje su svjetski moćnici donosili tijekom 20. stoljeća, a ne stvarni vjerski razlozi.

Premda neka istraživanja pokazuju da je u povijesti manje od 15 % ratova vođeno vjerskim razlozima, ipak se u medijima često pojavljuju tvrdnje da je neki rat ili sukob vjerski. To je zbog toga što se određene skupine ili narodi identificiraju sa svojom vjerom pa kad se bore za teritorij ili prirodna bogatstva, to opravdavaju „vjerskim“ razlozima. U nekim sukobima političari, vladari i ratni vođe tvrde da vode „sveti rat“ i time opravdavaju osvajanja i napade. Politički i gospodarski razlozi prikrivaju se vjerskim razlozima te se ljude na taj način motivira da idu u rat. Uvjerava ih se da im je ugroženo ono što im je „najsvetije“, najvažnije za njihov identitet.

Zato je važno poznavati povijest i politička zbivanja. Mogli bismo reći da je važno poznavati povijest i zbog toga što je ona „učiteljica života“, ali pitanje je vrijedi li uistinu ta poslovice. Da vrijedi, ratova vjerojatno ne bi bilo niti bi se ljudi religijom služili kao opravdanjem za sukobe, rat i ubijanje.

Vojnik u molitvi (izvor: Freepik)

Manjak empatije

ZAŠTO VIŠE NE MOŽEMO STATI U TUĐE CIPELE?

Čovjek je najsavršenije biće na Kugli Zemaljskoj. Razlikuje se od životinja zbog svojih intelektualnih i emocionalnih sposobnosti, a osobito zbog svoje humanosti.

PIŠE: Lana Prancić, 4. e

Humanost ima dvojako značenje: prvo, neutralno, obuhvaća sve ljudske osobine, bilo dobre, bilo loše, a drugo se odnosi na poželjne ljudske vrijednosti poput posjedovanja suosjećajnosti i dobronamjernosti. To drugo značenje ono je što čini „čovjeka čovjekom“. Empatija, sposobnost razumijevanja i doživljavanja tuđih osjećaja, ključan je dio čovjekove humanosti. Dakle, manjak empatije smatra se nedostatkom, odnosno izostankom humanosti.

Kako je onda moguće da čovjek svakim danom postaje sve nehumaniji?

Posljednjih nekoliko godina sve je veći broj psiholoških istraživanja koji dokazuju znatno opadanje empatije u čovjeka. U isto vrijeme svjedočimo drastičnom rastu rasizma, ksenofobije i mizoginije, ali i ravnodušnosti prema tuđoj nevolji. Kako naša empatija opada, sve manje i manje pažnje obraćamo na strahote koje se događaju u svijetu oko nas i nastavljammo sa svojim životima kao da nas se takvi užasi uopće ne tiču.

Pojedinac se mora zapitati što se događa s čovjekom. Kako je do ovoga došlo?

Mnogi tvrde da je ključan čimbenik nemogućnosti suosjećanja s drugima izolacija koja je zadesila čovječanstvo u 2020. godini pojavom virusa COVID-19. Ta će pojava kasnije dobiti ime „loneliness epidemic“, odnosno epidemija usamljenosti. Međutim, apsurdno je to što je po završetku izolacije povezanost društva u kojem živimo znatno porasla, a naša je ljudskost ipak ugrožena. Ta se povezanost uglavnom ostvaruje putem digitalne tehnologije. Neupitno je to da je moderna tehnologija izvrсна, ali sve njene prednosti za sobom vuku jednak broj nedostataka. Iako smo putem društvenih medija povezani s ljudima iz svakog kutka svijeta, empatija nema svoje mjesto u tim vezama. Jedna od tih veza, mada parasocijalna, ona je koju stvaramo kada pratimo tuđe živote na društvenim mrežama. Ipak, opasno je biti konstantno izložen životima drugih ljudi jer postajemo ovisni o ideji savršenog života stranaca koji je često lažiran. Zbog toga smo svakim danom sve više fokusirani na razmišljanje o tome kako unaprijediti svoj život da nalikuje onom prikazanom na društvenim mrežama.

Paradoksalno, kada se čovjek previše okrene sebi, nastaje manjak pažnje za tuđe živote.

U tuđim je cipelama teško (izvor: ordinacija.hr)

To, nažalost, nije jedini oblik utjecaja tehnologije na našu humanost. Koliko često ignorirate negativne vijesti?

Istina je da smo svakim danom zatrpani raznim negativnim vijestima o svijetu u kojem živimo. Glad, tragedije, sukobi... samo su neki od primjera u beskrajnoj lavini negativnosti u medijima. Psiholozi dokazuju da je ograničena količina negativnih vijesti koje čovjek može primiti prije nego što postane kompletno disocijan od njih. Vijesti o ratovima, napadima, prijetnjama i sl. u nama izazivaju strah zbog onoga što nas čeka u budućnosti i nervozu ima li uopće za nas budućnosti. Međutim, prekomjernom konzumacijom takvih informacija čovjek gubi tu nervozu i strah misleći da su sve to samo prazne priče i pretjerivanja. Taj gubitak straha ultimativno dovodi do manjka empatije prema ljudima koji takve strahote zapravo proživljavaju.

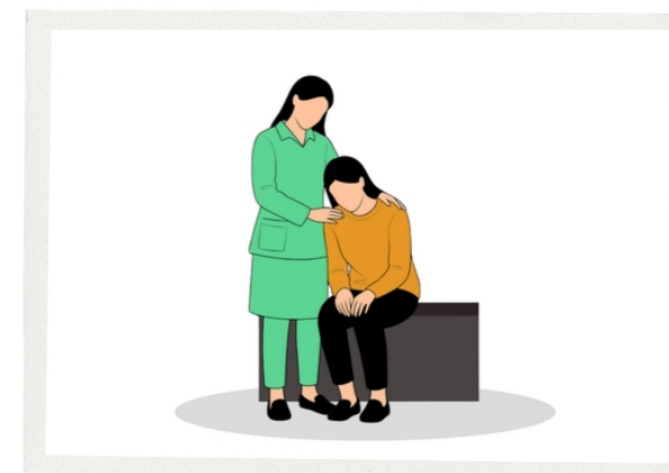
Suvremeno je doba, a osobito pojava izolacije, donijelo promjene i u već postojećim međuljudskim vezama.

Danas čovjek poznaje jako malen broj tzv. važnih odnosa ili veza. Čak i nakon završetka izolacije, koja je itekako ostavila posljedice na način povezivanja s drugim ljudima, naša je socijalizacija ostala ograničena.

Obitelj i mali krug prijatelja danas su sve češće jedni oblici veza koje čovjek ostvaruje. Uzimajući to u obzir, postaje sve teže i teže poistovjetiti se s ljudima koji nam nisu bliski.

Pa, što nam je onda činiti?

Osvrnite se! Shvatite da niste jedini s osjećajima. Osvijestite da je svijet u kojem živimo nemilosrdan i da svakim danom raste broj ljudi kojima je potrebna pomoć. Gruba je istina da nisu svi dovoljno sretni da budu rođeni na „pravoj“, mirnoj strani svijeta. Ne možemo više mirno sjediti i čekati da sve prođe; potrebno je angažirati se. Možda svi ne možemo pružiti financijsku ili materijalnu pomoć, ali postoji nešto što svi možemo pružiti drugima – empatija. Zapamtite, empatija ništa ne košta!

U tuđim je cipelama teško (izvor: Pixabay)

Ista stvar, drugo gledište (izvor: Pixabay)

Promjena perspektive

IZ KOJEG KUTA GLEDAŠ?

Iako je svijet načelno isti za sve, on se mijenja ovisno o našoj perspektivi, o načinu gledanja kojim interpretiramo svijet oko sebe.

PIŠE: Karmen Vlasteličić, 2. e

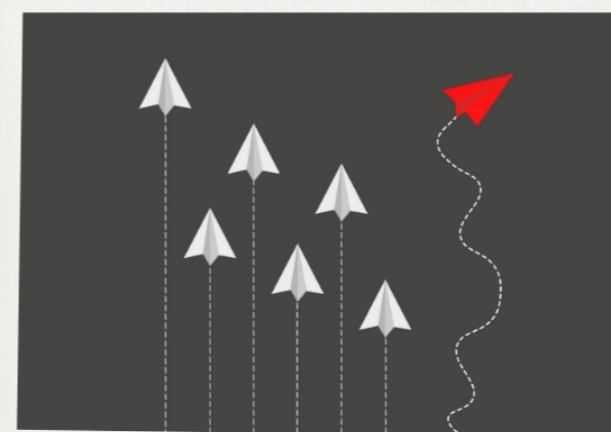
Nitko se nije rodio s formiranom perspektivom. Ona se oblikuje na različite načine u raznim aspektima naših života. Na nju utječu brojni čimbenici, npr.: mjesto rođenja, odgoj, religija, kultura, obrazovanje, socijalni status, osobno iskustvo... Usto, naša perspektiva nije fiksna, jednostavnije rečeno, možemo je mijenjati. Međutim, postavlja se pitanje trebamo li je mijenjati i zašto bismo je mijenjali.

Sagledavanje situacija iz drugog kuta može nam pomoći biti otvorenijeg uma. Ono što mi vidimo kao problem, netko drugi gleda kao izazov. Najučinkovitiji je način za *gledanje* iz drugog kuta slušanje drugih ljudi. Razumijevanje tuđih gledišta može biti izazovno jer zahtjeva izlazak iz zone komfora, trud i upornost. Međutim, slušanjem i razumijevanjem drugih možemo stvoriti širu sliku, uvidjeti nešto što prije nismo primijetili i ponekad doživjeti okolnosti na pozitivniji način.

Hodanje u tuđim cipelama može nam pomoći u prihvaćanju drugih i razvijanju empatije. Kada čujemo tuđu stranu priče i ne usredotočimo se samo na naša uviđanja, počinjemo razumijevati ponašanja ostalih ljudi, uzročno-posljedične veze i zašto je što onakvo kakvo jest.

Upravo zbog tih razloga ne smijemo se ograničiti samo na svoju perspektivu. Tako propuštamo priliku da uz druge i njihova gledišta rastemo kao ljudi.

Drugačije nije nužno loše (izvor: Pixabay)

Intervju s Karmel Šarac, maturanticom II. gimnazije – Split

SNAGA VOLONTERSKOG SRCA

Za funkcioniranje zajednice vrlo je važno volontiranje. Upravo zahvaljujući volonterima, mnogi koji su u potrebi ili imaju poteškoća dobivaju pomoć. Ponekad je ta pomoć materijalna, ponekad treba „dati ruke“ i obaviti neki posao, a ponekad treba drugoga saslušati i razgovarati s njim. Što je volontiranje i što ono donosi, ne samo onima kojima se pomaže nego i samim volonterima, saznali smo u razgovoru s Karmel Šarac, učenicom četvrtog razreda naše gimnazije, dobitnicom priznanja volontera i udruga grada Splita za izniman volonterski doprinos.

RAZGOVOR VODILA: Uršula Mitar, 4. d

Novinarka: Karmel, čestitamo na priznanju! Više od 100 sati volonterskog rada u jednoj godini i to u završnom razredu gimnazije zaista je impresivno. Kako se osjećaš nakon primitka ove nagrade?

Karmel: Ponosno. Nisam često ponosna na sebe. Sretna sam jer sam pohvaljena za nešto što stvarno mislim da je dobro i nešto što me čini sretnom; uspijem pomoći nekom i još dobijem nagradu za to.

Novinarka: Što te motiviralo da se uključiš baš u rad *Lige* za prevenciju ovisnosti?

Karmel: Iskreno – samo to što su svi išli. Nama je *Liga* došla u posjet u drugom razredu srednje škole. Bila mi je fora radionica pa sam otišla vidjeti kako je tamo i nisam uopće očekivala da ću se zadržati. Kasnije su stvarno svi počeli otpadati, nisu mogli popratiti školu i volonterske obveze, a nekima se nije dalo dolaziti ponedjeljkom ujutro kad je škola popodne. Bilo nas je u početku desetak, a osim mene ostale su moje prijateljice iz razreda Sara i Tonka. Na početku me motiviralo društvo, a onda sam kasnije ostala zbog drugih razloga.

Novinarka: Možeš li nam opisati kako izgleda tvojih sto sati? Što volonter u *Ligi* zapravo radi?

Karmel: Nisam znala da je ih je sto, ali svakog drugog ponedjeljka imamo edukacije i to u blok-satu. Iako zvuči kao edukacija za prevenciju ovisnosti, osim što učimo što npr. prouzroči kokain, više se upoznajemo jedni s drugima. *Liga* mi je puno pomogla i u otvaranju prema drugima jer sam bila socijalno anksiozna, a tamo učimo kako nadvladati takve strahove. Uključujemo se u zajednicu, poučavamo druge ljude, a osim edukacija i druženja s volonterima idemo i na volonterske akcije.

Karmel na dodjeli nagrade (mrežne stranice škole)

Odlazimo u osnovne škole u Splitu i okolici. Čak držimo radionice od 5. do 8. razreda o različitim temama ovisnosti. U 5. razredu teme su internet i tehnologija, u 6. legalne droge, u 7. ilegalne, u 8. razredu kockanje. Odlazimo i u srednje škole, u našu II. gimnaziju, u Ekonomsku školu i ostale po Splitu. Njima držimo radionice o ovisnostima. Posjećujemo također *Maestral*, dom za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, što je meni i najdraže. Njima uređujemo okoliš zgrade, bojimo ograde, klupe, za Božić im radimo Božićne čestitke. To me motiviralo u odabiru zanimanja kojim se želim baviti u budućnosti. Trenutačno želim ići na Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet u Zagrebu. Ništa me drugo ne ispuni kao to vrijeme provedeno s djecom. Idemo i u dom za odgoj, popravni dom, iako se oni ljute kad kažemo popravni. Njima također izrađujemo Božićne čestitke. Nekidan smo išli i na *laser tag* s njima. Uključujemo ih u zajednicu jer su to ipak djeca s problemima u ponašanju.

Novinarka: Maturantica si. Kako uspijevaš uskladiti učenje za državnu maturu i toliko sati volontiranja?

Karmel: Uključila sam se u *Ligu* u drugom srednje. Prvi razred prošla sam vrlo dobrim uspjehom, a otad ocjene idu samo uzlaznom putanjom. Ne znam je li to utjecaj *Lige*, ali nekako sam se uz *Ligu* oslobodila stresa, a što sam opuštenija, ocjene su mi bolje jer se manje zabrinjavam oko njih. Možda je malo teže, ipak sam maturantica, idem na pripreme, koje ponekad znam preskočiti radi volonterskih druženja, ali da se sve organizirati.

Novinarka: Koliko često volontiraš?

Karmel: Svaka dva tjedna po dva puta. Znači, svaka dva tjedna održava se edukacija i volonterska druženja, nekad i tri puta tjedno ako idemo u osnovne škole. Ponekad nakon nastave, nakon 13 sati, odlazim i u osnovnu školu u Segetu, gdje držimo radionice do 19 sati. Zna biti naporno, ali tako bude samo u nekim periodima pa dulje vrijeme nema takvih situacija.

Novinarka: Koliko je vas u *Ligi*?

Karmel: Ove je godine otprilike 60 volontera, ali redovito ih na edukaciji bude 10 – 20. Volonteri su uglavnom učenici od 2. do 4. razreda srednje škole, ali ima i nekoliko prvša, a i starijih volontera koji su ostali po završetku školovanja.

Novinarka: Koliko te volontiranje u *Ligi* za prevenciju ovisnosti promijenilo kao osobu? Razmišljaš li sada drugačije o problemima mladih u Splitu?

Karmel: Razni su problemi mladih u Splitu. Kad sam upoznala djecu iz doma za odgoj i vidala ih izvan doma, ne bih nikad pomislila da imaju neke probleme. Ili kad vidiš djecu iz *Maestrals* vani s roditeljima, nikad ne možeš znati koja je njihova pozadinska priča. Odrasla sam u dobroj obitelji i u dobrom društvu, ali to ne znači da je svima ista situacija. Što se tiče ovisnosti, uvijek sam bila svjesna koliki je to problem, ali sad sam baš upoznata s tim, pogotovo zato što sad znam i posljedice. Moji prijatelji i ja još ne radimo s ovisnicima i na samoj prevenciji, a ne znam bih li uopće bila i spremna na to. U osnovnoj školi djeca se boje da će im roditelji koji puše stradati kad čuju od nas o štetnosti pušenja, ali u srednjim školama djeca već otvoreno govore da se drogiraju.

Novinarka: Koja ti je najdraža uspomena iz tvojih volonterskih akcija?

Karmel: Daleko mi je najdraža uspomena kad sam prvi put bila u domu *Maestral* i tamo je bio jedan dječak, tada devetogodišnjak, kojega nije bilo ove godine, što je dobro jer je možda sada sa svojimima doma. On se jako vezao uz mene, cijelo se vrijeme htio igrati sa mnom i dao mi je figuricu *Batwoman* za koju je rekao da ga podsjeća na mene. I danas mi ta figurica stoji na polici s ostalim uspomnama.

INTERVJU

Volontiranje povezuje (izvor: freepik)

Taj trenutak promijenio mi je mišljenje o tome što želim raditi u životu i tad sam bila sigurna da moram ostati u *Ligi*.

Novinarka: Što bi poručila svojim kolegama iz škole i mladima u Splitu koji možda još dvoje oko volontiranja?

Karmel: Definitivno volontirajte, možda nekome bude naporno, zna biti, ali to što ja navodno imam 100 volonterskih sati, ne mora značiti da svatko mora imati isti broj sati. Nema ništa na ovome svijetu što me ispunjava kao volontiranje jer, osim što sam s dobrim društvom, a u *Ligi* je stvarno odlično društvo, nikad nisam osjetila toliko majčinske ljubavi, a da nije od vlastite majke, kao što sam osjetila od voditeljica iz *Lige* i nekih drugih udruga. Ti me ljudi prihvaćaju i bodre u svemu. Mislim da se tako može osjećati svatko tko se odluči priključiti našoj *Ligi* ili bilo kojoj drugoj volonterskoj organizaciji. Ispunjavajuće je kad znaš da radiš nešto dobro za svijet i da to ljudi vide i prepoznaju.

Novinarka: Koje si vještine stekla tijekom ovih 100 sati volontiranja, a koje ti škola možda nije mogla pružiti?

Karmel: Slobodnija sam što se tiče komunikacijskih vještina. Ne bojim se toliko. Postala sam i asertivnija, što smo učili na radionicama. Govore nam da ne budemo agresivni, pasivno-agresivni i slično. Primijetila sam da sam počela izražavati što me muči na neki smiren način. Iako jesmo *Liga* za prevenciju, učimo kako biti bolji, mi sami, a ne samo pomagati ljudima.

Novinarka: Kako tvoji prijatelji iz 4. a razreda i nastavnici gledaju na tvoj angažman? Jesu li te tvoji rezultati potaknuli da i njih uključiš u neke akcije?

Karmel: Mene su moji prijatelji potaknuli da se ja uključim u razne akcije, a što se tiče podrške, ona je ogromna. Ne znam koji mi profesor nije čestitao, prijatelji su mi iz razreda jedno 17 puta pljeskali na satu, govorili da sam ponos škole, slali mi poruke na *Instagramu*, objavljivali me na *Instagram storyju*... Dobila sam ogromnu podršku od razreda i profesora.

Novinarka: S obzirom na to da si maturantica, planiraš li nastaviti s volonterskim radom i nakon srednje škole, možda tijekom studija?

Karmel: Budući da planiram upisati Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, znači da neću moći volontirati toliko često kao sada u Splitu. Upravo sam u procesu traženja nekih drugih volonterskih udruga u Zagrebu jer definitivno želim nastaviti s volontiranjem. Na željenom fakultetu postoji i predmet *Volontiranje*, koji uključuje obvezan volonterski rad, tako da i neću, moram negdje volontirati.

Novinarka: Koje su ti rezervne opcije fakulteta?

Karmel: Logopedija, Socijalna pedagogija i Rehabilitacija u Zagrebu, Logopedija u Splitu i Politologija. Ali vjerujem da ću upasti na svoj prvi izbor, makar nisam sigurna daje li mi ova nagrada neke dodatne bodove za sve navedene fakultete. Svakako bih spomenula ovih 100 volonterskih sati na prijamnom. Dobivamo i volonterske knjižice koje možemo pokazati na prijamnom pa možda i dobiti više bodova.

Novinarka: Da možeš promijeniti jednu ili više stvari u sustavu podrške mladima u našem gradu, što bi to bilo?

Karmel: Ne znam ima li to veze sa sustavom u našem gradu, ali zabranila bih kockanje bilo gdje. Neki misle da je kockanje bolje od drogiranja, a meni je gore. Najveći je problem što je kockanje toliko normalizirano. Dosta muškaraca oko mene kocka. Neki će se lako izvući od toga, nekima je to trenutačna zabava, ali nevjerojatno je koliko će njih postati ovisnicima. Čak 60 % kockara počinu samoubojstvo. To je preopasno i predostupno; lako se postaje ovisnikom, a postalo je uobičajeno. Sad bi se trebali ukloniti slot aparati, aparati za igre na sreću iz kafića, ali mislim da bi se sve vezano uz kockanje trebalo u potpunosti ukloniti. Maloljetnici od starijih poznanika posuđuju osobne iskaznice pomoću kojih se prijavljuju na internet kako bi mogli kockati. Već u osnovnim školama počinju kockati!

Zahvaljujemo Karmel na razgovoru, a još više na poticajima kojima nas je tijekom razgovora ohrabivala da se uključimo. Ona je sjajan primjer koji govori da pomaganje drugima i uključenost u zajednicu ispunjava i onoga koji pomaže. Nadamo se da će intervju barem nekoga „natjerati“ da izađe iz svoje udobnosti i uđe u novi svijet, među one kojima je pomoć potrebna i dragocjena.

Volonteri uređuju okolinu Dječjeg doma Maestral (izvor: Liga za prevenciju ovisnosti Split)

Ručno izradene čestitke (izvor: Liga za prevenciju ovisnosti)

Novinarka: Koji je najgori slučaj s kojim si se susrela?

Karmel: Čula sam za istinit slučaj koji često spominjemo na radionicama. Govori o čovjeku koji je počinio samoubojstvo nakon 10 godina kockanja. Njegova žena nije znala što ga je mučilo, ali je saznala kad su joj lihvari na sprovodu prišli i rekli da je imao veliki novčani dug koji je trebao isplatiti.

Novinarka: Za kraj, koja je tvoja poruka za 2026. godinu svim mladim Splićanima?

Karmel: Volontirajte, barem probajte jer nemate što izgubiti. Ne morate biti u udruzi, ali sudjelujte u nekoj volonterskoj akciji. Nemojte misliti da volontiranje mora biti samo ono što se upisuje u volontersku knjižicu ili samo rad u udruzi za djecu, npr. s Downovim sindromom. Volontiranje je i pomoć prijateljima i bilo kojoj osobi. Osjećaj ispunjenosti i ostalo što sam spomenula dolazi i iz volontiranja za koja nećemo biti nagrađeni.

1100. obljetnica Hrvatskog Kraljevstva

PRISJEĆANJE NA POČETKE DRŽAVNOSTI

2025. godine obilježava se 1100. obljetnica Hrvatskog Kraljevstva, jednog od najvažnijih događaja u nacionalnoj povijesti.

PIŠE: Ena Čerina, 4. e

Zašto je 2025. proglašena Godinom Hrvatskoga Kraljevstva?

Hrvatski je sabor 14. ožujka 2024. jednoglasno prihvatio prijedlog Družbe „Braća Hrvatskoga Zmaja“ i Matice hrvatske o obilježavanju 1100. obljetnice Hrvatskoga Kraljevstva. Smatra se da je 925. godine knez Tomislav okrunjen kao prvi hrvatski kralj jer ga je papa Ivan X. u pismu naslovio „Tamisclao, regi Croatorum“. Iz toga se može zaključiti da je tada Hrvatska prvi put postala međunarodno priznata kraljevina. Tomislavova je vladavina označila razdoblje političke stabilnosti i teritorijalnog jedinstva, a zemlja je u njegovo vrijeme obuhvaćala prostore od Jadranskog mora do rijeke Drine.

Kako se obilježila obljetnica?

Svečanosti obilježavanja odvijale su se diljem Lijepa Naše u različitim oblicima: održani su znanstveni skupovi, nastupi folklornih društava i koncerti posvećeni hrvatskoj kulturnoj baštini, a središnjim se događajem smatra izložba u Klovićevim dvorima „U početku bijaše kraljevstvo“. Obljetnica je obilježena i u Solinu u sklopu Kongresa povijesnih gradova kojemu je to nekadašnje sjedište hrvatskih vladara bilo domaćinom. Uz državne dužnosnike, događaju su prisustvovali predstavnici Crkve, znanstvenici i brojni građani.

Koja je svrha obljetnice?

Obljetnica pruža priliku za promišljanje o pitanju hrvatske državnosti i identiteta tijekom stoljeća, ali je izazvala i brojne polemike. Dok neki tvrde da je povijesno neutemeljena, za druge je kralj Tomislav bio i ostao simbol jedinstva i snage hrvatskog naroda. Stoga smo za mišljenje pitali ChatGPT (što drugo) i našeg nastavnika Povijesti.

Što o obljetnici kaže ChatGPT?

1100 godina Hrvatskog Kraljevstva – podsjetnik na korijene

Ove godine, 2025., Hrvatski sabor proglasio je „Godinom obilježavanja 1100. obljetnice Hrvatskog Kraljevstva“, u spomen na 925. godinu kada je kralj Tomislav prvi put tituliran kao vladar samostalne hrvatske države u papinskom pismu. Ova inicijativa, pokrenuta od Družbe „Braća Hrvatskoga Zmaja“ i Matice hrvatske, ima duboki razlog: podsjetiti nas na trenutak kada je Hrvatska postala priznato kraljevstvo, što je postavilo temelje našoj tisućljetnoj državnosti i suverenosti.

Obilježavanje nije samo povijesna komemoracija, već prilika da jačamo hrvatski identitet, posebno među mladima. U vremenu globalizacije, ovakvi jubileji nas povezuju s korijenima – od glagoljice i crkvenoslavenskog bogoslužja do kontinuiteta jezika i kulture. Brojni događaji, izložbe i skupovi diljem zemlje pokazuju da je naša povijest izvor ponosa i snage za budućnost. Slavimo to dostojno!

29 izvori

1100. obljetnica Hrvatskog Kraljevstva

**„IN PRINCIPIO ERAT DUCATUS ILI
U POČETKU BIJAŠE KNEŽEVINA“**

PIŠE: Nedjeljko Anić, profesor povijesti i povijesti umjetnosti

2025. godine pod pokroviteljstvom Hrvatskog sabora obilježavala se 1100. godišnjica Hrvatskog Kraljevstva. Kao što to obično biva u hrvatskom javnom prostoru, i ova manifestacija izazvala je mnogobrojne polemike: ironične, sarkastične, pa i žučljive, od mitomanije, podgriježavanja nacionalnih ideja, zmajeva do nacionalnog ponosa, promocije i očuvanja kulturne baštine. Pitam se zašto bi ikome smetalo obilježavanje takve obljetnice, a prije nego što kažem nešto o toj tematici, parafrazirat ću engleskog filozofa i povjesničara R. G. Collingwooda: povijest nije samo ono što se dogodilo nego ono što mislimo da se dogodilo, a to drugo često je važnije od onoga prvog.

Stvarne događaje u prošlosti ili, kako von Ranke kaže: „*wie es eigentlich gewesen*“, mi ne možemo više doživjeti, ali im možemo pristupiti putem povijesnih izvora. Naša rekonstrukcija, ili ono što mi mislimo da se dogodilo, nikad nije objektivna. Oblikuju je naša perspektiva, vrijednosti, politički kontekst i trenutna historiografska paradigma, tako da način na koji interpretiramo prošlost utječe i na to kako gradimo svoj nacionalni identitet i kako opravdavamo svoje djelovanje u sadašnjosti. Croce je bio u pravu kad je napisao: „*Ogni vera storia è storia contemporanea*“, što bi učenici II. gimnazije preveli: „*sva povijest suvremena je povijest*“. Tako da je stvarni događaj iz 925. godine, kao i podatci o tome je li, gdje je i kako Tomislav okrunjen, zauvijek izgubljen u detaljima. Ne radi se o tome što se dogodilo prije 1100 godina nego što mi danas želimo da se dogodilo i koliko smo spremni to preispitati.

Ali da puno ne filozofiram, što reći o našem „kralju“ Tomislavu? Iako nemamo ni jednog epigrafskog spomenika s imenom kralja Tomislava, a diplomatski zapisi sačuvani su kao kasniji prijepisi, neosporno je da se srednjovjekovna hrvatska država počela u prvoj polovici 10. stoljeća ucrtavati na diplomatsku kartu Europe. U to vrijeme pojavljuju se i prvi dokumenti o glagoljici i crkvenoslavenskomu jeziku što će dodatno izmijeniti hrvatski kulturni i duhovni identitet.

Važno je napomenuti i širenje dalmatinske biskupije prema unutrašnjosti Hrvatske, što će potaknuti integraciju dalmatinskih gradova s Hrvatskom te prožimanje romanskih i hrvatskih identiteta. Stoga su Tomislavove zasluge neosporne i zaista je nebitno je li se „bijeli vitez s mačem od zlata“ krunio na Duvanjskom polju ili gdje god drugdje. Takve apokrifne tvrdnje ostavit ćemo apologetima iz 19. stoljeća ili možda nekim budućim generacijama kad će hrvatski nacionalni identitet morati biti ponovo legitimiran.

A da se vratim na obilježavanje godišnjice Hrvatskog Kraljevstva. Mislim da je to izvrsna prilika za vrednovanje duge tradicije postojanja hrvatskih institucija, umjetnosti, arhitekture te za refleksiju za povjesničare i narod. Nikako se ne bih složio da je to neka apoteoza „nove“ hrvatske države, napad na strukture moderne hrvatske nacije, nacionalistički kič i slično. Ponekad malo romantizma i nije tako loše.

Pa kvragu, ako je „posljednji“ hrvatski kralj bio „*Sua Maestà Tomislavo II, re di Croazia, principe di Bosnia-Erzegovina, voivoda (o duca) di Dalmazia, Tuzla e Knin (o Temun), duca d'Aosta e di Spoleto, principe di Cisterna e di Belriguardo, marchese di Voghera e conte di Ponderano*“, zašto prvi ne bi bio „*Tamisclao*“?

Krunidba kralja Tomislava, slika Otona Ivekovića (izvor: wikipedia)

Stogodišnjica smrti Antuna Branka Šimića

ČOVJEČE, PAZI DA NE IDEŠ MALEN ISPOD ZVIJEZDA!

Antologijski stihovi pjesme Opomena trajni su podsjetnik na čovjekovu potragu za besmrtnošću. Njihov autor Antun Branko Šimić, jedan od najutjecajnijih i najuglednijih pjesnika s ovih prostora, pjesnik zvijezda i neba, ljubavi i smrti, nezaobilazna je tema naše književnosti.

PIŠE: Lana Prančić, 4. e

Ove godine, povodom obljetnice 100 godina od njegove smrti Šimića smo odlučili uvrstiti u naš školski list u nadi da ćemo ga s dostojanstvom i hvalom koju zaslužuje pobliže predstaviti čitateljima!

Sve je počelo u jednom selu, 1898. godine...

Drinovci, selo koje se smjestilo na granici Hercegovine i Hrvatske, prava je zelena oaza. Umjesto tipičnog hercegovačkog kamena i krša ovo selo ukrasile su doline i livade zelene poput smaragda. U jednoj od kuća, kakve su u tom tada najvećem selu u zapadnoj Hercegovini bile davne 1898., 18. studenog obitelj Šimić dočekala je novog člana: dječaka kojeg su poslije krstili kao Antuna Branka, od milja zvanog – Ante.

Školovanje i put k pjesništvu

Šimić svoje školovanje započinje u rodnom selu, u pučkoj školi koja je tada trajala četiri godine. Odmalena je opisan kao inteligentan, radoznao i darovit mladić koji je uvijek bio spreman pomoći svima oko sebe. U 4. razredu zapisivao je priče koje je čuo od svojih prijatelja. Svoje obrazovanje nastavlja u Franjevačkoj gimnaziji u Širokom Brijegu, koja je zapravo bila sjemenište za mlade franjevce, a potom u Mostaru, u Vinkovcima i naposljetku u Zagrebu. U trećem razredu gimnazije Šimić je svojim pisanim radovima već stekao reputaciju među vršnjacima i profesorima. Njegova je prva pjesma tiskana kada je imao 15 godina u časopisu *Vilinašaj*. Na pisanje ga je poticao njegov stariji rođak i prijatelj Ivan Glavota zbog čije će prerane smrti Šimić 1916. napisati *Pjesmu gladi*. Iz te pjesme potječu motivi mjesečine i zvijezda koji će postati konstante u pjesnikovu stvaralaštvu.

A. B. Šimić (izvor: Matica hrvatska)

Put prema zvijezdama

U prvom razdoblju stvaralaštva isticao je da je Matošev sljedbenik pa će, kao i on, postati strogi kritičar. Po završetku srednje škole pjesme objavljuje u *Hrvatskoj prosvjeti*, a kritičke članke u *Griču*, *Novinama* i *Obzoru*. Ipak, Šimić neće postati sljedbenik spisatelja svoje generacije; u hrvatsku književnost donijet će posve nove zamisli. Njegova poetika, koja se poput one u ranoj fazi Ive Andrića i Miroslava Krležje oslanja na ekspresionistička obilježja, pratit će osobne misaone smjerove, bit će slobodnog stiha, a interpunkciju će imati samo kad ona bude nešto značila. Svaki dio pjesme imat će svoj ritam, ovisno o tome što se u strofama iznosi. U prosincu 1917. godine Šimić je morao birati između toga da se nastavi baviti književnošću ili da nastavi biti učenik. Naime, usprkos zabrani da kao učenik izdaje časopis, pokreće i uređuje *Vijavicu* te napušta školu. Odabrao je književnost, što mu je donijelo niz problema. Ipak, nedostatak materijalne podrške obitelji, glad, loši stambeni uvjeti i teške zime nisu bili dovoljni da ugase njegovu ljubav prema pjesništvu.

Preobražaj hrvatske povijesti

Godine 1920. objavljuje zbirku pjesama *Preobraženja* koju posvećuje svojoj djevojci. Svih 48 pjesama zbirke ostavile su snažan dojam na književnike i kritičare. Istovremeno, Šimić nastavlja pisati u raznim časopisima o književnosti, slikarstvu i kiparstvu. U sljedeće dvije godine nastaje ciklus pjesama o siromasima. Socijalne pjesme tog ciklusa ostaviti će jednako snažan dojam kao i one pejzažne, ljubavne i misaone iz *Preobraženja*. Nedugo nakon toga Šimić se vraća u svoje rodno mjesto Drinovce. Tamo se pomirio s roditeljima koji su konačno bili spremni prihvatiti njegov životni put pa uz njihovu financijsku pomoć pokreće časopis *Književnik*.

Naposljedku, nije otišao malen pod zvijezde!

Šimić je svoje putovanje na ovome svijetu završio 2. svibnja 1925. u Zagrebu ne napunivši ni 27 godina. Ove godine obilježavamo 100 godina od njegove smrti, smrti čovjeka koji je hrabro koračao životnim putevima pritom ostavljajući neizbrisiv trag u hrvatskoj književnosti.

Na kraju, svaka bi riječ bila premala za opisati ovog legendarnog spisatelja. Jedino mogu završiti Šimićevim stihovima iz pjesme *Mladić* kojima je opisao svoju stvaralačku patnju i poetski idealizam:

**"Ja poznam bol mladića
koji pobjednički pjev iz svog izmučenog srca
u jutro pjeva
sa željom da sva srca s njegovim zatrepte
i da se osluškujući glave prignu
u ćutanje i slatki zaborav"**

Panorama Drinovaca (izvor: wikipedia)

2025. godine obilježava se 130. obljetnica rođenja Ive Tijardovića, jednog od najvažnijih hrvatskih skladatelja, dirigenata i kulturnih djelatnika 20. stoljeća. Obljetnica je prigoda da se ponovno istakne njegovo iznimno bogato i svestrano stvaralaštvo koje je snažno obilježilo kulturni identitet Splita i Dalmacije, ali i cjelokupne hrvatske glazbene i kazališne scene.

PIŠE: Lucija Matijašević, 3. e

Ivo Tijardović rođen je 18. rujna 1895. godine u Splitu, u staroj gradskoj jezgri, u okruženju koje je snažno utjecalo na njegovo kasnije stvaralaštvo.

Od ranog djetinjstva bio je okružen splitskim gradskim životom, humorom i svakodnevicom „malog čovjeka“ koji će kasnije postati prepoznatljivi motivi njegovih glazbenih i scenskih djela. Glazbeno obrazovanje započeo je u rodnom gradu, ali ga nakon završene srednje škole mobiliziraju u Prvi svjetski rat. Nakon rata Tijardović je upisao studij arhitekture u Beču, gdje je paralelno nastavio glazbeno obrazovanje i radio kao ilustrator u nekoliko bečkih časopisa.

130 godina od rođenja Ive Tijardovića

GLAZBA SPLITA KOJA ŽIVI I DANAS

Godine 1921. napušta Beč i odlazi u Zagreb gdje pohađa Dramsku školu Hrvatskoga narodnog kazališta na kojoj diplomira 1922. godine te se potom vratio u Split, gdje počinje raditi kao dirigent i scenograf.

Njegova svestranost posebno dolazi do izražaja u kazalištu u kojem je radio kao dirigent, scenograf i organizator, a kasnije i kao ravnatelj opernih i kazališnih institucija. Nekoliko je godina vodio opernu scenu u Splitu, poticao nove produkcije i radio s mladim glazbenicima, čime je dao velik doprinos razvoju dalmatinskog glazbenog života u prvoj polovici 20. stoljeća.

Njegova su djela najčešće tematski vezana uz Split i Dalmaciju. Tijardovićeve glazbe prepoznatljiva je po jednostavnim, pamtljivim melodijama i izraženom smislu za humor zbog čega je bila i ostala iznimno bliska publici. Među njegovim su najpoznatijim djelima operete *Mala Floramy* i *Spli'ski akvarel*, koje su vrlo brzo stekle veliku popularnost i postale simboli splitskog duha te nezaobilazan dio hrvatske glazbene baštine.

Osim kazališne i koncertne glazbe Tijardović se bavio i filmskom glazbom skladajući za igrane i dokumentarne filmove, a istodobno je izrađivao plakate, scenografiju i kostimografiju.

Portret umjetnika (izvor: glazba.hr)

Ivo Tijardović umro je 19. ožujka 1976. godine u Zagrebu. Njegova se djela i danas redovito izvode, osobito u Dalmaciji, u kojoj su duboko ukorijenjena u lokalnu kulturnu svijest. Svojim je radom dao glas običnim ljudima Splita pretvarajući njihove svakodnevne priče, humor i emocije u glazbu i kazalište koje nadilazi vrijeme. Obljetnica njegova rođenja podsjetnik je na trajnu vrijednost njegova opusa i na snažan pečat koji je ostavio u kulturnoj povijesti Hrvatske.

Prizor iz Male Floramy (izvor: hmk-split.hr)

Spli'ski akvarel (izvor: hmk-split.hr)

Osvrt na predstavu *Avantura u Šangaju*

TIJARDOVIĆ U ORIJENTALNOM SVJETLU

Avantura u Šangaju opereta je koja pričom, kostimima, glazbom i scenografijom donosi čaroliju Dalekog istoka.

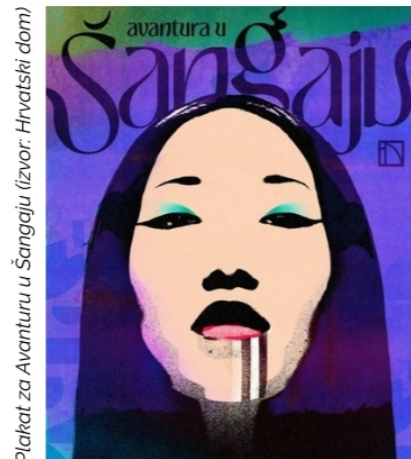
PIŠE: Laura Kovačević, 3. e

Gradsko vijeće Grada Splita 2025. godinu proglasilo je godinom Ive Tijardovića i Jakova Gotovca. Zbog toga smo ove godine o dvojici splitskih „meštara od muzike“ imali priliku slušati više nego inače. Svoje su mjesto osigurali na *Pričigini* kad su nam njihovi najbliži govorili o zanimljivim događajima iz njihova privatnog života. U splitskoj Galeriji umjetnina 5. travnja otvorena je izložba *Ivo Tijardović - figura hrvatskog Art décoa* u kojoj smo mogli vidjeti razne Tijardovićeve crteže, scenografske i kostimografske skice, naslovnice notnih izdanja, karikature... Njegov *Spl'iski akvarel* možemo pogledati u HNK-u Split, a *Avantura u Šangaju* predstava je nastala u produkciji Hrvatskoga doma Split.

Opereta *Avantura u Šangaju* premijerno je izvedena 10. svibnja 2025. u koncertnoj dvorani koja nosi ime skladatelja Ive Tijardovića. Kreativni tim čine redatelj Ivan Leo Lemo, dirigent Hari Zlodre, scenograf i kostimograf Slaven Krejačić, oblikovatelj svjetla Igor Gulam, oblikovatelj zvuka Ranko Smoljan, koreografi članovi Baletnog studija *Dimache*, šminkerica Anita Tafra, Frizerski salon *PIL*, krojačica Smilja Penić, septet Komornog orkestra *Tijardović* (Lucija Barišić, Željko Milić, Valter Lovričević, Sunčana Tušek, Pjero Malkoč, Tonći Tranfić i Boris Žuvela) i glumci Nada Pejković, Ileaš Bećei, Erol Ramadanović, Jelena Kordić i Mihael Elijaš.

Radnja operete vodi u egzotični Šangaj 1927. godine, u vrijeme gradanskoga rata. Najprije se upoznajemo s likom britanskoga oficira Reginalda (Ileaš Bećei) koji pjeva o tome kako nikada nije bio zaljubljen. Tenor Ileaš Bećei uprizoruje prvo krutost i disciplinu oficira, zatim zaljubljuvanje u Min, očaranost njome i na koncu tugu jer ju je izgubio. Uz njega je Bonnie (Mihael Elijaš), njegov sobar i prijatelj koji ga prati i pomaže mu u njegovim ljubavnim nevoljama. On je ujedno i pripovjedač koji ovoj opereti donosi dinamiku i olakšava praćenje radnje. Elijaš je kao ljepilo za sve scene, povezuje ih monolozima koji često imaju dozu humora i ironije.

Konstantan u svojoj lakoći pokreta i čistome govoru, on je u ovoj opereti alat za bolju komunikaciju s publikom. Upoznajemo i Hanka Dodswortha (Erol Ramadanović), svodnika i vlasnika stana u kojem Reginald u tom trenutku boravi. Kad se dama Jessye javi na Reginaldov oglas u kojem traži partnericu, Hank se predstavlja kao Reginald jer se ovaj predomislio pa osvaja Jessye svojim nespretnim šarmom. Jessye Monrey (Jelena Kordić) na početku se čini kao profinjena dama čiji je osnovni interes novac, ali na koncu nas razuvjeri jer ipak ostaje s Hankom. Ramadanović i Kordić glumački su tandem koji je ovoj predstavi donio šaljivi element, posebice u dijelu kada Jessye priznaje da je ona ustvari Jerka iz Kaštel Sućurca, a on dodaje da je iz Radunice. Min Sai Cho (Neda Pejković) najprije od Reginalda traži zaštitu kao Kineskinja koja bježi od vojske. Kasnije, kad se između nje i Reginalda javljaju romantični osjećaji, priznaje da je ustvari japanska špijunka poslana da od njega uzme povjerljive informacije iz kutije koju posjeduje. Pejković je pokazala i glumački i vokalni talent uspješno prikazujući misterioznost, ranjivost, zaljubljenost, hrabrost, snalažljivost... Svojim predivnim sopranom s lakoćom izvodi skladbe i s Ilošem Bećejem odvodi iz svijeta u kojem vlada rat u svijet ljubavi.

Plakat za *Avanturu u Šangaju* (izvor: Hrvatski dom)

Slaven Krejačić hrabro se uhvatio u koštac s prostorom koncertne dvorane i pružio joj pravi kineski ugodaj postavljajući platno na kojem su obrisi građevina šangajske četvrti, a prepoznatljivi crveni lampioni odmah su odveli gledatelje u Kinu. Usto su njegovi kostimi u realizaciji Smilje Penić i šminka Anite Tafre pridonijeli kineskome ugodaju, kao i zvuk gonga, tradicionalnog instrumenta koji potječe iz istočne Azije.

Redatelj Ivan Leo Lemo adaptirao je libreto Alena Stevena Dalea. Svojom adaptacijom ovo djelo čini modernim, tečnim i pitkim. Redateljska su rješenja pažljivo promišljena.

Lemo operni dio postavlja u stilu cabareta. Iskoristio je orkestar, prostor dvorane i publiku da bi upotpunio prizore za bolji doživljaj. Lemina je režija dinamična, zanimljiva i nesumnjivo kvalitetna.

Avantura u Šangaju predstava je koja će zasigurno još dugo ostati na repertoaru Hrvatskog doma zato što ponovno stavlja u fokus Tijardovićeve opus koji je bezvremenski, šarmantan i scenski pristupačan. Na kraju možemo samo zahvaliti svima koji su radili na ovoj predstavi jer obradom ovog Tijardovićeve djela oživjeli su njegovo stvaralaštvo i pokazali su da za njega itekako vrijedi – *naša baština svjetskog sjaja*.

Isječak iz opere (izvor: Dalmacija Danas)

Osvrt na operu *Dioklecijan*

RIMSKI SE CAR VRATIO U SVOJU PALAČU

71. Splitsko ljeto otvoreno je praizvedbom opere *Dioklecijan*. Tijardovićeve je to opera nastala prema libretu Branka Radice 1964. godine. Šezdeset i jednu godinu nakon nastanka, dva hrabra umjetnika odlučila su uprizoriti ovo izuzetno zahtjevno remek-djelo – redatelj Ivan Leo Lemo i maestro Hari Zlodre.

PIŠE: Laura Kovačević, 3. e

Radnja opere počinje 270. godine u hramu druidskih svećenica gdje se nakon bitke nađu tri ratnika: Kajo (Ermin Aščerić), Maksimilijan (Amir Saračević) i Diokles (Jurica Jurasijević). Tamo ih svećenice njeguju od ozljeda. Glavna svećenica (Neda Pejković) govori hrabrom ratniku Dioklesu da će postati imperator kad ubije vepra Apera. Tijekom prizora prikazuje se videoprojeksija Dioklesa u lov na vepra. Projekcija je izvedena na prozirnoj mreži postavljenoj ispred pozornice i zbog toga nije djelovala samo kao ilustrativni dodatak već je stvarala dojam da gledamo unutar njemu u Dioklesovoj glavi, trenutak u kojem mašta da će postati imperatorom. Taj vizualno privlačni, efektni i kreativni element djelo je Willema Miličevića i Slavena Krejačića.

282. godine Dioklecijan vodi obitelj na odmor u Salonu. Tada svjedočimo ljubavnoj priči njegove kćeri Valerije i Antonija. Jedan od najupečatljivijih dijelova opere definitivno je bio duet Roka Radovana i Aide Čorbadžić u kojem smo uživali slušajući pamtljivu melodiju i prikazane emocije zaljubljenosti. Obiteljsku atmosferu kvare glasnik koji donosi vijest kako je Apera ubio brata Marka Aurelija Karina i Numerijan poziva Dioklesa da vodi sudski postupak. On to prihvaća i uvida da je to prilika za ostvarenje proročanstva jer izjednačava Apera sa zvijeri zbog onoga što je navodno učinio. Na suđenje dovode lažnog svjedoka Lucija Vera koji tvrdi da je Apera ubio imperatora. Diokles ga ubija i tako ispunja proročanstvo postavši novim carem.

Dalje nas radnja vodi u 290. godinu i pratimo ljubavni trokut Valerije, Antonija i Galerija. Valerija i Antonije istinski se vole, dok Galerij želi Valeriju samo zbog prijestolja nadajući se da će naslijediti Dioklecijana. Jedan od mnogih trenutaka koji su posebno oduševili publiku jest baletni dio u kojem vojnici i podanici iz svih krajeva plešu oko novog imperatora i klanjaju mu se. Koreografiju baletnog ansambla koji je unaprijedio ovu opernu izvedbu osmislila je Belma Čečo Bakrač.

303. godine Dioklecijan se s obitelji seli u Nikomediju odakle vlada. Cijela obitelj čezne za ljepotama Dalmacije. Valerija je u braku s Galerijem. Njihove odnose uzburka Flavia Galla (Žana Marendić) koja u palaču ulazi s novorođenčecom čiji je otac Galerij. Kada Dioklecijan sazna za Galerijevo izvanbračno dijete, ne dopušta Valeriji razvod nego privremeno šalje Galerija dalje od obitelji. U toj sceni dolazi do izražaja Dioklecijanov odnos s majkom; vodi je sa sobom, ali je ne sluša.

Upečatljiv prizor (izvor: Dalmacija Danas)

Dirusta (Terezija Kusanović), Dioklecijanova majka i Valerijina baka, pokazala je veću naklonost prema Antoniju nego prema Galeriju, ali Dioklecijan ipak djeluje prema svojim interesima jer misli da je Galerij njegov dostojni nasljednik. U međuvremenu na dvoru izbija požar. Galerij mudro manipulira Dioklecijanom govoreći kako su kršćani sigurno podmetnuli požar. Iles Bečei svojim je snažnim i dramatičnim tenorom fantastično utjelovio Galerija i glumački je zadatak odradio sjajno jer je kao negativac uspio svojim stavom uznemiriti i frustrirati publiku. Dioklecijan zahtijeva od svih da se poklone kipu Jupitera i planira tako izdvojiti odgovorne za požar. Antonije se odbija pokloniti Jupiteru unatoč molbama svojega oca Diona i Valerije te zbog vjernosti Bogu i religiji biva smaknut. Od prevelike tuge zbog gubitka sina Dion poludi. Posebne pohvale Boži Juriću-Pešiću koji je izvrsno odradio transformaciju od brižna oca i vjerna Dioklecijanova podanika do čovjeka koji je izgubio razum uprizorivši ga luđačkim smijehom, iskripljenim držanjem i neprirodnim položajem ruku.

305. godine Dioklecijan abdicira i predstava seli na Peristil. Ispred HNK-a okupio nas je glasnik (Mihael Elijaš) koji je u publiku unio energiju i veselje vičući: „Radost!“ Širio je radosnu vijest o tome kako su Priska i Valerija umrle te kako ih čeka vječni život. U pratnji rimskih legionara publika ide na Peristil. Tamo je postavljena scena u obliku križa crvene boje koji simbolizira mučeništvo i progon kršćana. Katedrala svetoga Duje osvjetljena je crvenim reflektorima što je donijelo posebnu atmosferu. Za to je zaslužan dizajner svjetla Elvis Butković. Tibul (Erol Ramadanović) i Dion raspravljaju o Dioklecijanovoj bolesti, ali ih u tome prekine vječnik (Siniša Popović) dovodeći pred njih glasnika koji ih je obavijestio da su Priska i Valerija mrtve i da ih čeka vječni život. U ruci drži jezik glasnika i kasnije ga pojede.

Tijekom monologa taj isti jezik progovara mu iz utrobe. Vječnik monolog jedini je govorni dio predstave te mijenja njezinu dinamiku. Popović i njegova boja glasa savršen su izbor za to. Dioklecijan saznaje da su mu kći i supruga umrle i, preispitujući vlastitog boga, počinio samoubojstvo. Bariton Jurica Jursić Kapun, koji tumači ulogu Dioklecijana, osim u opernom dijelu koji je bio na visokoj razini pokazao je i glumačko umijeće. Bez obzira na količinu vremena koju je proveo na sceni, Kapun je bio konstantan i dosljedan tijekom cijele predstave.

Jedna od mnogih grana umjetnosti koje ova predstava obuhvaća jest kiparstvo. Kipovi Tea Baučića sami su za sebe zadivljujući, a posebno kip koji prikazuje Jupiterova stopala tvoreći iluziju da je skulptura divovska. Kamenja nalik Stonehengeu koja prikazuju hram druidskih svećenica, kameni stupovi i ograde koji dočaravaju raskoš palače, masline i hridi koje prezentiraju ambijent Dalmacije i scena na Peristilu u obliku križa crvene boje intervencije su scenografkinje Vesne Režić i asistentice scenografije Nikoline Kuzmić. Kostimografkinja Amna Kunovac Zekić i asistentice kostimografije Smilja Penić, Maja Peruzović, Marija Žižić-Gušo i Dora Miljak kostimima su ostvarile antički ambijent, a oglašiva Anke Matijaš pojačala su raskoš i upotpunila povijesnu sliku likova.

Osjećajući glazbu, maestro Zlodre uspio je naštimati svoj najvažniji instrument – orkestar. Njegova muzikalnost i osjećaj za dinamiku i tempo obogatili su različite situacije: od intimnih i tihih do uzbuđljivih i dramatičnih dijelova.

Ivan Leo Lemo na jednostavan je i pristupačan način omogućio lako praćenje dramske radnje unutar opere. Uveo je baletni ansambl i zbor te sve spojio u cjelinu koja je na sceni funkcionirala sjajno.

Zahvaljujući preciznoj i promišljenoj režiji, redatelj je uspio uspostaviti potpunu kontrolu nad scenom – iako se na pozornici nalazilo mnoštvo izvođača, njihovo je kretanje bilo usklađeno i organizirano tako da publika gotovo nije ni primijetila njihov ulazak i raspored. Lemo je, osmisivši vječnik monolog o kršćanstvu, prepustio publici da se zapita odnosi li se sukob vjera samo na prošlost ili se preslikava na današnjicu.

Opera *Dioklecijan* pravi je spektakl koji objedinjuje razne vrste umjetnosti: kazališnu, glazbenu, filmsku, plesnu i likovnu umjetnost. Ova predstava zaslužuje sve pohvale najprije zbog hrabrosti i truda na početku rada na projektu, a zatim zbog kvalitete produkcije, ansambla, solista i režije koji su rezultirali izuzetnim kazališnim događajem i realizacijom dostojnom povijesne veličine Tijardovićeve stvaralaštva i Dioklecijanove vladavine.

Ero s onoga svijeta (izvor: Pixabay)

Proglašena je Gotovčeva godina

GLAZBA MORA ŽIVJETI U SRCIMA LJUDI!

2025. godina proglašena je godinom Ive Tijardovića i Jakova Gotovca, dvojice velikana hrvatske glazbe čija djela i danas nadahnjuju generacije. U hrvatskom kazališnom svijetu Jakov Gotovac zauzima posebno mjesto – skladatelj je, dirigent i pedagog, čija je glazba oblikovala hrvatsku kulturnu baštinu.

PIŠE: **Jakša Veić, 2. e**

Jakov Gotovac rođen je Splitsanin koji je u rodnom gradu završio Klasičnu gimnaziju, gdje je i stekao prve glazbene spoznaje. Zbog toga je stvarao djela koja odišu domaćim glazbenim karakterom, ali istovremeno imaju univerzalnu umjetničku vrijednost. Prvo Gotovčevo remek-djelo, **op. 11 – Koleda, narodni obred u pet dijelova za muški zbor i mali instrumentalni sastav**, prvi put je 1925.g izvelo Pjevačko društvo *Guslar* u Splitu pod ravnanjem Josipa Hatzea. Skladajući u narodnom duhu, Gotovac je iz drevnog slavenskog običaja obrednog čestitanja – *koledanja* – stvorio autentično umjetničko djelo. Bogati zborni glasovi i osebujan izbor instrumenata – timpani, tamburin, klarineti i fagoti – čine *Koledu* istinskim biserom hrvatske glazbe.

Ero s onoga svijeta, Gotovčevo najpoznatije djelo, praižvedena je 1935. godine u Zagrebu. Riječ je o komičnoj operi čiji libreto potpisuje Milan Begović, poznati hrvatski književnik, a temeljena je na narodnoj pripovijesti. Gotovac u ovom djelu spaja hrvatski glazbeni idiom s elementima folklorne melodije, stvarajući posebni nacionalni karakter.

Opera je odmah postigla izvanredan uspjeh postavši simbolom hrvatske operne scene. Bogata orkestracija u *Eri* jasno pokazuje skladateljevu sposobnost da narodnu glazbu pretvori u umjetnički oblik svjetske vrijednosti. Danas gotovo da ne postoji državljanin Hrvatske koji ne zna melodiju i riječi *Završnog kola* iz te Gotovčeve opere.

Stoga, Jakov Gotovac uči da glazba nije samo zapis na papiru nego način da se zadrži sjećanje na običaje, radosti i dušu jednog naroda.

Jakov Gotovac (izvor: OS Jakova Gotovca Umešić)

Osvrt na operu *Mila Gojsalića*

„HRVATSKA IVANA ORLEANSKA“ NA DASKAMA SPLITSKOG HNK-a

Na libreto Danka Andelinovića Gotovčeva je *Mila Gojsalića* 1952. godine doživjela praizvedbu u HNK-u Zagreb. U režiji Ozrena Prohića i pod ravnanjem dirigenta Ive Lipanovića u splitskom je HNK-u iščekivana s nestrpljenjem.

PIŠE: Laura Kovačević, 3. e

Mila Gojsalić bila je djevojka iz Poljica koja je, kako bi se osvetila Turcima i spasila svoj kraj, zapalila njihovo skladište baruta. U eksploziji je ubijen paša, njegova vojska, ali i Mila. U čast njezinoj hrabrosti i junaštvu kipar Ivan Meštrović napravio je njezinu skulpturu koja i dandanas gleda i čuva svoju Poljičku Republiku. Opjevao ju je August Šenoa u svojim Povjesticama, a inspiraciju u legendi o Mili Gojsalić pronašao je i Jakov Gotovac. Njegova je opera u Splitu gostovala 23. listopada 2025.

Uloge tumače: Filip Radoš (guslar), Martina Mikelić (Mila Gojsalić), Ivica Šarić (Ivan Gojsalić), Bože Jurić Pešić (Petar Kulišić), Marko Lasić (Jure Kulišić), Mate Akrap (Kolumbat), Goran Velić (poljički glasnik), Božo Župić (Mehmed Topan-paša), Vlatko Belas (Sejid-beg), Lovre Gujinović (Izuran Alija-beg), Joško Tranfić (Bimbaša), Matej Predojević Petrić (mujezin), Denis Tomić (Mujo) i Darijo Tvrđić (Husejin).

Orkestar otvara operu dinamičnom uvertirom. Na sceni su dvije vitrine – u jednoj je narodna nošnja, a u drugoj guslar (Filip Radoš). Izmjenom dinamične glazbe i poezije o slobodi, koju je Radoš fantastično dočarao publici, postize se osjećaj napetosti, ali i domoljublja. Glazba nosi stihove i daje im jedinstvenost, a apostrofe u pjesmi („Zemljo divna, majko mučenica“) kod gledatelja stvaraju jaki emotivan naboj prema svojoj domovini.

U pozadini su, na povišenju stajali parovi muškaraca i žena odjeveni u kostime koji podsjećaju na narodnu nošnju. Stajali su u određenim pozama neko vrijeme, a onda bi mijenjali poze i tako kreirali žive slike koje su bile zgodan dodatak na sceni.

Zbor je pod vodstvom Vetona Marevcija na scenu donio živost i energičnu atmosferu posebno u sceni u kojoj idu isprostiti Milu. Petar Kulišić (Bože Jurić Pešić) dolazi isprostiti Milu od njezina oca Ivana Gojsalića (Ivica Šarić). Šarić je svojim basom, dubinom i čvrstoćom glasa bio odličan izbor za poljičkog kneza Gojsalića. Međutim, u plesnim dijelovima namijenjenim zboru koreografkinja je mogla malo više posegnuti za folklornim elementima koji bi bolje odgovarali narodnom i povijesnom karakteru ove opere.

Veselje zaruka prekida Kolumbat (Mate Akrap) koji donosi vijest o ratu s Turcima. Prenosi prijetnje Mehmeda Topan-paše koji govori da će, ako mu ne daju Milu, razoriti cijeli kraj. Mila odlučuje ostati i predati se paši, a muškarci se tomu protive. Na koncu popuštaju i odlaze spremajući se na bitku. Kada Mila i Kolumbat ostaju sami, vidimo njezinu unutarnju borbu s mišlju da pobjegne sa svojim zaručnikom i omogućiti si sretan kraj, ali odabire žrtvovati se za druge.

Plakat opere *Mila Gojsalića* (izvor: HNK Split)

U drugom činu scenografija Vesne Režić poprima turske motive – tepisi približavaju atmosferu osmanskog svijeta, a vitrina u kojoj je bila nošnja sada čuva ibrik (bakreni vrč). Kostimografija Tee Bašić također je dočarala tursko ozračje. Kao kontrast kostimima Poljičana koji su imali elemente narodne nošnje i svjetlije dijelove, Turci nose turbane i odjeveni su u tamnije nijanse. Ni jezična prilagođenost nije izostala – uporaba turcizama i islamske molitve dodatno obogaćuju vjerodostojnost prizora.

Paradoksalno, nakon molitve pohlepno se časte i ulogu boga preuzima paša. Mila upada u turski tabor. Paša je pokušava nagovoriti da prihvati islam, ali Mila ne priznaje njegovu vjeru čak ni nakon što joj ponudi bogatstvo i moć.

Govori da joj je sloboda najvažnija i moli ga da ne uništi njezinu zemlju. Paša manipulira njome uvjeravajući je da će ona biti kriva za uništenje pa mu se Mila preda. Glasnik dolazi i objavljuje kako će, ako ne porobe i zapale cijeli kraj, izgubiti ugled. Mehmeda Topan-pašu nije trebalo puno nagovarati na akciju.

Pokazalo se da je „obećanje ludom radovanje“ jer Mila ostaje prevarena i razočarana. Uzima baklju (čija veličina ne odgovara velikom činu koji će Mila izvršiti) i odlučuje osvetiti se i žrtvovati vlastiti život da oslobodi svoj narod od Turaka.

U trećem činu Milu mrtvu donose pred oca i zaručnika koji je oplakuju. Mila se budi na trenutak, pjeva o slobodi i žrtvi, a zatim ponovno umire. Martina Mikelić ulogu je narodne junakinje Mile shvatila ozbiljno. Glumački dio odradila je odlično, a u vokalnom se dijelu posebno istaknula pjevajući *Odu zemlji*. Mezzosopranistica je u tom katarzičnom završetku uspješno prenijela emocije na publiku.

Ipak, neke režijske nelogičnosti poput Miline „dvostruke“ smrti i paljenja šatora nakon odlaska Turaka kvarile su doživljaj predstave. Međutim, ansambl i njegova glumačko-vokalna predanost uspjeli su izvedbu zadržati zanimljivom. Unatoč manjkavostima, opera ima svoju vrijednost prvenstveno u liku Mile Gojsalić kao simbola ženskog herojstva i domoljublja. Upravo zato Gotovčeva opera snažno odražava hrvatski duh povezujući narodnu legendu s nacionalnim ponosom i žrtvom za slobodu.

PIŠE: Laura Kovačević, 3. e

Samo veselo! (izvor: Dalmacija Danas)

Osvrt na operu *Stanac*

ŠALA LIJEČI, SMIJEH SPAJA

U subotu, 4. listopada 2025. u splitskom HNK-u gostovala je Gotovčeva opera *Stanac* napisana prema komediji Marina Držića *Novela od Stanca*. Redatelj je ovog opernog scherza Hrvoje Korbar, a dirigent Josip Šego.

Ulogu uvertire u ovoj predstavi ne preuzima samo glazba – prvi je lik na sceni upravo koza, čime se odmah uspostavlja element komike i naznaka farse koja slijedi. Maruška Aras sjajno je uprizorila kozu. I da na njoj nisu bili kostimografski dodatci koji su fantastično izvedeni (djelo kostimografkinja Ane Fucijaš i Ane Tišler, a izrada Manuele Brcko), zbog njezina položaja tijela lako bi se dalo zaključiti da se radi o kozi. Premda bez riječi njezina koza itekako „govori“. Mimikom, stavom i pokretima Aras daje tom neobičnom liku glumačku puninu.

Odmah je na početku „iskorišten“ zbor (na čijem je čelu zborovođa Luka Vukšić) koji ne vidimo, ali čujemo kako predivnom melodijom pjeva o Dubrovniku i stvara čarobnu atmosferu, a plesači doslovno donose mjesto radnje postavljanjem makete Dubrovnika na fontanu na trgu. Na scenu dolaze Vlaho (Mario Bokun) i Miho (Marin Čargo). Bokunov bariton i Čargov tenor u opjevanom dijalogu dočaravaju lukavost i domišljatost Vlahe i Mihe. Pridružuje im se i Dživo (Domagoj Dorotić) koji predlaže šalu sa Stancem. Shvaćaju da će im u tome trebati pomoć i Dživo se obraća Danici (Marija Kuhar Šoša). Ona na početku odbija u tome sudjelovati, ali ne može odoljeti Dživinu šarmu i naposljetku im pomaže.

Starac Stanac (Ozren Bilušić) dolazi na trg sa svojom kozom i stvarima koje gura u kolicima i pjeva o tome kako je „teško nama u tuđem gradu“ jer ga nitko nije primio na noćenje.

Stanac je odjeven u bijelu košulju s crvenim prslukom i kapom na kojoj je hrvatska zastava. Bilušićev bas-bariton ne samo da je predivno zvučao nego nam tijekom njegovih dionica gotovo uopće nisu bili potrebni titlovi zbog njegove izvrsne dikcije koja se nije znatno gubila čak ni u onim vokalno zahtjevnim dijelovima.

Prevara Stanca obogaćena je i plesačima (Bernard Barač, Jana Božić, Tea Cvetan, Marko Kolenc) koji su predstavljanju Džive ili Sedmog muža Dugog nosa donijeli posebnu veličanstvenost glumeći mu slugu, sipajući konfete i noseći raskošne tepihe i zlatne dvorske lepeze. Koreografinja Petra Hrašćanec odlično je uklopila plesače u predstavu. Postavila ih je da ne budu previše nametljivi, a da ipak pridonose sveukupnosti na sceni. Vile i pastiri (ženski i muški dio zbor) dolaze prevariti Stanca. Prilazi mu i kraljica vila – Danica, ona moli nad njim dok Vlaho, Miho i Dživo uzimaju kozu i stvari s kojima je Stanac došao i briju mu bradu. Stanac prvo povjeruje u to da se pomladio i slavi. Dolaze harmonikaš, barjaktar i ostatak svatova i slave s njim. Stanac od sreće što je opet mlad misli da je privlačan vili pa je pokušava osvojiti stihovima čiji ritam nikako nije operni nego svatovski: „Budi moja, grli me i ljubi, nisam više klimav i bez zubi!“ Na koncu shvaća da je prevaren i da mu nitko ne može vratiti mladost.

Scenografkinja Zdravka Ivandija Kirigin i asistentica Raffaella De Luca osmislile su jednostavnu, ali efektanu scenografiju sa zgodnim detaljima poput oznake za apartmane ili vanjske klime na zidu čija se voda izljuje u kanistar i čiju vodu Stanac kasnije pije kako bi se pomladio. Oblikovateljica svjetla Vesna Kolarec upotrijebila je rasvjetu kako bi stvorila prijelaze između veselih, tužnih i napetih scena.

Redatelj Korbar pokazao je svoje redateljske vještine posebno u posljednjem dijelu kada Dživo daje Stancu zlato, vraća mu ukradene stvari i poziva ga na pir. Uz pečeno janje Stancu je prevara sigurno lakše pala. Korbar i asistentica režije Kristina Grubiša zaslužuju posebne pohvale jer su uspjeli koordinirati velik broj izvodača na sceni, istaknuti duhovite elemente i formirati scenski skladnu i uvjerljivu ekipu. Na koncu su šalu prikazali kao nešto što je ljude zbližilo, a ne kao nešto što donosi razdor.

Novela od Stanca lektirni je naslov koji učenicima nije najdraži osobito zbog dubrovačkog govora koji zna biti teško razumljiv. Međutim, zagrebački je HNK Gotovčevu operu interpretirao tako da je lako shvatljiva i pristupačna i starijoj i mlađoj publici. Svojim su *twistom* na kraju donijeli pomirenje i svima prenijeli poruku da postoji nešto što „daje srcu radost i liječi od zala“ – a to su smijeh i šala.

Hoću li se pomladiti (izvor: Dalmacija Danas)

Ozzy Osbourne (izvor: grammy.com)

Smrt Ozzyja Osbournea

PRINCE OF DARKNESS – MITSKA LIČNOST GLAZENE SCENE

Sigurno su mnogi čuli za pjesme poput *Paranoid*, *Iron Man*, *Crazy train* ili *No more tears*, ali znaju li koji „ludak“ stoji iza njih?

PIŠE: Leonora Karabatić, 4. e

U poslijeratnom razdoblju, 1948. godine u Birminghamu je rođen John Michael Osbourne. Javnosti je poznatiji kao Ozzy ili Prince of Darkness. Od malena je imao probleme s koncentracijom i disleksijom pa je zbog zlostavljanja napustio školu i upustio se u sitni kriminal. Najčešće se radilo o krađama zbog kojih je netom punoljetan završio u zatvoru na šest mjeseci. Izlazak iz zatvora nametnuo mu je pitanje čime se želi baviti u životu jer sebe nije mogao zamisliti u kolotečini rada u tvornici, a u to vrijeme nije imao puno mogućnosti. Čuvši na radiju pjesmu *She loves you* The Beatlesa, odlučuje postati rock-zvijezda. U jednom music shopu ostavlja karticu s natpisom: „Ozzy Zig needs a gig“, u nadi da će nekom bendu zatrebati vokal. Basist Geezer Butler, koji je tada imao bend s gitaristom Tonyjem Iommijem i bubnjarom Billom Wardom, daje mu priliku iako mu se činio neozbiljan. Nije tada ni mogao zamisliti kolika će zvijezda Ozzy postati.

Time započinju Osbourneovi dani u Black Sabbathu, bendu koji je odlučio stvarati glazbu koja će plašiti ljude kao što ih plaše horor-filmovi u kinu. U pjesmama im se provlači motiv sotone, strašne slike, kritike društva i rata i osobne borbe. Prvu pravu zaradu donosi im već njihov prvi album „Black Sabbath“ koji su snimili u samo dvanaest sati. Nastavljaju s radom i ulaze u eru poznatih albuma i pjesama. Svoju najpoznatiju pjesmu *Paranoid* objavljuju 1970. i ona postaje najslušanija pjesma tog razdoblja. Nakon albuma „Master of reality“, Ozzy i cijeli bend razvijaju probleme s drogom. Prije koncerata uzimaju LSD kako bi publici izgledali žešći i moćni, a tijekom snimanja narednih albuma dolaze im velike pošiljke kokaina. Ozzy je razvio ovisnost o teškim drogama, a to je utjecalo i na njegovu glazbenu karijeru. Naime, otvoreno kritizira zadnji album koji snima s Black Sabbathom „Never say die!“ i govori kako nije zadovoljan njime, a kad su ga članovi benda pozvali na snimanje još jednog albuma u Los Angelesu, Ozzy se pojavljuje tek nakon nekoliko tjedana i nije u stanju pjevati.

Izbacuju ga iz benda pod izgovorom da je to za njegovo dobro, ali ga taj postupak dovodi u još gore stanje.

Nakon razlaza s bendom mislio je da je to kraj njegove karijere i da mu je život gotov. Znao je mjesecima ostajati kod kuće i drogirati se. Ležao bi na podu okružen urinom, tabletama i alkoholom i samopouzdanje mu je bilo jednako nuli, ali njegova menadžerica i buduća supruga Sharon pomaže mu da započne solo karijeru. Na audiciju za gitarista javilo mu se mnogo ljudi, ali odabire jednog u kojem od početka vidi nešto posebno, a to je Randy Rhoads. Nada mu se vraća i snima prvi solo album „Blizzard of Ozz“, a hitovi s albuma postaju neke od najpoznatijih *heavy metal* pjesama. Randyu su, također, smetali Ozzyjevi problemi s opijatima, ali napušta ga ne svojom voljom nego smrću u avionskoj nesreći, što je jako pogodilo Ozzyja kojemu je puno značilo.

Iako mu je nesreća teško pala, uz novog gitarista nastavlja solo karijeru i objavljuje još moćnih albuma, a posljednji je bio „Ordinary man“ 2020. godine. U međuvremenu se opet sastao s kolegama iz Black Sabbath: 2013. su izbacili povratnički album „13“ i nastupali po cijelom svijetu nekoliko godina. Također, prije svoje smrti, tijekom ljeta 2025. Ozzy je održao svoj posljednji nastup s Black Sabbathom u svom rodnom gradu.

Osim po glazbi Ozzy je ostao upamćen i po privatnom životu koji je bio jako kontroverzan. Najpoznatiji incident, za koji znaju i oni koji nisu ljubitelji njegove glazbe, odvio se 1982. kada je na koncertu odgrizao šišmiševu glavu. Kasnije je izjavio da je mislio da je šišmiš igračka i da je shvatio zabludu tek kad je osjetio hrskavost.

Nakon toga morao je primiti injekcije za bjesnoću. To nije bila jedina životinja koju je „pojeo“, naime, u inat jednoj novinarki koja mu je išla na živce pitanjima voli li životinje, odgrizao je glavu golubici. Mrave nije jeo, ali ih je šmrkao kad bi mu ponestalo droge. Mislim da stvarno nije volio životinje! Neke njegove ludosti stvorile su mu i probleme sa zakonom, npr. urinirao je po spomeniku Alamo, a neki su ga roditelji tužili da su im djeca počinila samoubojstva zbog njegovih pjesama.

Ubijanje i šmrkanje životinja, drogiranje u svakoj prilici, lizanje urina i izmeta svojih prijatelja „iz zabave“ samo su neki od mnogih njegovih sumanutih trenutaka po kojima je prepoznatljiv.

Kontroverzan, ali i karizmatičan, Ozzy je imao dvije supruge, Sharon i prije nje Thelmu Elliot. Iz tih brakova dobio je petoro djece i posvojio sina bivše žene.

U braku sa Sharon koji je trajao dugo imao je uspona i padova, ali najgori je trenutak bio kad ju je pokušao ubiti pod utjecajem opijata. Rekao joj je da su odlučili da mora umrijeti, ali se ona uspjela spasiti i pozvati policiju na vrijeme. Kad je u pritvoru rekao da se ničega ne sjeća, odlučila mu je pružiti drugu priliku i ne tužiti ga. Oprostila mu je i preljub za koji se ispostavilo da je trajao godinama i pod svaku cijenu ostala s njim u lakšim i težim vremenima. Prelazila je preko fizičkog i psihičkog nasilja i pomagala mu u borbi s ovisnosti.

Osbourne je zadnje godine života proveo bolujući od Parkinsonove bolesti, navodno čist od opijata, a preminuo je od zastoja srca. Usprkos svom skandaloznom privatnom životu, ostavio je znatan glazbeni utjecaj, a njegova će se djela slušati i izvoditi i u budućnosti.

BLACK SABBATH

Ozzyjeva grupa (izvor: wikimedia commons)

S obzirom na to da smo jezična gimnazija, naši su se učenici, pod mentorstvom nastavnice Ane Pavičić Lešić, okušali u pisanju članaka na engleskom jeziku. Slijede njihovi uradci.

HOW TO MANAGE STRESS EFFECTIVELY

Lea Rako, 3. a

In today's fast-paced world, stress sneaks up like an uninvited exam overwhelming, relentless, and ready to destroy your focus. Effective stress management isn't about eliminating pressure; it's about building resilience.

Start with deep breathing techniques like the 4-7-8 method: inhale for 4 seconds, hold for 7, exhale for 8. Many people find this very helpful and I myself am looking forward to trying this out! Next, prioritize physical activity, it doesn't have to be anything huge, you can literally put your headphones on and go for a 20min walk. It will really help you to calm down in any emotionally challenging situation. Another thing, and in my opinion the most important of all, is to start being organised. Write down everything that you need to do and set a specific timeline. In the end when you do everything you intended to do, you will feel satisfied with yourself because you've completed everything. Don't forget social support, chat with friends or family, and limit screen time before bed. These were a few ways of how to control stress, I hope they help!

Stressed

THE SKILLS EVERY TEENAGER SHOULD LEARN

Marijeta Peribonio, 3. a

Have you ever wondered what primary skills for life are? Is it cooking, cleaning, maths, languages, fashion, technology or doing makeup?

Well, we learn most skills during our teenage years and perfect them while growing up. But what are the primary skills every teenager should know? In my opinion, the first one would be to be resourceful. To be able to get out of tough life situations, such as finding your way around in a new city, new building or a new job and not being completely clueless and lost in a new environment.

I think being resourceful is a lifetime important skill. The second one would definitely be managing money. You have to learn what to save, where to save, what to invest in and what not to invest in. You have to learn how to manage your monthly income and everything you have to pay for with the amount of money you earn. The third one has to be cooking. I'm not saying you have to be a chef but you have to know the basics, and the simplest recipes just so you don't starve or live off of fast food and follow an unhealthy lifestyle. I think these are skills every teenager should learn, and I think that if you don't know something you can always ask for help.

HOW TECHNOLOGY HAS CHANGED THE WAY WE COMMUNICATE

Manuela Kušević, 3. a

Have you ever experienced your friends not paying attention to you while you're hanging out because they were on their phones? I'm sure it has been the other way around as well.

Isn't that silly? We are using the things that are supposed to connect us to stay disconnected. Technology has really made an impact on how we stay in touch, but was it for the better? Modern tech, specifically communicating tools, have helped us a lot during the 90s and all throughout the early 2010s. It was a lot easier to stay in touch, find each other and make plans all thanks to our phones. They were constantly

improving the tools we used to talk and chat. However, something else came along - social media. Conversations via the Internet absolutely exploded. Everyone was getting the newest smartphones to use the new apps and online chatting took up a whole new meaning, especially for our generation. By 2015, social media has completely taken over the world and became almost the primary way to keep up with each other. In my opinion, things were already heading the wrong way by then. It didn't take long for us to get used to the comfort and freedom of chatting online, and it became completely normal to make it a priority. Phone addiction has gotten pretty bad by now. A family, sitting at the same table, each person on their own phone, talking to someone on Instagram or watching content. This is our reality. Isn't it sad?

IN ENGLISH, PLEASE!

As a user of social media myself, I'm so upset by this. Although modern tech has helped us greatly, it's not worth

wasting my day on my phone. I hope more of my peers realise this so we could work together to stay together.

Modern communication

CAN YOU IMAGINE A WORLD WITHOUT THE INTERNET?

Berto Alfirević, 3. d

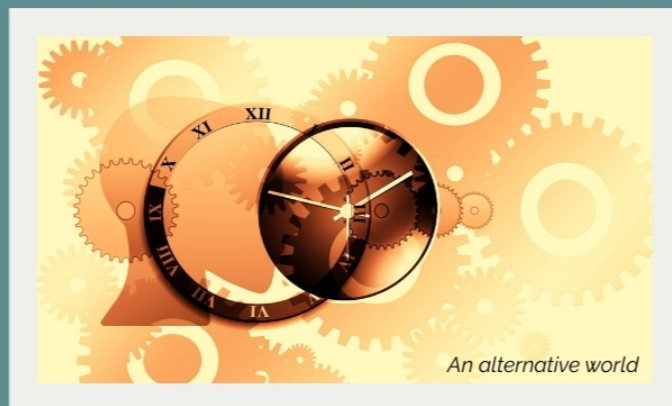
I mean forget about the big stuff for a second and the little things. Without the Internet, I'd have to actually remember how to get to places instead of just using Google Maps. And how would I even know what time Krafne kod Mate closes? I'd probably have to, like, call them.

Communication would be the biggest shock. No more instant texts or dms. You'd have to actually pick up the phone and talk to someone, or maybe even write a letter. It sounds kind of romantic, but also super inefficient. On the other side, maybe we'd all be better at listening because we wouldn't be constantly distracted by notifications. And school? Forget about it. My first thought is, how would I do research? I guess we'd all be hanging out at the library, surrounded by books. It would take way longer to find anything, but I bet you'd actually learn the material better because you had to work for it. No more quick copy paste jobs.

Honestly, the biggest change would probably be how we spend our free time. No Netflix, no endless scrolling. We'd

probably be forced to go outside, or maybe finally learn to play that guitar that we had bought while we were in lockdown. It might be a little boring at first, but maybe we'd all end up being way more present and less stressed out.

It would be a slower, quieter world. Less convenient, for sure, but maybe a little more real.

An alternative world

THE BENEFITS OF SOCIAL MEDIA: ARE THEY WORTH TAKING THE RISKS?

Tonka Kovačević, 3. a

Social media has become a part of our everyday life and it has changed our habits.

Everyone uses at least one social media account. Apps like Facebook, TikTok and Instagram allow us to communicate easily, share stories and stay informed. Not to mention all the fun they offer you; whenever you're bored you'll always find something to do on social media. Another advantage is access to information and learning. Nowadays anyone can learn anything on the Internet including cooking skills, maths, how to use technology etc.. The biggest benefit is improved communication because it helps people hold on to relationships despite the distance.

However, social media also carries risks. For example, when signing up on TikTok you have to give information such as your email, phone number and password. Too much use can negatively affect mental health, leading to stress, anxiety and low confidence due to constant comparison. Privacy concerns, cyberbullying and the spread of misinformation are serious problems.

I think that social media is worth the risks because it gives you the ability to learn new things, but we should be more careful while using it especially while giving away information. Do you think that there will be less or more risks in the future?

IN ENGLISH, PLEASE!

SHOULD HOMEWORK BE OPTIONAL?

Lana Nazlić, 3. a

Picture this: the final bell rings, and instead of freedom, you're handed hours of schoolwork and unfinished projects. For many teens, homework feels like school that refuses to end. So here's the big question: should homework be optional?

People that support homework argue that learning doesn't happen the same way for everyone. Some students understand topics quickly in class and don't need extra practice, while others learn better through videos and different activities. Making homework optional would let students take control of their learning. Plus, teens are busy. Between sports, part-time jobs, family responsibilities, and mental health, extra homework can add unnecessary stress and make them experience burnout. But homework isn't completely useless. When designed well, it can reinforce skills, build responsibility, and prepare students for tests and deadlines in the real world. Optional homework might lead some students to skip practice they actually need also it could create learning gaps and make school more difficult in the long run.

So what's the solution? The real solution isn't choosing between homework or no homework, but changing how it's used. Optional homework could work if students are taught how to manage their time and learning. Homework shouldn't feel like a punishment. It should feel like progress.

I hate homework

WHAT MAKES A GOOD LEADER?

Laura Perković, 3. d

Do you know that having a leader in a group is essential for a group to last? Leaders are the heart of the group and they keep it together. So to be a good leader you should have a great character and a positive mindset.

Every group whether it's connected to sports, school, animals or anything else, always has a leader. Someone who keeps things together and is there for everyone. A good leader is someone who cares about everyone, and tries to lead them by example. So this person must have a strong character and a kind soul. They have to be mentally strong and smart. They should never make someone feel like the leader is not trustworthy. They are the life and the soul of the group and they bring everyone together so a good leader should always find a way to do that. It is important to have a good leader so the community can grow.

In conclusion a good leader is always there for everyone and if you look around, you will see leaders all around you but it is questionable if they are good ones, and we should be very smart about recognizing the true, positive individuals to look up to.

A good leader

Učenici Druge na maturalnom putovanju

OTKRILI SMO LJEPOTE SREDNJE EUROPE

Učenici IV. b, IV. d i IV. f razreda II. gimnazije – Split uputili su se 26. kolovoza 2025. na maturalno putovanje u srednju Europu u pratnji svojih razrednica Ajlin Andreis Sarun, Sindi Matulović i Sande Ilić te u pratnji nastavnica Karmen Šesnić, Lorne Visković i Vesne Krželj Velić.

PIŠE: Uršula Mitar, 4. d

Putovanje je počelo na autobusnom kolodvoru u Sukošanskoj ulici u ranim jutarnjim satima, prije čega, naravno, nitko od putnika nije oka sklopio. Uslijedila je duga vožnja prema Mađarskoj ispunjena uzbuđenjem, glazbom, razgovorom i smijehom. Po dolasku u **Budimpeštu** učenici i profesori smjestili su se u predivnom hotelu te su nakon kraćeg odmora krenuli u razgled grada u pratnji lokalnoga stručnog vodiča koji govori hrvatski. Obišli su važnije budimpeštanske znamenitosti: Trg Heroja, Ulicu Andassy, Parlament, lančani most Szechenyi, Trg Vorosmarty i Magyar állami operaház, odnosno zgradu Mađarske opere. Ljepote mađarske metropole sasvim su opčinile naše učenike i nastavnike, a vrhunac je bio krstarenje Dunavom uz večeru i nježne tonove klasične glazbe koji su upotpunili čaroban ugođaj rijeke i svjetala uz obalu. Svaka je zgrada bila osvjetljena, neke i u bojama mađarske zastave.

Drugog dana putovanja nastavili su vožnju autobusom prema sjeveru, u smjeru Češke. Zaustavili su se u **Brnu**, gdje su razgledali prelatko gradsko središte i ručali. Nakon duge vožnje, u kasne su sate stigli u **Prag** i smjestili se u hotel u središnjoj gradskoj zoni. Za kraj dana otišli su na večernju zabavu u klub. Na zabavi su susreli druge učenike iz Splita koji su imali sličan plan maturalnog putovanja. Plesali su i družili se do ranojutarnjih sati. Ipak je večernji izlazak bio ono čemu se većina učenika najviše veselila.

Iduće jutro razgledali su grad u pratnji vodiča. Obišli su Strahovski spartakijadni stadion, Pražski hrad – Hradčany, u sastavu kojeg su kraljevska palača, katedrala Sv. Víta i Zlatna ulica, u kojoj je neko vrijeme živio i Franz Kafka, a poznata je po brojnim legendama o alkemičarima. Nakon ručka u za Spličane legendarnoj pivnici *U Fleku*, u kojoj je osnovan nogometni klub Hajduk, obišli su jedan od najvećih i najsuvremenijih europskih zooloških vrtova koji se nalazi u praškom predgrađu – ZOO Troja. Neki su rado ulazili u kaveze sa životinjama i vozili se uspinjačom, dok su drugi, koje ručak u Fleku nije oduševio, tražili nešto za pojesti.

Bastai u magli

Očekivalo bi se da će u zoološkom biti dostupna samo vegetarijanska hrana, ali mesa je bilo u izobilju, i živoga i u tortiljama. Naravno, i tu je večer bila organizirana luda večernja zabava.

Program putovanja uključivao je razgled nacionalnog parka u Bohemijskoj Švicarskoj, koji smo preskočili zbog loših vremenskih prilika i zatvorenih prometnica, i posjet stijeni **Bastei** u Njemačkoj s koje se pruža predivan pogled na rijeku Elbu. Ono što nas je oduševilo bila je viteška večera u Pragu uz svirače, glumce i plesače. Jednu su hrabru učenicu pozvali na ples, a ostali su, premda oduševljeni ambijentom i prostorom, odahnuli što ne moraju pred svima izvoditi trbušni ples. Međutim, sve su plesne aktivnosti nadoknadili na zabavi u klubu.

Peti dan putovanja nastavili su razgledavanje Praga. U šetnji centrom prošetalu su i preko jednog od najljepših i najpoznatijih mostova u Europi, Karlovog mosta, do Staromestskih i Vaclavskih namesti, a obišli su i srednjovjekovni podzemni grad. Ručali su na romantičnoj plovidbu Vltavom i, naravno, završili dan odlaskom u klub.

Poslije doručka putovanje su nastavili prema Austriji. Po dolasku u **Beč** putnike je oduševio posjet dvorcu Schönbrunn, a potom su se nezaboravno proveli u zabavnom parku Prater.

Neki su na neugodan način spoznali da nisu za vratolomne vožnje, ali unatoč nezgodama koje su uključivale nesposobnost zadržavanja hrane u želudcu, sigurno će im Prater ostati u divnome sjećanju.

Posljednji dan iskoristili su za šetnju i razgled Beča u pratnji vodiča. Vidjeli su Parlament, gradsku vijećnicu, Zavjetnu crkvu, kazalište, Hotel Imperial, Hofburg, Neuburg, Kohlmarkt, Graben i čuvenu katedralu sv. Stjepana. Beč je bio predivan i slobodno su vrijeme iskoristili za ručak, suvenire i vrludanje prekrasnim bečkim ulicama.

Umorni, ali zadovoljni, u dogovoreno vrijeme krenuli su prema Splitu, gdje su stigli u subotu, 2. rujna 2025., oko 4.30 ujutro. Uživali su u ljepotama srednjoeuropskih krajolika, različitoj hrani i kulturi, ali nisu bili oduševljeni stručnim vodstvom. Unatoč tome, nastavnici su pokazali veliku posvećenost i razumijevanje te su svojom prilagodljivošću i duhovitošću nadoknadili sve nedostatke ovogodišnjega maturalnog putovanja.

Stvarno je čarobno

Maturalno putovanje u Grčku i okolne zemlje

U DRUŠTVU BOGOVA

Početak ove školske godine započeo je maturantskim putovanjima, a maturanti 4. a, 4. c i 4. e razreda odlučili su posjetiti kolijevku europske civilizacije – Grčku.

PIŠU: Ena Čerina i Lana Prančić, 4. e

Početak iz snova

Na polasku iz Splita među svima je vladalo uzbuđenje i nestrpljivost. Pred nama je bilo više od tjedan dana uživanja, zabave, sunca i predivnih prizora. Unatoč dolasku u Grčku u ranim jutarnjim satima, nikome se nije spavalo. U Atenu smo stigli u dva ujutro, a naša prva postaja bio je otok **Zakynthos**. Iz Atene smo započeli vožnju do luke Kyllini, gdje smo se ukrkali na brod koji nas je odveo do Zakynthosa. Dolazak na otok bio je nezaboravan – dočekalo nas je jarko sunce i predivno more. Prvo smo posjetili Zante, glavni grad Zakynthosa, koji nas je očarao svojim šarmom. Poslije kratke šetnje i pauze, put smo nastavili prema Laganasu. Dolazak u Laganas označio je početak tri dana kupanja i zabavljanja! Prvi i drugi dan rezervirali smo za kupanje i druženje, dok smo treći dan ostavili za organiziranu turu brodom oko otoka. Međutim, svakoj predivnoj stvari mora doći kraj pa smo se nakon tri dana odmora morali oprostiti sa Zakynthosom i nastaviti svoje putovanje Grčkom.

Znamenita vožnja kroz Grčku

U ranim jutarnjim satima stigli smo natrag u Kyllini, odakle smo započeli naš put prema Ateni. Međutim, prije dolaska u slavni glavni grad, zaustavili smo se na mnogobrojnim znamenitostima. Prvo smo posjetili **Mikenu**, arheološki lokalitet na sjeveroistoku Peloponeza. Povijest Mikene i mikenskog naroda seže čak do drugog tisućljeća pr. Kr., a baš tamo nalaze se i Lavlja vrata. Tamo smo također posjetili i Atrejevu riznicu. Potom smo nastavili put do Atene koji će ostati zapamćen po brojnim zanimljivim činjenicama o tom gradu i malom povijesnom kvizu koji je organizirao naš vodič.

Atena

U **Atenu** smo došli popodne pa je prvi dan boravka u grčkoj metropoli bio obilježen smještajem u hotel i, kasnije, večernjim izlaskom. Idućeg dana, rano ujutro posjetili smo muzej Akropole i Akropolu. Nakon toga je bilo vrijeme za ručak i za samostalno razgledavanje grada, a za one koje su htjeli, vodič je organizirao posjet Nacionalnom arheološkom muzeju.

Mikena

Delfi i Kalambaka

Iza doručka, naša je grupa nastavila svoje putovanje. Sljedeća destinacija bili su **Delfi**, svetište boga Apolona. Tamo smo obišli svetište i naučili zanimljive činjenice o njegovim proročicama te obišli hram i muzej. Iz Delfa smo krenuli prema **Kalambaki**, gradiću u Tesaliji, i nakon smještaja u hotel i večere imali smo slobodno vrijeme za provod. Noćni izlazak nije nam bio organiziran, ali smo svejedno prošetal po gradu.

Meteora i Ohrid

Iduće jutro smo krenuli prema samostanima **Meteora**, skupini pravoslavnih manastira izgrađenim na visokim stijenama, i obišli jedan od njih – Veliki Meteoron. Nismo se dugo zadržali prije nastavka puta do **Ohrida**. Obišli smo Ohrid u pratnji vodiča koji nam je objasnio povijest grada i kako se rade pravi biseri te smo posjetili vanjsko kazalište na kojem se svakog ljeta i dalje nastupa.

Da ti nešto proreknem

Lijepo kao karijatide

Tirana i Budva

Posljednji dan našeg putovanja proveli smo na različite načine. Neki su spavali, neki pričali, a po dolasku u **Tiranu** svi smo što prije htjeli završiti sa službenim obilaskom kako bismo sami mogli istraživati grad. Međutim, kratko je trajalo jer smo ubrzo trebali krenuti prema **Budvi**. Vožnja je bila duga, ali i zabavna. Na zvučnicima se puštala glazba, družilo se i pjevalo. Posljednje smo večeri u Budvi kratko razgledali grad i kupili suvenire prije polaska prema Splitu.

Kraj putovanja

U Split smo došli u ranim jutarnjim satima. Rastali smo se sa smiješkom i krenuli na odmor od ekskurzije prije povratka u školu.

Ispod neba punog oblaka

Učenici Druge na studijskom putovanju u Italiji

CIAO, ITALIA!

Od 2. do 7. listopada 2025. godine bili smo na studijskom putovanju u Italiji u pratnji nastavnica Sanje Buterin Lučić i Kladije Dužević.

PIŠU: Karmen Vlasteličić i Jakša Veić, 2. e

Uživamo u Italiji

Na početku putovanja ukrkali smo se na trajekt prema Anconi. Cijela je plovidba bila ispunjena radošću i uzbuđenjem svih nas! U ranim jutarnjim satima stigli smo u Anconu te smo se zaputili prema **Bariju** u kojem smo posjetili *Basilicu di San Nicola*, *Bari Vecchiju* i mnogo prekrasnih znamenitosti. Uživali smo u slobodnom vremenu lutajući ulicama Barija i pomalo iscrpljeni zaputili smo se prema hotelu.

Iduće jutro slijedila je vožnja prema **Leccu**. Nakon razgleda grada i znamenitosti (*crkva sv. Nicolo e Catado*, *crkva San Giovanni Battista*, *Piazza del Duomo*) s nastavnicama smo otišli na večeru te se vratili u hotel u kojem je slijedila, kako bi profesorice rekly, zabava „od jutra do sutra.“ Sljedećeg jutra, pospani i umorni, krenuli smo prema **Materi**, biseru pokrajine Basilicate i prvom gradu na jugu Italije uvrštenom na popis UNESCO-a. Obišli smo katedralu, Rimski amfiteatar, brojne crkve i slikovite portale. Nakon nešto kraćeg vremena u Materi, uslijedila je vožnja prema **Polignanu a Mare**, jednom od najljepših morskih gradića u Apuliji, smještenom na liticama Jadranskog mora i okruženom špiljama. Uživali smo razgledavajući taj gradić i sretni smo se i zadovoljni vratili u hotel.

Stigao je i posljednji dan predivnog putovanja u Italiju. Svoje putovanje završili smo posjetom **Ascoliju di Picenu** u kojem smo između ostalog vidjeli ostatke gradskih bedema, teatar i amfiteatar i hram božice Venere. Ispunjeni novim doživljajima i iskustvima uputili smo se prema Anconi i ukrkali se na trajekt za Split.

Poprilično smo se nahodali, nasmijali, zabavili, ali i naučili nešto novo iako smo nastavnicama ostavili male, ali slatke traume od nespavanja i zabavljanja do kasno u noć. Sretno smo stigli u Split nestrpljivo iščekujući prenijeti nove doživljaje svojim obiteljima i prijateljima.

A di si ti?

Mladi u fokusu

MLADI MIJENJAJU SVIJET NABOLJE

Mladi u fokusu udruga je za mlade koja provodi tjedne radionice, različite aktivnosti i projekte usmjerene na osobni razvoj, neformalnu edukaciju i aktivno sudjelovanje mladih u zajednici. Ta se udruga zbilja bavi raznim aktivnostima, ali neke su od najbitnijih: humanitarne i volonterske akcije, radionice s mladima, razmjene mladih i treninzi za mlade.

PIŠE: **Andela Bošković, 1. e**

Humanitarne i volonterske akcije

Naša je udruga često uključena u volonterski rad i u akcije Gradskog društva Crvenog križa Solin i Udruge Most. Također, održavamo radionice za djecu u KBC-u Firule, u njihovom DV Cvrčak. Moja omiljena akcija, na kojoj je sudjelovala i naša škola, II. gimnazija – Split bila je volonterska akcija „A di si ti?“ za koju su svi članovi udruge donijeli od kuće stvari koje se više ne koriste (knjige, odjeću, igračke, filmove i slično) te smo ih prodavali. Svi novci prikupljeni u akciji bili su namijenjeni za štíćenike Udruge Most.

Radionice s mladima

Svaki tjedan udruga održava radionice s mladima u kojima igramo različite igre koje potiču timski rad, slušamo predavanja, organiziramo diskusije koje unapređuju mentalni razvoj mladih te ih se potiče da grade svoja mišljenja. Time se na neformalan način uči o temama građanskog odgoja. Također, u udruzi možete sudjelovati i u drugim aktivnostima. Od ovoga ljeta zajedno sa svojom prijateljicom iz udruge vodim radioemisiju na Radio Suncu. U tim emisijama razgovaramo o raznim temama, ali se usredotočujemo na rad naše udruge i naglašavamo kako na razne načine ostvarujemo naše ciljeve za razvoj mladih. Ako vas zanima, sve radioemisije možete slušati uživo svakog zadnjeg četvrtka u mjesecu, oko 9:30 ili snimljene na našem Youtube kanalu *Mladi u fokusu*.

Treninzi i razmjene mladih (ERASMUS+ projekti)

Do sada sam sudjelovala na dva projekta i jednom treningu. Dva projekta koja sam odradila bili su: *Mentally Healthy* koji se održao na Čiovu u veljači 2025. i *All In* koji se održao u Vorselaaru, u Belgiji u kolovozu 2024.

Trening na kojemu sam bila se zvao *EYE OPENER: Training Course on Empowerment in Youth Exchanges*, a održan je u Ankapurha Youth Center-u u Finskoj. Na tom smo treningu učili o uključivanju mladih u procese stvaranja projekta, a nakraju smo u skupinama, zajedno sa svojim vršnjackim partnerima osmislili vlastiti projekt. Potom smo ispunili verziju prijavnice za odobrenje projekta koja je bila posebno prilagođena nama. Trenutno se nadamo da ćemo uspjeti realizirati taj projekt na temu mentalnog zdravlja jer, po mom mišljenju, ima jako puno potencijala. Naime, nisu ga pisali drugi (odrasli, stručnjaci) za mlade već su ga mladi sami osmislili prema onome što su mislili da je potrebno njihovim vršnjacima i da im može pomoći.

U aktivnostima ove udruge, osim što imam priliku upoznavati mlade istih interesa iz cijele Europe, dobila sam mogućnost da se sama osnažim, da aktivno sudjelujem u stvaranju budućnosti i da pratim svoje interese istodobno pomažući i drugim ljudima.

Naša radioemisija

Radionice s mladima

Europski parlament mladih (EYP)

PRILIKA ZA UČENJE, RASPRAVLJANJE I SUSRETE MLADIH IZ EUROPE

Europski parlament mladih Hrvatska
(sa službene stranice)

Europski parlament mladih, poznat kao EYP, međunarodna je organizacija koja mladima omogućuje da raspravljaju o važnim društvenim pitanjima, upoznaju se s demokratskim vrijednostima i razvijaju timski rad. Namijenjen je srednjoškolicima i studentima koji žele unaprijediti svoje znanje, komunikacijske vještine i aktivno sudjelovati u društvu.

PIŠE: Lucija Matijašević, 3. e

EYP je osnovan 1987. godine i od tada djeluje diljem Europe nizom zasjedanja koje organiziraju mladi za mlade. Članovima se daje prilika da izraze vlastite stavove, slušaju mišljenja drugih i zajednički raspravljaju o temama kao što su zaštita okoliša, obrazovanje, ljudska prava i budućnost Europe.

Sudjelovanje u EYP-u otvoreno je za sve mlade osobe u dobi od 15 do 25 godina. Nije potrebno prethodno znanje o politici, dovoljno je samo zanimanje za društvene teme i želja za aktivnim sudjelovanjem. Mladi se mogu uključiti prijavom na zasjedanja putem službene stranice EYP-a njihove države.

Najvažniji dio rada EYP-a upravo su zasjedanja. Riječ je, u većini slučajeva, o višednevnim sastancima na kojima sudionici raspravljaju o zadanim temama u manjim skupinama koje se nazivaju odbori. U odborima mladi zajednički pripremaju rješenja za zadanu temu. Na kraju zasjedanja održava se skupština na kojoj se prijedlozi iz odbora predstavljaju i usvajaju glasanjem.

Zasjedanja uključuju i kulturne i društvene aktivnosti tijekom kojih sudionici predstavljaju nacionalnu hranu, plesove, jezik i druge posebnosti svojih zemalja. Na taj se način sudionici upoznaju i s kulturama različitih europskih država.

Iako EYP ne donosi stvarne političke odluke, sudjelovanjem u EYP-u mladi razvijaju vještine javnog govora, organizacije, argumentiranog iznošenja mišljenja i timskog rada. Europski parlament mladih time im pruža znanje i iskustvo te ih potiče na aktivno i odgovorno sudjelovanje u društvu.

EYP je posebna prilika za svakoga, čak i za one koji se ne vide u politici u budućnosti. Sudjelovanjem na zasjedanjima mladi uče o različitim kulturama i običajima te stječu prijateljstva koja često traju i nakon završetka zasjedanja. Mnogi sudionici ističu i da im je EYP bio važan korak u njihovu daljnjem školovanju i osobnom razvoju.

Rasprava u krugu (izvor: EYP Split)

Zbližimo se (izvor: eyp.hr)

Poštujemo zlatna pravila komunikacije (izvor: EYP Split)

Deforestacija (izvor: iStockphoto.com)

Karl Marx i ekologija

METABOLIČKI RASCJEP

Sigurno su svi čuli za Karla Marxa u kontekstu društva, povijesti i ekonomije, ali znate li da je njegova kritika kapitalizma povezana i s ekološkim pitanjima?

PIŠE: Leonora Karabatić, 4. e

Kao što svi znamo, Karl Marx bio je njemački sociolog, filozof, ekonomist i povjesničar u 19. stoljeću. Smatra se jednim od utemeljitelja sociologije i ideologom komunističkog i socijalističkog pokreta. Prepoznatljiv je po svojim djelima *Kapital* i *Komunistički manifest*. Najvažniji dio njegova djelovanja kritika je kapitalizma koji je smatrao sustavom u kojem radničku klasu izrabljuju vlasnici sredstava za proizvodnju. Suвремена čitanja Marxa pokazala su da se, kritizirajući kapitalizam, bavio i pitanjem ekologije. Ističe se tumačenje Johna Bellamyja Fostera, američkog sociologa i marksističkog teoretičara, koji tvrdi da se Marx nije bavio samo analizom iskorištavanja rada već i eksploatacijom prirode koja je usko povezana s načinom proizvodnje u kapitalizmu.

Marx je do svojih zaključaka došao promatrajući industrijsku revoluciju. Glavna je pojava koja se stavlja u središte proučavanja takozvani „metabolic rift“ ili metabolički rascjep između čovjeka i prirode koji kapitalizam donosi. U prošlosti u tradicionalnijim društvima ljudi su imali uzajaman odnos s prirodom. Održavali su ravnotežu tako što bi ono što su uzeli, vraćali nazad u zemlju. Kapitalistički sustav remeti prirodni ciklus materije između ljudi i tla. Jedan su od uzroka migracije na relaciji selo – grad jer se otpad ne vraća u zemlju, a to sa sobom donosi degradaciju ekosustava i iscrpljivanje tla. Nadalje, kapitalizmu profit predstavlja prioritet čime se uništava okoliš i ciklički procesi u prirodi.

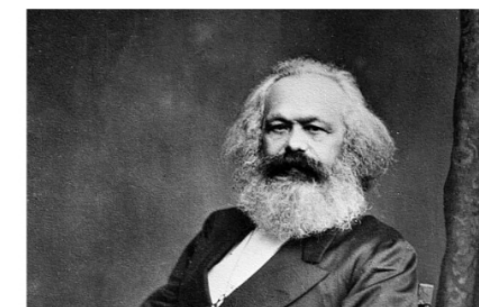
Da bi dokazao narušenost ciklusa, Marx je proučavao

istraživanje kemičara Justusa von Liebiga koji je razvio teoriju mineralnog goriva. Liebig je istraživao hranjive tvari iz tla poput dušika i fosfora te je došao do zaključaka da su one nužne za razvoj biljaka i proizvodnju hrane. U Britaniji su u isto vrijeme poljoprivrednici primijetili da tlo gubi plodnost ako se stalno ne gnoji. Tada su se na britanskim farmama primjenjivale eksperimentalne ideje koje su uključivale uporabu kemijskih gnojiva. Ona su povećavala profit, ali su uništavala tlo.

Marx je Liebigova istraživanja shvatio kao potvrdu svoje teorije. Smatrao je da je važno uspostavljanje ravnoteže: tehnologija ne bi smjela uništiti zemlju, ali se ne smije dozvoliti da izostanak tehnologije vrati čovjeka na prethodni stupanj civilizacije.

Marx se koristio filozofskom doktrinom marksizma, dijalektičkim materijalizmom za razumijevanje i analizu odnosa između ljudskog rada i prirodnih resursa. To je spoj dvije teorije, Hegelove dijalektike i historijskog materijalizma. Dijalektika naglašava da su sve stvari i pojave u stalnom međudjelovanju i umjesto da ih gleda kao statične i izolirane, promatra ih kroz kontradikcije i njihovo rješavanje koje vodi do transformacije sustava. Historijski materijalizam analizira društvene promjene tijekom povijesti kroz materijalne uvjete i ekonomske odnose proizvodnje. Prema toj teoriji društvo se razvija u fazama jer se mijenjaju odnosi proizvodnje, a ideologije proizlaze iz toga. U kontekstu ekologije, dijalektičkim materijalizmom prepoznaje se da proizvodnja nije izolirani ekonomski proces nego njome ljudi i okoliš međusobno djeluju. Iz Marxovih stajališta uvida se da upućuje na kontradikcije koje donosi kapitalistička proizvodnja. Stavljanjem profita na prvo mjesto zanemaruje se priroda i stvaraju se dugotrajne štetne posljedice. Promjene u proizvodnji utječu na okoliš i obrnuto i povezane su s društvom i ekonomijom.

Ekološke krize i problemi koje danas imamo nisu nekakve iznenadne i izolirane pojave već posljedica kontradikcija pri proizvodnji u kapitalizmu. Metabolički rascjep pokazuje kako iskorištavanje tla dovodi do negativnih ishoda poput degradacije tla. Također, pruža nam uvid koliko su društvo i okoliš usko povezani i upućuje nas da se Karl Marx nije bavio samo društvenim problemima već i širim područjem, uključujući ekologiju. Najavio je ono što je danas očito: promjena bi načina proizvodnje pomogla da nestane taj rascjep i dovela do pravednijeg odnosa između čovjeka i prirode za razliku od ovog nastalog u kapitalizmu.

Karl Marx (izvor: Wikimedia commons)

MOŽE LI UI I OSJEĆATI UMJESTO NAS?

Provoditi ili ne?

PRAVO NA IZBOR I KADA JE ŽIVOT U PITANJU?

Postupak reanimacije (izvor: Pixabay)

UI misli, ali ja osjećam

Kardiopulmonalna reanimacija (KPR) postupak je koji se primjenjuje u slučaju srčanog ili respiratornog zastoja, a označava ponovno uspostavljanje rada srca i disanja. Cilj je reanimacije spriječiti poteškoće koje se događaju u organizmu i potaknuti rad organa. No, treba li je uvijek provoditi?

PIŠE: Jakša Veić, 2. e

Reanimaciju se izvodi u trenutku iznenadnog srčanog zastoja. Pravodobna i uspješno odrađena reanimacija pacijenta vraća u život i osigurava normalno funkcioniranje svih organa. Neupitno je da reanimacija može spasiti ljudski život. Ipak, pacijent može birati želi li da se u slučaju srčanog zastoja reanimacija provede. Naime, ljudi imaju zakonsko pravo donositi vlastite odluke o zdravstvenoj skrbi.

Medicinski i pravni stručnjaci tvrde da pacijenti mogu odlučivati o postupku oživljavanja ako su pri zdravoj svijesti, sposobni za donošenje odluka i informirani o svom zdravstvenom stanju, a u praksi se često uvažava i mišljenje obitelji. Međutim, naglašava se da, ako pacijent u hitnom postupku nije sposoban birati, liječnik mora izvršiti reanimaciju kako bi mu spasio život. Ako se dogodi da je pacijent u jako teškom stanju (ne zna kako reagirati ni što napraviti) preporuča se i razgovor s psihologom prije donošenja odluke.

Liječnik ima obvezu poštovati pacijentovu odluku, ali i procijeniti medicinsku opravdanost reanimacije. Ako bi reanimacija bila uzaludna ili bi samo produžila patnju bez mogućnosti oporavka, liječnik može donijeti odluku da se reanimacija ne provodi, uz poštovanje zakonskih smjernica. U hitnim situacijama, kada pacijent ne može odlučivati, prednost se daje spašavanju života, osim ako je ranije izričito navedeno drukčije.

Čak i kad je spašavanje ljudskog života u pitanju, pacijent ima pravo izbora, a liječnik obvezu provođenja KPR-a ako suprotno nije naglašeno.

Današnje doba donijelo je mnoge napretke u tehnologiji. Najpopularniji i zasigurno najinovativniji je umjetna inteligencija. Koristi se za štošta, ovisno o osobi koja se njome služi. Mladi, posebno srednjoškolci i studenti upotrebljavaju je u edukativne svrhe. No, neki od njih umjetnu inteligenciju koriste kao prečac u rješavanju zadataka i skraćivanju sadržaja, a posebno sadržaja lektire.

PIŠE: Karmen Vlasteličić, 2. e

Lektirno djelo, a i druge tekstove, možemo dobiti prepričano u jednoj poruci. Isprva, to ne izgleda kao veliki problem: dobije se povratna informacija o nekom djelu u par sekundi. Problem, međutim, nastaje kada se dobivanjem brzih informacija potiskuje čitanje. Što se više odmičemo od stranica knjige, a okrećemo k odgovorima serviranim na pladnju, naša se načitanost smanjuje. Tada knjigama na našim policama jedina svrha postaje skupljanje prašine.

Ljudski mozak polako gubi sposobnost koncentracije na duže od nekoliko minuta. Knjige su tu, ali koncentracija i strpljenje nisu! Ono što čitanje dužih tekstova i književnih djela nudi, prvenstveno je doživljavanje pročitano, a potom promišljanje o tome i razumijevanje teksta. Kod brzih odgovora koje servira umjetna inteligencija dobivaju se isključivo činjenice, što oduzima mogućnost uživanja i stvaranja vlastitog mišljenja o djelu.

Naravno, umjetna inteligencija ima mnoge prednosti, npr. informacije su uvijek i lako dostupne. UI je veoma koristan alat u svakodnevnom životu. Međutim, kada se dugoročno upotrebljava u pogrešne svrhe, zamjenjujući čitanje djela, doživljavanje i stvaranje stavova o pročitano, nastaje problem. Ljudi se prestaju truditi, misliti i osjećati. Na kraju krajeva, na svoju načitanost možemo gledati kao na svoj štit u svijetu. Samim time, ako nismo načitan, gubimo svoj štit i postajemo laka meta.

TikTok algoritam

TikTok PRIJE TEBE ZNA ŠTO ŽELIŠ GLEDATI

TikTok u jedan skok (izvor: Pixabay)

Uvjerljivo je najpopularnija aplikacija današnjice *TikTok*. No, zašto tako naizgled jednostavan koncept aplikacije privlači tolike mase?

PIŠE: Karmen Vlasteličić, 2. e

Isprva bi odgovor na postavljeno pitanje o popularnosti *TikToka* bio zabavni sadržaj, tj. takozvani *entertainment*. Ali, nemoguće je da se isti videozapisi svide svima! Tu dolazimo do ključne točke uspjeha *TikToka*, a to je upravo algoritam. Algoritam je toliko detaljan, toliko personaliziran da *TikTok* zna što želimo gledati prije nas.

Način na koji algoritam funkcionira odviše je jednostavan. Pri početku korištenja *TikToka* aplikacija vam servira videozapise s različitim sadržajima. Ključna je stvar vrijeme: što dulje gledate, osobnije postaje. Moglo bi se reći da je to algoritam kao i svaki drugi na ostalim društvenim mrežama. Ali, mislim da nismo u potpunosti shvatili koliko duboko i u koje detalje taj algoritam ulazi. Sve se broji i zaista mislim: sve. *TikTok* prati koji ste sadržaj označili da vam se sviđa, koji ste sačuvali, što ste komentirali, podijelili.

Upravo se tu krije razlog uspjeha *TikToka*. Dostupan je svima i svima se prilagođava. Iskorištava čovjekovu potrebu da bude primijećen i da osjeća pripadnost. Beskrajni videozapisi s kojima se možemo povezati sigurno su jedan od načina ostvarivanja te potrebe. A danas je u tome *TikTok* nenadmašan!

Algoritam koji odlučuje (izvor Pixabay)

Najnoviji iPhone

iPhone 17 vs. iPhone 16

Otkada je prvi iPhone predstavljen 2007. godine, Appleovi pametni telefoni postali su mnogo više od običnih uređaja. Za mnoge posjedovanje najnovijeg iPhonea nije samo pitanje funkcionalnosti nego i trend. Upravo zato svako Appleovo predstavljanje prati veliko iščekivanje i pitanje koje se ponavlja iz godine u godinu — isplati li se nadogradnja na najnoviji model?

PIŠE: Laura Kovačević, 3. e

Jedna od prvih uočljivih promjena na iPhoneu 17 nešto je veći zaslon u odnosu na iPhone 16. Iako razlika nije drastična, dovoljne je veličine da Apple može promijeniti dimenzije uređaja. To u praksi znači jedno – postojeće maskice više ne odgovaraju pa će korisnici koji se odluče na kupnju novog proizvoda morati kupovati i nove dodatke. Apple ovu promjenu opravdava većim komforom pri gledanju sadržaja, igranju igara i korištenju aplikacija, no dio korisnika smatra da je riječ i o dobro poznatoj poslovnoj strategiji.

Za razliku od iPhonea 16, iPhone 17 donosi zaslon s višom frekvencijom osvježavanja, što znači osjetno glađe pomicanje sadržaja, animacija i brži osjećaj rada sustava. Upravo je ekran jedna od promjena koju korisnici najbrže primijete u svakodnevnom korištenju, a ujedno i jedna od najjačih prednosti novog modela. Iako iPhone 16 i dalje nudi vrlo dobre performanse, iPhone 17 napredniji je, osobito kada je riječ o softverskim ažuriranjima.

Apple je kod iPhonea 17 dodatno poboljšao kameru, posebno prednju. Selfie kamera sada nudi višu rezoluciju i kvalitetnije fotografije u lošijim svjetlosnim uvjetima, što će posebno cijeniti korisnici društvenih mreža.

Stražnje kamere također su softverski poboljšane, s boljom obradom fotografija i stabilnijim videozapisima, iako razlika u odnosu na iPhone 16 nije drastična za prosječnog korisnika.

Još je jedna konkretna promjena to što iPhone 17 u osnovnoj verziji dolazi s više interne memorije nego iPhone 16. To znači više prostora za fotografije, videozapise i aplikacije bez potrebe za skupljim konfiguracijama. Kao i svake godine, novi je model skuplji. iPhone 17 ima višu početnu cijenu u odnosu na iPhone 16, iako razliku dijelom opravdava veća memorija i novije tehnologije. iPhone 16 je pritom postao povoljniji i mnogima ostaje racionalnija opcija.

Apple i dalje uspješno održava interes publike sitnim, ali dobro upakiranim nadogradnjama, oslanjajući se na vjernost korisnika i snagu brenda. No, postavlja se pitanje koliko je takav pristup zaista usmjeren na potrebe korisnika, a koliko na poticanje nove potrošnje. Za vlasnike starijih iPhonea nadogradnja može imati smisla, ali za one koji već koriste iPhone 16, iPhone 17 djeluje više kao marketinški potez nego stvarni „upgrade“.

iPhone 17

iPhone 16

Dvoboj mobilnih uređaja (izvor www.apple.com)

Korice albuma

Recenzija glazbenog albuma

THIS OLD DOG

Poput glazbenih kritičara pokušat ću ocijeniti i procijeniti album *This old dog* Maca DeMarca koji ne pripada *mainstream* glazbenoj sceni, ali u Americi ima više *playeva* od nekih albuma slavnihih pop-zvijezda koje nam radiostanice stalno guraju pod nos.

PIŠE: Marin Grubišić, 3. d

McBriare Samuel Lanyon DeMarco, poznatiji kao Mac DeMarco, tridesetpetogodišnji je kanadski svestrani glazbenik, tekstopisac i producent. Na indie glazbenoj sceni pojavio se 2012. godine, a otada je izdao šest studijskih albuma. Ovo je ocjena i osvrt na DeMarcov album iz 2017. pod nazivom *This Old Dog*. Album sadrži 13 pjesama i traje 42 minute.

1. My Old Man

Tekst ove pjesme iznosi dvije teme koje se na albumu pojavljuju toliko često da ga skoro i definiraju. Stoga, ovu pjesmu slušatelji mogu promatrati kao *intro* u temu i zvuk cijelog projekta. Tekst je napisan u Macovu tipičnom stilu. Pristupačnim odabirom riječi i tema koje slušatelja duboko povezuju s djelom, Mac progovara o svom starenju i tome da sve više sliči na svog oca. Ta tema poprima drugačiji ton kasnije u albumu kada se saznaje više o njihovom odnosu. Instrumental je također sjajan. Mac je poznat kao netko tko upliće štošta u svoju glazbu dok u isto vrijeme zadržava šarm i jednostavnost zbog kojih ga ljudi i vole. Ova je pjesma savršen primjer: premda je veoma jednostavna u kompoziciji i broju instrumenata, to je uopće ne čini dosadnom. Štoviše, autor je uspio inkorporirati čudan izbor instrumenata: 808 ritam mašinu za bubnjeve i akustičnu gitaru koje se gotovo nikad ne miješaju, ali su u ovoj pjesmi u skladu.

ocjena: 7/10

2. This Old Dog

Ova pjesma, kao i prošla, obrađuje temu starenja i odrastanja. Također je i „title track“ te kao takva na neki način predstavlja cijeli album. Ipak, moram reći da mi je tema puno bolje iznesena u tekstu prošle pjesme. U pjesmi *My Old Man* Mac je govorio s puno više zrelosti dok ova pjesma djeluje kao lošije ponavljanje već izrečenog. Instrumental, iako neloš, nije pamtljiv. Sintisajzer i gitara zvuče dobro, ali ne nude ništa neuobičajeno.

ocjena: 5/10

3. Baby You're Out

Kao što naslov najavljuje, pjesma je o prekidu intimne veze. Tekst je veoma osnovan i repetitivan pa ne pruža jedinstveno nego prosječno iskustvo. U instrumentalnom dijelu pjesme Mac u potpunosti slijedi američki *folk*, što se ponekad zna isplatiti, ali u ovoj pjesmi baš i ne.

ocjena: 3/10

4. For the First Time

Riječ je o najpopularnijoj pjesmi s ovog albuma. Možda ste je čuli i na društvenim mrežama. Pjesma se može različito interpretirati, ali moje je mišljenje da, izvan očitog dijela o odsutnosti partnera, pjesma govori o duboko ranjivom čovjeku kojega djevojka nađe i učini sretnim. No, on se počne oslanjati na nju za konstantnu moralnu potporu i kad je nema, opet se vrati na staro i osjeća se kao da se nikad neće vratiti. Takva je priča česta u našem okruženju, osobito među muškim spolom. Koliko mladića znate koji su očajni pa nadu djevojku, zbog nje otjeraju prijatelje i kad ih ona ostavi, završe usamljeniji nego prije? Ova pjesma, po mom mišljenju, na sjajan način objašnjava moderni problem dijela muškaraca: preveliku privrženosti pozornosti žena. Naravno, ne bi trebali biti zauvijek *single*, ali ne bi ni trebali usmjeriti svoje kriterije za sreću i uspjeh u životu na samo jednu osobu. Nije ni čudno što postaju šokirani i očajni kad te osobe više nema.

Što se tiče instrumentala, on slijedi trend koji uglavnom imaju svi Macovi hitovi: puno veće oslanjanje na sintisajzere nego obično. To je u ovoj pjesmi sjajno odrađeno i daje joj određeni *retro* zvuk. To se osobito ističe jer Mac snima analogno, s *tape recorderom*, a uz to pjesma ima određen „sanjarski“ zvuk koji mi se jako sviđa.

ocjena: 8/10

5. *One Another*

Mislim da je to najmanje popularna pjesma s ovog albuma iako ima videospot (pogledajte ga, prejak je). Tekst je ponovo o prekidu veze, ali na njega se za razliku od većine pjesama tog žanra gleda pozitivno. Čak je i naslov pjesme referenca na to, a u pjesmi autor doslovno kaže da je vrijeme da budu sretni odvojeni jedno od drugog. To je, po mom mišljenju, lijepa promjena stila u moru plačljivih pjesama o prekidu. Instrumental je dobar premda malo osnovan: veći je dio pjesme akustičan pa se onda doda sintisajzer za refren.

ocjena: 6/10

6. *Still Beating*

Moja druga najdraža pjesma na ovom albumu iza *Moonlight on the River* koja se više poklapa s nekim mojim osobnim iskustvima. Sve što sam kritizirao na ovom albumu, odnosi se i na ovu pjesmu: repetitivna je, oslanja se na *folk*, tužna je pjesma o prekidu, ali još uvijek mi je draga; znate li zašto? Zato što ima nešto što mnoge druge pjesme nemaju, a to je duša, srce, legitimna iskrenost koja je danas skoro pa izumrla u *mainstream* muzici i općoj kulturi. Čovjek kaže sve o tome kroz što prolazi i kako nakon svega toga on ne može ne voljeti tu ženu. Ta iskrenost, a ne sintisajzeri, *tape recorderi* i simpatici tekstovi najveći je razlog zašto ljudi toliko vole Maca DeMarca.

ocjena: 8/10

7. *Sister*

Interlude. Ima dobar tekst i, iako je ne bih slušao samu za sebe, rekao bih da poboljšava iskustvo cjelokupnog albuma.

ocjena: 4/10

8. *Dreams from Yesterday*

Pjesma iznosi aktualnu i veoma važnu pojavu. U nekom trenutku svoga života svatko od nas imaće mogućnost birati između svojih snova i neke druge manje glamurozne, ali sigurne opcije. Od malih nogu mladi su ljudi (pogotovo oni s ovih područja) duboko zbunjeni jer im roditelji oduvijek savjetuju da nađu siguran posao i da ne potrate život na budalaštine. S druge im strane društvo (škole, mediji, ljudi kojima se dive...) poručuju da slijede svoje snove bez obzira na sve. Mnogi ne znaju što će sa sobom pa na kraju ne naprave ništa, drugi zarade neki novac, ali su potratili talent i očajni su, dok treći završe bez prebijene pare živeći ispod mosta i pokušavajući se nekako izdici.

Sva će tri tipa ljudi kriviti svijet zato što je okrutan i odbaciti vlastitu odgovornost. Mac tim ljudima kaže da je samo sažaljenje jadno u toj situaciji i da su oni ti koji su izabrali pogrešan put u životu, tj. sami su uništili vlastite snove. Život je težak i uvijek se mora što žrtvovati: ili snove za novac ili novac za snove. Moćan tekst prati snažan instrumental: inkorporira i sintisajzer i akustičnu gitaru i 808 ritam mašinu, glazbeno sveto trojstvo ovog albuma.

Zvuk sintisajzera ima veoma niske frekvencije što daje pjesmi jedinstven zvuk.

ocjena: 7/10

9. *A Wolf Who Wears Sheep's Clothes*

Bit ću iskren i reći da sam najravnodušniji prema ovoj pjesmi: nije loša, ali nije baš ni dobra. Tekst govori o tome da je teško naći iskrene i poštene ljude za prijatelje, što je istina, a istovremeno i nije česta tema u pjesmama. Međutim, instrumental je veoma osnovan i nije pamtljiv.

ocjena: 5/10

10. *One More Love Song*

Ovo je uistinu još jedna pjesma o ljubavi. Pjeva o začaranom krugu zaljublivanja i prekida u kojem se mnogi ljudi nađu i koji vodi do toga da se ljudi osjećaju kao da je ljubav beznačajna i ne vodi nigdje drugo nego do još više očaja i samoće. Jedino se u ovoj pjesmi umeću jazz elementi koji u kombinaciji sa sintisajzerom stvaraju ugođaj melankolije i tihe depresije.

ocjena: 7/10

11. *On the Level*

Iskreno, stihovi me pjesme nisu zadivili, a tema je banalna: Mac želi uspjeti, a ne propasti. Ipak, instrumental je predivan što utječe na završnu ocjenu.

ocjena: 6/10

12. *Moonlight on the River*

Skoro smo gotovi: došli smo do moje najdraže pjesme na albumu. Sviđa mi se zbog mnogo razloga, ali draža mi je od *Still Beating* (osim zbog osobnog iskustva u kojem ćete ubrzo čuti) jer uz onu spomenutu dušu ova pjesma ima i konvencionalne elemente koje volim u Macovoj glazbi kao što su sintisajzeri i jedinstvene emocionalne teme. Tekst je sjajan, gotovo pa savršen po mom mišljenju. Iznosi Macov odnos s njegovim ocem koji je također bio glazbenik i napustio je obitelj dok je Mac bio vrlo mlad, što je srž ove pjesme. Svi imamo rodbinu koju volimo, rodbinu koju mrzimo, ali većina nas ima članove uže ili šire obitelji koje unatoč svim njihovim lošim postupcima prema nama ili drugima ne možemo zamrziti. Postoji još dio dobrih sjećanja koja ne možemo zakopati i što onda, kako da se tad osjećamo? Ova pjesma sjajno pokazuje da je taj osjećaj veoma često ispraznost i da je posljednji pozdrav bliži konfrontaciji s nečim što se ne zna kategorizirati. Instrumental je predivan; više sam puta naveo da se na ovom albumu akustična gitara i digitalni elementi izvrsno spajaju, ali u većini pjesama postoji barem jedan trenutak u kojem zvuče kao dvije pjesme odjednom. Toga u ovoj pjesmi nema, potpuno su spojeni i harmonični.

Osobito valja istaknuti posljednji dio pjesme koji je samo instrumental sa *sfxima*. To je za mene najbolja glazbena imitacija mentalnog sloma koju sam ikad čuo.

ocjena: 9,5/10

13. *Watching Him Fade Away*

Ova je pjesma o gubitku voljene osobe i nije baš moj *dir*. Stihovno je dobro odrađena, a instrumental nije loš, samo ne izaziva baš duboke emocije kao neke druge pjesme.

ocjena: 5/10

Sveukupno, ovo je zanimljiv i raznolik album pa, iako ima slabije točke, odličan je odabir za nekoga tko želi prvi put slušati Macovu glazbu.

ukupna ocjena: 7/10

Mac DeMarco (izvor: wikipedia)

U boj, u boj (izvor: HNK Split)

Osvrt na operu *Nikola Šubić Zrinski*

NAJPOZNATIJA ZAJČEVA OPERA OSVAJA PUBLIKU SNAGOM IZVEDBE I PRIZORA

U splitskome HNK-u opera *Nikola Šubić Zrinski* premijerno je izvedena 22. studenoga 2025. godine u koprodukciji s HNK-om Osijek pod ravnanjem Mihaila Sinkevicha i u režiji Lee Anastazije Fleger.

PIŠE: Laura Kovačević, 3. e

Ivan pl. Zajc jedan je od najznačajnijih hrvatskih skladatelja. Već su tijekom njegove naobrazbe u Konzervatoriju u Milanu Zajčeva djela bila uspješno izvedena. Zajc nije diplomirao pa se vratio u Rijeku gdje je dirigirao. Danas riječki HNK nosi njegovo ime, a njegova je opera *Nikola Šubić Zrinski* jedno od najpopularnijih hrvatskih glazbeno-scenskih djela. Iako se radnja opere odvija 1566. godine kada Osmanlije napadaju Siget, djelo pripada ilirizmu (hrvatskom romantizmu). U ozračju u kojem je dominirala mađarizacija, hrvatska književnost i kultura postaju sredstvo buđenja nacionalne svijesti, a napose arija *U boj, u boj* čiji davorijski ton potiče na otpor i zajedništvo.

Radnja najprije vodi u osmanski tabor koji prepoznajemo po

po raskošnim turskim tepisima, Kur'anu, prozorima s islamskim lukom, turbanima i hidžabima (scenografija Ive Knezovića i kostimografija Tee Barišić Erceg). Levi, Sulejmanov liječnik (Joško Tranfić) govori caru kako ima još deset godina života i da mora mirovati. Sulejman (Božo Župić) odgovara da, ako želi osvojiti svijet, ne može mirovati. Odmah predlaže da s vojskom krene na Beč, ali ga upozore da, ako želi do Beča, mora proći Siget. Zaintrigiran glasinom da ban Zrinski uspješno brani Siget, zapovjedi napad na njega.

Sljedeći prizor dočarava ljubavni rastanak. Oporni duo Radovan i Šarić, dobro poznat publici iz *Splitskog akvarela*, ovoga je puta utjelovio ljubavni par Jelene Šubić Zrinski i

Lovre Juranića. U emotivnoj sceni njihova rastanka, kada Juranić mora u borbu protiv Turaka, Šarić i Radovan izvanredno su prikazali međusobnu kemiju. Juranić odlučio isprobiti kćer od Zrinjskog. Istovremeno glasnik donosi Nikoli Šubiću Zrinjskom vijest da Sultan planira napasti Siget. Unatoč nadolazećem ratu supruga Zrinjskog i zaručnica Juranića odlučno ostaju uz svoje voljene, dijeleći njihovu sudbinu i hrabro prihvaćajući opasnosti koje slijede. Vojska, spremna za bitku, zaklinje se Bogu da će braniti Siget. Ban obećava da neće ostaviti vojnike i vojnici da neće napustiti bana. Tijekom planiranja taktike za borbu dolazi Sokolović, sultanov vezir (Bože Jurić Pešić), i predlaže Zrinjskom (Matija Meić) da preda Siget. Meić i Jurić Pešić ovaj su verbalni sukob izvrsno odigrali. Suprotnosti dviju strana prikazane su i vizualno – sjede na suprotnim stranama stola kao dva svijeta koja ne pronalaze zajednički jezik mirnim putem. Vezir Zrinjskom isprva nudi položaj kralja, pokušavajući ga pridobiti, ali mu se zatim podrugljivo pokloni dok prijeti da će mu ubiti ženu, kćer i sina kojeg su zarobili ako ne preda grad. Ove prijetnje i igra moći dodatno naglašavaju nepokolebljivost Zrinjskog i njegovu ljubav prema domu. Kada vezir uvidi da ga ne može nagovoriti, odlazi. Zatim se okupi vojska i obitelj Zrinjski koji pjevaju o tome da će umrijeti za domovinu.

Vraćamo se u turski tabor gdje liječnik predviđa Sulejmanovu skorbu smrt. U svojim posljednjim trenucima sultan šalje vojsku na Siget. Balerine, koje su cijelo vrijeme u njegovoj blizini, odjevene su u crne haljine i hidžabe predstavljajući smrt. Koreografinja Maja Huber odlično ih je uklopila u scenu – uvijek su prisutne, ali nisu previše nametljive. U trenutku Sulejmanove smrti balerine ispuhuju prah stvarajući efektan prizor. Istodobno, taj je detalj i pomalo ironičan – prah kao motiv podsjeća na biblijsku misao: „iz praha si nastao i u prah ćeš se vratiti“. Sulejmanov zadatak tada preuzima Mehmed-paša Sokolović.

U sljedećoj sceni kći Zrinjskoga Jelena sanja vjenčanje s Lovrom. U toj je sceni posebno uočljiva redateljčina ruka (Lea Anastazija Flegler i suradnica Tea Požgaj Marušić) koja je precizno upravila ženskim dijelom zbora. Pjevaju o bijeloj ruži i golubu i golubici pritom se usklađeno krećući po sceni i upotpunjujući doživljaj sna. Kad se Jelena probudi, Lovro prilazi, ali atmosfera više nije idilična. Umjesto da pogine od ruke Turaka, ona želi da je ubije njen zaručnik. Trenutak je to posebno emotivan kada joj voljeni „smrću daje život“. Njezina tragična sudbina ostavlja snažan emotivni odjek u publici i otvara prostor junačkom prizoru koji slijedi.

Otvora ga skladba *U boj, u boj* koju zasigurno poznaju ne samo ljubitelji opere nego i oni koji to nisu. Tijekom njezine izvedbe moglo se primijetiti kako publika poseže za mobitelima želeći zabilježiti veličanstveni trenutak u kojem zbor podiže energiju do vrhunca (pod vodstvom zborovode Mara Rice), a Zrinjski ljubi hrvatski stijeg. Zatim se vojska predvođena Zrinjskim spušta u publiku i kreće u boj, čime se snažan osjećaj ponosa još intenzivnije prenosi na gledatelje toliko da su mnogi zasigurno poželjeli ustati i poći s njima na Turke. U sljedećem prizoru žene predvođene Evom Zrinjski (Antonija Teskera), koja u ruci drži baklju, ostaju na pozornici spremne umrijeti za domovinu dok se ispred njih vijori hrvatski barjak. Nakon završetka arije *U boj, u boj* ostatak predstave bio je popraćen dugotrajnim i zaslužnim pljeskom koji je trajao i prilikom završnog poklona ansambla.

Tijekom opere publika je proživjela *roller coaster* emocija – od sreće, ljubavi i ponosa do tuge, bijesa i razočaranja. Svaka je emocija na sceni bila precizno oblikovana i snažno dočarana, a zajedno su tvorile zaokruženu cjelinu koja je gledatelje potpuno uronila u priču. Promišljena režija, izvanredni solisti, moćan zbor, dojmljivi kostimi, svrsishodna scenografija i sigurnost orkestra i cijelog kreativnog tima zajedno su stvorili večer koja se pamti – ne samo kao glazbeno nego kao domoljubno i duboko emotivno iskustvo.

Osvrt na roman *Bejrut na Seni*

PARIZ I BEJRUT U SRCU JEDNE OBITELJI

Bejrut na Seni autora Sabyla Ghoussoub autobiografski je roman koji istražuje dvojnost piščeva identiteta između Francuske i Libanona. Naime, djelo se bavi borbom Ghoussoubove obitelji za bolji život u inozemstvu, ali uz neumljivu ljubav i žaljenje za ratom zahvaćenom domovinom.

PIŠE: Mia Fenrich, 4. b

Roman *Bejrut na Seni* vrlo dobro oslikava Ghoussoubovu ljubav, zahvalnost i poštovanje prema roditeljima koji su se zbog rata u rodnome Libanonu morali preseliti u Francusku. Stoga je odlučio napisati djelo kojim bi prikazao patnju i odricanja koja su njegovi roditelji morali proći da bi svojoj djeci osigurali bolji život daleko od rata i krvi, što smatram iznimno hrabrim i pohvalnim činom.

Ipak, istaknula bih kako mi se čini da se autor trebao više usredotočiti na likove i njihovu karakterizaciju, a malo manje na politiku i ratna zbivanja.

Naime, čitateljima je, koji nisu upoznati s političkim stanjem i događajima u Libanonu, zbudujuće pratiti cjelovitu radnju i upamtiti imena silnih političara koji se spominju. Naravno, upućenost u politička zbivanja koja roman prikazuje nužna je za razumijevanje situacije o kojoj se piše.

Opisujući svoje obiteljske prilike tijekom rata u Libanonu, autor ulazi u problematiku potrebe ljudi da zbog rata pobjegnu iz svoje zemlje da bi „spasili živu glavu“. Naime, pripovjedačevi roditelji bore se za opstanak u Francuskoj koju su izabrali za bolji život. No, istovremeno se suočavaju s nostalgijom za domovinom i žaljenjem za obitelji koja proživljava rat u Libanonu. Što u tome slučaju prevlada? Teško je birati između voljene domovine zahvaćene ratom i mirne države u kojoj imaju budućnost. Ovaj roman izvrsno prikazuje težinu toga izbora. Ghoussoubovim roditeljima bilo je važno da se njihov sin rodi u Bejrutu, a ne u Parizu jer su se bojali da u protivnome neće biti dovoljno povezan s Libanomom. To se uočava u rečenici: „Nisu htjeli da se rodim u Parizu, i onda su čitavog svog života ponovno stvarali Bejrut u kući, a da to nisu ni uvidjeli.“ Ovu rečenicu smatram posebno dojmljivom jer pokazuje da, koliko se god mi udaljili od svojih korijena i rodnoga kraja, oni ipak predstavljaju nepobitan dio našega karaktera i uvijek će nas sustići. Sukladno tomu, Pariz u knjizi predstavlja prostor privremenoga utočišta koji postaje trajni dom, ali i grad koji nikada ne može nadomjestiti onaj izgubljeni. Autor vješto pokazuje kako se dvojnost identiteta osjeća u jeziku, kulturi, humoru i doživljaju svijeta oko sebe. On ne romantizira Libanon, ali ne odriče se njegove privlačnosti. Također, ne idealizira Francusku, ali priznaje slobodu koju ona nudi. Na taj način roman izbjegava crno-bijelu sliku i ostavlja prostor za dvojakе emocije.

Autor tijekom čitavoga romana uspješno spaja osobno s kolektivnim. Intimni doživljaj Bejruta, prikazan očima njegove obitelji, isprepliće se s cjelokupnom situacijom u zemlji koju Libananci kao nacija proživljavaju. S jedne strane prikazani su tuga i bol autorovih roditelja te njihova čežnja za obitelji, a s druge strane jad i očaj u domovini.

Ono što mi se posebno sviđjelo u ovom romanu upravo je uloga nade i vjere u životima likova. I kada ničega drugog više nema, nada uvijek ostaje, što je vrlo dobro prikazano u likovima Ghoussoubovih roditelja i ostalih članova obitelji. To se očituje i u riječima autorova ujaka Habiba: „S Eliasom planiram otvoriti knjižaru, umjetničku galeriju i izdavačku kuću. Ideja se čini ludom, ali, vjeruj mi, to je najbolje što se može učiniti: ponovno uvesti malo ljepote u ovu zemlju. Nasuprot ljudima koji ubijaju, mi moramo stvarati umjetnost, i znaš koliko o tome mislim.“ Upravo zbog autorove sposobnosti da u mračnome tunelu vidi svjetlo djelo na čitatelja ne ostavlja isključivo tužan dojam već i osjećaj smirenosti.

Sve u svemu, *Bejrut na Seni* dojmljivo je i dirljivo štivo o izbjeglištvu i nacionalnome identitetu razdijeljenome na dvije države. Autor uspijeva spojiti osobno i kolektivno te tragediju i humor. Njegov je roman priča o tome kako čovjek može voljeti dvije zemlje, a istovremeno ne pripadati nijednoj. Upravo bih ga zato preporučila drugima.

Najtužniji rastanak (izvor: HNK Split)

OČEVI KOJI TUGUJU

priče

Osvrt na djelo *Očevi koji tuguju*

**KNJIGA KOJA TE NAUČI
SLUŠATI TIŠINU**

Neke knjige ne čitamo mi nego one čitaju nas. *Očevi koji tuguju* Carmien Michels upravo je takvo djelo. Ono nam ne nudi utjehu ni smirenje, nego iznova otvara u nama mjesta koja bismo možda radije zaboravili.

PIŠE: Nina Franić, 4. b

Zbirka novela donosi šest priča. Svaka je od njih potpuno drugačijega tona i stila, ali sve ih povezuje ista tišina. To je ona tišina koja se uvuče između očeva i njihove djece kad riječi više nisu dovoljne.

Prva priča zatekla me svojom jednostavnošću i iskrenošću. Naime, autorica piše o ocu koji šuti, o čovjeku koji nikad nije naučio pripadati svijetu u kojemu živi. U toj šutnji krije se sve – ljubav, nemoć i sram. Osjetila sam koliko šutnja može biti teža od svake izgovorene riječi.

Druga priča hladnija je, precizna do surovosti. Ona govori o ocu koji je iskorišten i odbačen, o odnosu koji se raspao pod težinom sebičnosti. Čitajući je, uhvatila sam se kako istodobno suosjećam i ljutim se, kao da mi autorica pokazuje koliko su ljudski odnosi uvijek negdje između žrtve i krivnje.

Treća priča razbija granice razuma, kao da gledam svijet kroz zamagljeno staklo. Dvije perspektive, dvije istine, a ni jedna nije potpuna. Osjetila sam nelagodu, ali i divljenje prema načinu na koji Michels dopušta likovima da budu nedovršeni, nesigurni, pa i nestabilni. Njezin realizam ponekad prelazi u san, a san u halucinaciju. Četvrta priča, možda i najtužnija, govori o muškarcu koji mora pratiti bivšu suprugu u smrt. U tom suočavanju s gubitkom najviše me pogodio trenutak u kojemu otac spoznaje da oprost dolazi prekasno. To nije patetika. To je život u svojoj ogoljenoj, neumoljivoj istini. Peta novela unosi elemente napetosti, gotovo kriminalističke, pričom o uhođenju i nesretnoj ljubavi koja polako prerasta u opsesiju. Naposljetku, šesta je poput sna koji se pretvara u noćnu moru: nadnaravna, zbujujuća, ali, paradoksalno, bolno realna u prikazu gubitka dodira sa stvarnošću.

Unatoč različitim stilovima zbirka diše kao cjelina. Naime, očevi su ponekad središte svijeta, ponekad samo sjene koje hodaju njegovim rubom, ali uvijek su ljudi. Michels im pristupa s empatijom, bez osude. Iako ih razotkriva u trenucima slabosti, nikada ih ne ismijava. Pokazuje da ranjivost nije suprotnost snazi nego njezin dokaz. Nadalje, ono što ovu knjigu čini posebnom jest njezina slojevitost. Svaka priča donosi temu o kojoj se rijetko govori: izbjeglištvo, nasilje, generacijske traume, gubitak djeteta, prešućene krivnje. Michels ne drammatizira – ona promatra. Piše poput fotografa koji svjetlom otkriva pukotine, a čitatelj u tim pukotinama vidi vlastitu priču. Mogu reći da me je zbirka najviše dotaknula u trenucima kada se emocija nije izgovarala – kada otac ne može zagrliti sina, kada dijete zaboravlja oca, kada pogled postane jedini način komunikacije. Tada sam osjećala težinu svakoga neizrečenog „oprosti“. I tada sam shvatila da ovo djelo nije o smrti nego o onome što ostaje poslije – o krivnji, o šutnji, o potrebi da budemo viđeni.

Čitanje *Očeva koji tuguju* nije lako iskustvo. To nije knjiga koju se „proguta“ u danu već je riječ o djelu koje traži pauze, tišinu i vrijeme za razmišljanje. No, kad se jednom uđe u njezin svijet, teško je iz njega izići nepromijenjen. Michels nas ne moli da suosjećamo, ona nas izaziva da razumijemo. Kada sam zatvorila knjigu, imala sam osjećaj da su svi ti očevi još tu, negdje oko mene, tihi i ranjivi. Možda u tome i jest njezina najveća vrijednost – podsjetiti nas da i oni koji šute najglasnije osjećaju.

Jeste li čuli za *incele*? Znete što su *hipergamija*, *manosfera* ili *blackpill*? Jesu li ove pojave tek okrnule ili posve zaposjele dječake i mladiće oko vas?

PIŠE: Andrej Šagolj, 2. c

Većina odraslih u našem okruženju nema pojma što je to supkultura *incela*, a oni koji znaju, do te su spoznaje najčešće došli gledajući televizijsku uspješnicu *Adolescencija* ili su *guglali* jedno vrijeme sveprisutno ime Andrewa Tatea. Za one neupućene *incel* je osoba (najčešće muškarac) koji smatra da ne može naći životnog (čitaj: uglavnom seksualnog) partnera unatoč tome što to stvarno želi.

Postoje internetske zajednice istomišljenika koji neprestano kritiziraju i okrivljuju društvo za svoj neuspjeh sa suprotnim spolom. Posebno se u tim zajednicama kao problem ističu izgled (*black pill*) i *hipergamija*, zbog koje žene navodno konstantno traže partnere puno boljih kvaliteta i socioekonomskog statusa nego što ih same imaju. Sve u svemu, *inceli* su skloni dubokoj introspekciji (imali ili nemali karaktera ili želje da promijene svoju situaciju), nezadovoljni i nesretni zbog ljubavnih neuspjeha (ako uopće pokušaju), zbog čega stalno traže opravdanja za svoje nedjelovanje i krivca za svoje probleme. Na kojeg vas književnog lika ovo podsjeća? Moja je malenkost, pročitavši *Patnje mladog Werthera*, pomislila: Werther je *incel*?! Možda nije prototipski *incel*, ali mentalni po mnogočemu jest.

Ako niste čitali *Patnje Mladog Werthera*, riječ je o epistolarnom romanu njemačkog pisca Johanna Wolfganga von Goethea. Nastaje u okviru pokreta *Sturm und Drang*, čije je glavno obilježje bunt mladih intelektualaca protiv ideologije prosvjetiteljstva, prvenstveno racionalnosti.

Ilustracija Mihaele Beroš, 2. c

Ilustracija Ele Muzinić, 2. c

Werther je *incel*!?

PATNJE MLADOG INCELA

Vrlo su slični Wertheru, glavnom liku Goetheova romana – više cijene emocije nego razum. Werther je tipičan lik romantizma, lik genija koji u sebi nosi duboku unutarnju bol zbog neuzvraćene ljubavi prema ženi koja je zaručena i zbog društva u kojem ne pronalazi razumijevanje. Werther smatra da život nije pošten, osuđuje društvo oko sebe zbog nerazumijevanja ljubavi i zbog toga što se ljudi vode razumom, a ne osjećajima, a na kraju krivi vlastitu sudbinu koja je prema njegovu mišljenju unaprijed određena. Werther je slaba karaktera i nesposoban promijeniti svoju ljubavnu i društvenu situaciju, stoga nikada ne traži neki način da popravi stvari ili da razumno promisli. Često smatra sve oko sebe krivima i u krivu, a on je vrlo „drugačiji“ od ostalih. Ta nesposobnost i/ili nevoljkost da išta promijeni i okrivljavanje društva približava ga *incelima*. Čitav su se svijet i sudbina tobože urotili protiv njih.

A što je s Wertherovim odnosom prema ženama? Vidi li se u njegovu odnosu prema ljubavi za *incele* karakteristična kultura patrijarhata i mizoginije? Werther se zaljubljuje se u Lotta na putu do plesne dvorane, ima osjećaj da je stvorio nekakav dublji odnos s njom i smatra je savršenom, kao i što *inceli* idealiziraju dio žena kao nešto nedostižno. Nedugo nakon upoznavanja saznaje da je ona zaručena, što je u njegovim očima čini još nedostižnijom. Uloga izgleda i hipergamije u supkulturi *incela* imaju veliku važnost. Nedostižne žene atraktivne su i u supkulturi *incela* nazivaju se *Stacey*, ali teško da bi naša draga i brižna Lotta bila provokativna i superatraktivna *Stacey*.

S druge strane, Lottin zaručnik Albert može biti okarakteriziran kao vrlo racionalan i karizmatičan muškarac koji ima dobar i stabilan posao, a uz to se čini da bi on mogao biti izgledom atraktivniji od Werthera koji je neodlučan, nezadovoljan i pomalo šašav umjetnik. Albert zapravo ima karakteristike takozvanoga *Chada*, zgodnog i uspješnog alfa muškarca koji može osvojiti *Stacey*. Također, Lottina udaja za Alberta mogla bi se protumačiti kao primjer hipergamije – udaje za muškarca boljega socioekonomskog statusa. Što se tiče mizoginije, karakteristične za supkulturu *incela*, ne može se reći da zbog lošeg iskustva s Lottom Werther mrzi sve žene. Međutim, na kraju djela Werther donosi najradikalniju odluku i oduzima si život, tvrdeći da će tako olakšati život Albertu i Lotti.

Taj se čin može protumačiti kao ženomrzački jer je svojom smrću Lottu zauvijek kaznio i obilježio. Uistinu se o Wertherovu samoubojstvu može reći svašta, ali da je to čin ljubavi – nikako. On je prihvatio nihilističku ideologiju (*engl. black pill*) prema kojoj je njegova sudbina predodređena, a jedini je izlaz u smrti.

Iako Werther ima neke osobine današnjih *incela*, ono što ga dijeli od njih jest činjenica da Werther zapravo zna razgovarati i ostvariti ljubavni, makar platonski, odnos sa ženom. Dakle, Werther nije pravi *incel* u suvremenom smislu, ali je velika mogućnost da bi pripadao supkulturi *incela* kad bi živio u današnje doba.

Anketa za prvaše *Mali princ*

**„ČOVJEK SAMO SRCEM DOBRO VIDI,
ONO BITNO OKU JE NEVIDLJIVO.“**

Tijekom mjeseca studenoga među učenicima prvih razreda II. gimnazije – Split proveli smo anketu pod nazivom *Mali princ*. Cilj te ankete bio je što bolje upoznati naše prvaše, način na koji razmišljaju i kako doživljavaju sreću. Rezultati ankete pokazali su kako prvaši, nadahnuti citatima iz *Malog princa*, sreću pronalaze u malim stvarima.

ANKETU PROVELI: : Karmen Vlasteličić i Jakša Veić, 2. c

Prijelaz iz osnovne u srednju školu za mnoge je učenike stresan i ponekad problematičan. Dolazak u novu sredinu, vlastita i roditeljska očekivanja često uzrokuju nezadovoljstvo i onemogućuju sreću. Osjećaju li se tako i prvaši u II. gimnaziji, pokušali smo doznati u kratkoj anketi o onome što ih čini sretnima. Anketi je pristupilo 68 učenika, a ovo su njihovi odgovori.

Najčešći odgovori na pitanje: *Kada pomisliš na sreću, što ti prvo padne na pamet?* bili su obitelj i prijatelji, dok se manji broj učenika izjasnio odabirom odgovora drugo. Na pitanje kada su se prvaši posljednji put osjećali sretno, najviše ih je odgovorilo kada su se družili s prijateljima ili provodili vrijeme s obitelji. Svakodnevnu im sreću, po njihovim odgovorima, najčešće donosi osmijeh i lijepa riječ, što potvrđuje poznatu poslovicu: *Lijepa riječ sva vrata otvara*.

O pitanju: *Može li čovjek biti sretan bez mnogo materijalnih stvari?* mišljenja su bila podijeljena. Neki učenici smatraju da

to ovisi o osobi, dok drugi vjeruju da je moguće biti sretan uz prijatelje i ljubav, pri čemu materijalne stvari nisu najvažnije. Tumačeći citat iz romana *Mali princ* Antoineta de Saint Exuperyja: *Čovjek samo srcem dobro vidi, ono bitno oku je nevidljivo*, gotovo svi učenici razmišljaju na sličan način – svjesni su da su osjećaji i osobnosti važniji od izgleda.

Za kraj, na pitanje kako zamišljaju svoj život za deset godina, velik dio učenika naveo je želju za sretnom obitelji i puno prijatelja, dok su neki istaknuli putovanja i zabavu, što je također lijep pogled na budućnost.

Nakon provedene ankete možemo zaključiti kako naši prvaši razmišljaju zrelo i mudro. Istaknuli su kako sreću najviše pronalaze upravo u obitelji i prijateljima bez kojih, prema njihovom mišljenju, nama pravog osjećaja ispunjenosti. Iako su im nove okolnosti zahtjevnije, ono što ih nadahnjuje upravo su „male stvari“. Takav će im način razmišljanja zasigurno predstavljati dodatnu vrijednost u njihovu daljnjem odrastanju i životu.

Djetinjstvo koje je iskliznulo iz ruku

ŠTO OSTAJE OD DJETINJSTVA KAD NAM UBRZAJU ODRASTANJE?

Često mi se čini da je djetinjstvo danas kraće nego ikad. Ne zato što mi sami želimo što prije odrasti, nego zato što nas svijet gura naprijed, kao da nema vremena pričekati da neko vrijeme budemo djeca.

PIŠE: Hana Plazibat, 2. c

U nekom trenutku, potpuno neprimjetno, igre su zamijenile obveze, a bezbrižnost je postala nešto što se spominje samo u pričama odraslih koji tvrde da je njima bilo teže. Možda i jest, možda nisu imali „privilegij“ sazrijevati brže.

Danas se od nas očekuje da znamo sve, da budemo spremni na sve, da se stalno dokazujemo. Kao da postoji nevidljiva ljestvica po kojoj se moramo penjati još dok ni ne znamo što uopće želimo. U ranim godinama već se priča o budućnosti, o ocjenama koje određuju „sutra“, o izborima koje moramo donijeti prerano. I tako, malo po malo, nestane ono vrijeme koje je trebalo biti rezervirano za spontanost, lutanja, glupe odluke i za učenje o svijetu na najjednostavniji mogući način: igrom i pogreškama.

Najtužnije je što mnogi ni ne primijete kad im djetinjstvo isklizne iz ruku. Ne dogodi se to naglo, kao u filmovima, nema trenutka kad ti netko kaže: „Gotovo je, sad si odrasla.“ To se dogodi tiho. Odjednom se ne igraš više.

Odjednom ti je neugodno maštati. Odjednom razmišljaš o tome što će drugi reći. To je najtiši dio odrastanja kad samom sebi postaneš stroži kritičar nego bilo tko drugi.

A što ostaje? Ostaju male slike: pokoji detalj iz ranijih dana, osjećaj da je vrijeme tada prolazilo sporije i sjećanje da smo nekad bili iskreniji prema sebi nego što smo danas. Stigli smo k cilju prije negoli smo počeli trčati.

Možda djetinjstvo ne možemo vratiti, ali možemo si dati malo više vremena. Ne moramo stalno biti savršeni i juriti nešto što će i tako samo doći. Ponekad je dovoljno samo usporiti i dopustiti sebi da budemo djeca, ljudi, a ne strojevi, jer odrastanje ide samo od sebe i ne moramo ga požurivati. Ono sigurno, neizbježno i neumoljivo dolazi.

Simbol Mediterana ili higijenski upitnik

ZAŠTO TIRAMOLE NESTAJU S DALMATINSKIH ULICA?

Postoje trenuci u kojima shvatimo da se naše rodno mjesto tiho mijenja. Ipak, kod stvari koje se ne čine neizmjerljivo velikima, često ne možemo dokučiti kada se ta promjena dogodila. Dogodi se gotovo spontano; jednog dana samo primijetimo da nešto više nije kao prije. U Dalmaciji jedan od takvih trenutaka bio je nestanak tiramola.

PIŠE: Emanuela Perko, 1. e

Tiramole, žice koje su desetljećima dio dalmatinske tradicije i identiteta, bile su naša svakodnevica. Na njima se sušila odjeća, a u većini slučajeva i cijeli život jedne obitelji. Neuredne, šarene, neskladne i neprivačne prema nekim suvremenim standardima danas se pokušavaju izbrisati iz slike grada.

Ako govorimo o službenoj strani, razlozi su zapravo sasvim jasni. Kič navodno narušava izgled grada, tiramole se ne uklapaju u turističke razglednice i odstupaju od ideala mediteranskih gradova kakav se danas prodaje. Grad mora izgledati čisto, uredno i privlačno, bez dijelova koji bi podsjećali na svakodnevicu onih koji u njemu stvarno žive. Usto se u pitanje dovodi i čistoća, odnosno održavanje higijene. Izvješeno rublje navodno ugrožava prolaznike ispuštanjem raznih mirisa i tekućina, pa je prolaz izložen prljavštini i vlazi. U tom se kontekstu tiramole predstavljaju kao zdravstveni problem, a njihovo uklanjanje kao preventivna mjera.

Zapravo, sve to zvuči sasvim logično. Ukidanje tiramola kao način sprječavanja bolesti i očuvanja izgleda grada može se činiti gotovo neupitnim. No pitanje nije: „Jesu li tiramole savršene?“ Odgovor je tu jasan. Pitanje je zašto moraju nestati i zašto baš na takav način. Uklanjanjem tiramola ne uklanja se samo žica s rubljem već i vidljiv trag svakodnevnog života. Nestaje znak da u tim kućama netko još uvijek živi, a ne samo privremeno boravi. I upravo u toj tišini koja ostaje nakon njihova nestanka počinje se osjećati da se grad ne mijenja zbog onih koji u njemu žive već zbog onih koji ga promatraju izvana.

Uostalom, je li to da tiramole uništavaju eksterijer uistinu točno ili je tek „provjerena informacija“ koja nam se gura pod nos? Gotovo je smiješno kako se taj argument koristi kao najvažniji, uz tvrdnju da turisti „ne vole kičeraž“.

A kada malo bolje pogledamo, vidjet ćemo turiste u manjim ulicama kako sa smiješkom fotografiraju tiramole, zajedno s ostalim osobitostima Mediterana. U njihovim očima tiramole zapravo nisu „nehigijenski višak“ već nešto što upotpunjuje dojam grada u kojem se nalaze i daje mu život. Nisu greška u prostoru nego detalj koji govori da je grad stvaran, a ne samo lijepa pozadina. Time se potvrđuje da je ono što se uklanja kako bi grad bio ljepši, mnogima već lijepo upravo takvo kakvo jest.

Gradovi bez rublja, bez dječjih igračaka na balkonima i bez znakova svakodnevnog života postaju slični jedni drugima. Gubi se razlika. U tom smislu, tiramole nisu samo žice s odjećom nego detalj koji čuva identitet prostora i ljudi koji u njemu žive.

Ako na trenutak pogledamo ovu situaciju iz kuta koji nije u potpunosti profesionalan, već je ljudski i svakodnevan, dolazimo do pomalo apsurdnog zaključka: problem leži u opranoj robi. Tako se u razgovoru s jednim starijim stanovnikom mogla čuti rečenica koja možda najbolje sažima situaciju u kojoj smo se našli: „Ka da ništa drugo na svitu ne postoji, vi se namećete zabranjivati tiramole! Od sve šporkice uvatili se čiste robe!“ U toj izjavi nema ni trunke uljepšavanja, ali ima istine. Frustracija je jasna i nastaje zbog pogrešnih prioriteta i osjećaja da se problem traži ondje gdje ga je najlakše pronaći, a ne ondje gdje je stvarno prisutan. U gradovima koji se bore s pretrpanošću, bukom i prljavštinom, najveća smetnja postaje nešto čisto, oprano i izloženo suncu.

Možda tiramole nisu savršene, ali ni gradovi bez njih nisu nužno bolji. Ako već moramo birati, možda je ljepše živjeti u gradu koji je malo neuredan, nego u onome koji izgleda savršeno, a nema dušu.

Uspjesi Druge

NAŠI LAUREATI

Učenici naše škole svojim uspjesima na raznim natjecanjima i projektima svake godine dokazuju da se trud, vještine i upornost isplate.

PIŠE: Lana Prančić, 4. e

U početku bijaše LiDraNo

Na Državnu smotru LiDraNo 2026. pozvani su predstavnici naše škole: urednice školskog lista DRUGAČIJI Antonela Borzić i Magdalena Čabo (4. e) te naš glumac Roko Marušić (4. e). Oni su u pratnji svojih mentorica Vesne Krželj Velić i Ive Polić u Vinkovcima sudjelovali u radionicama, dramskim izvedbama i, naravno, druženjima s vršnjacima. Antonela i Magdalena predstavile su školski list i, skromne kakve i jesu, nahvalile Novinarsku družinu *Druge*. Roko je izveo monolog *Fading joy* Waltera Wykesa, a o uspješnosti njegove izvedbe svjedoči poziv na Završnu svečanost Smotre. Čestitamo našim učenicima i nadamo se sličnom uspjehu i ove školske godine!

Državno natjecanje iz francuskog jezika

Na državnoj razini Natjecanja iz francuskog jezika naša je Marta Ribičić, učenica tadašnjeg 4. a razreda, pokazala zavidno znanje jezika i osvojila u žestokoj konkurenciji visoko 9. mjesto. Bravo za Martu i njezinu mentoricu, nastavnicu Fani Mardokić!

Škola odiše sportskim duhom!

Sportskih je uspjeha bilo napretek i ove godine. U svibnju 2025. godine vaterpolisti splitskoga Jadrana postali su prvaci Hrvatske. Mlađi juniori, među kojima su i učenici naše škole Ante Perić i Nardo Skejić, zasluženo su odnijeli pobjedu! Također, prvacima su postali i seniori, među kojima je i naš Duje Cuzzi, koji je u prosincu 2024. proglašen najperspektivnijim vaterpolskim juniorom.

U lipnju 2025. godine naša Tina Pletikosić (2. d) svoje je talente iskazala na Državnom prvenstvu u sportskoj gimnastici i sa sobom ponijela zlato u ekipnom natjecanju i srebro u pojedinačnoj konkurenciji. U gimnastici se iskazala i naša Anja Rožić (1. f). Anja, inače članica GK-a Marjan, osvojila je treće mjesto na državnom natjecanju u Rijeci i oduševila cijelu školu svojim trudom i talentima!

Završni nastup Roka Marušića

Antonela i Magdalena predstavljaju školski list

Naši su učenici zablistali na terenu, ostvarivši uspjehe u futsalu. Momci su, predvođeni kapetanom Rokom Lovrinčevićem, natjecanje završili s plasmanom u top 8 najboljih pri tom pokazujući svoj trud i predanost. A naše djevojke, predvođene kapeticom Laurom Perko, s ponosom su odnijele zlatnu medalju i plasman na županijsku razinu. Naši su momci i djevojke svoje srce ostavili na terenu i sve nas zadivili.

Ne smijemo zaboraviti ni naše rukometaše i rukometašice! Obje ekipe, predvođene učenicima Dianom Barišić i Rokom Radićem, ostvarile su izvanredne pobjede i iskazale svoj trud i rad.

Znanje, znanje, znanje...

Prošlu smo školsku godinu završili jednim izvanrednim priznanjem. Naša učenica Franka Kurobasa (4.d) osvojila je nagradu za izvrsne učenike osnovnih i srednjih škola, a njezin je uspjeh izazvao silan ponos diljem škole!

Čuvar zaboravljenih riječi, esej našeg Jakše Veića, ostvario je pobjedu na natječaju „Susret riječi“ Bedekovčina 2025. Jakšin dar za stvaralaštvo prepoznali smo svi i iznimno smo ponosni na njegov uspjeh!

Znanje naših učenika ostvareno je i na području matematike. U sklopu Večeri matematike na splitskome PMF-u održano je ekipno natjecanje „Matoboj“. Usprkos velikoj konkurenciji od 26 timova naši su učenici Luka Batinić, Karla Bilić, Jere Jović i Marta Vrdoljak iz 3. c razreda, predvođeni nastavnicom Sanjom Vitaljić, odnijeli pobjedu! Njihovo izvrsno znanje matematike vrijedno je svake hvale i ponosa.

Na ovogodišnjoj Smotri Sveučilišta u Splitu iskazala se i naša Ela Svalina (4. c) koja je pobijedila u kvizu. Ela je za svoje znanje osvojila Lenovo Tab Mg ostvarivši najbolji rezultat na kvizu na štandu EFST-a.

Ovim uspjesima zapečatili smo prvo polugodište ove školske godine, a svim učenicima još jednom upućujemo čestitke!

Literarna nada

ČA JE ŽIVOT VENGO USPJEH!

Učenik Jakša Veić (2. e) istaknuo se svojom nadarenošću za pisanje zbog koje je pobijedio na dvama literarnim natjecanjima.

PIŠE: Karmen Vlasteličić, 2. e

Jakša je osvojio prvo mjesto na X. međunarodnom literarnom, recitatorskom i likovnom natječaju „ČA u versin, riči i pinelu“ lirskom pjesmom *Zemja dide mog* koja odiše toplinom prošlih vremena. Na istom je natječaju pohvaljen i likovni rad naše učenice Sonje Vuletić (tadašnji 3. c).

Pod mentorstvom nastavnice Vesne Krželj Velić Jakša pobjeđuje i na natječaju „Susret riječi“ Bedekovčina 2025. maštovitim esejom *Čuvar zaboravljenih jezika*.

Jakšina djela možete pročitati u nastavku.

Zemja dide mog

*Kad bi dida zaronija ruke u zemju, činilo mi se
ka da dira život.
Onako, polako, s poštovanjen.
Nikad u sili, nikad u žurbi.
Ka da zna da zemja pamti ruke šta je miluju.*

*„Vidi, un,“ reka bi mi,
dok bi prston greba po ispucalon zemji,
„ova je zemja starija od nas i ostat će posli nas.
Al kad čovik voli svoju zemju, ona mu vraća.
Ne samo plodon, nego i korenon – da znaš di pripadaš,
da ne lutaš ka list na vitru.“*

*Nisan tada razumi,
meni je svit bija velik, prevelik za stat na jednu njuvu.
Gleda san dalje, sanja dalje, jer san mislija
da se srića skriva negdi di je zemja tuđa,
di ruke ne vonjaju na maslinovo ulje,
di se jutra ne bude uz miris soli i bure.*

*A dida je samo šutija i smija se,
s onin blagin smihon čovika ča zna.
„Neka, un, svako triba poč da bi zna vratit se.“*

*I otiša san.
I vidija san puno,
al nigdi nisan naša ono ča san zgubija.*

*Samo san jednon, u tuđen gradu,
čuja nekog starca kako reče „ča“
i ka da mi je cila duša poskočila.
Ka da je tilo znalo ono ča je pamet zaboravila:
da san bez svog korena samo gost na tuđin putima.*

*Sad kad se vratin, kad stopalo opet dotakne
tvrdu zemju,
kad prstima prođen kroz prašinu vinograda,
u koji je dida sidija lozu,
ositin – tu je.*

Tu je sve ono šta san mislija da san zgubija.

*I dida, i njegove riči, i pisme
ča su se pivale u konobi,
i miris kruva ča ga je nona pekla,
i sol u zraku šta grize lice,
i kamen ča grije podne kad sunce upeče.
Ništa nije nestalo, ništa nije prošlo;
ostale su sjene
i tišina koja odjekuje
u svakon koraku, u svakon dahu.
Zemja sve panti.
A ja san se vratija
u zemju dide mog.*

Sad ni dide,
al kad dojden na istu njivu,
zatvorin oči i opet čujen
njegov glas u šuštanju masline,
u cvrčku ča ne umire,
u vitru ča nosi miris loze.
Ovo ni samo zemja.
Ovo je didov trud,
njegova jubav,
njegov hod zabilježen na ciloj njivi,
njegove riči zapisane u svakom kamenu.
U ton kamenu ositin njegov glas,
ka da mi šapće: „Evo, un, sad znaš.“

Kad dirnen svaki dio,
koji je bija u dotik s njim,
ositin,
ka da mu doticajen stare uspomene.

I dok god odan po njoj,
dok god je diran rukon,
i on je ovde,
u zemji dide mog.

Jakša Veić, 1. e

Pohvaljeni rad Sonje Vuletić, 3. c

Priznanje – mjesto za ostvareno prvo mjesto na natječaju 'Susret riječi'

Nagrađeni rad Jakše Veića

ČUVAR ZABORAVLJENIH JEZIKA

Danas svi govore previše i prebrzo. Riječi se bacaju u zrak u porukama, komentarima i notifikacijama. Govorimo tek da bismo nešto rekli, ali rijetko kad da bismo bili jasno shvaćeni. Riječi gube težinu jer ih više nitko ne sluša, a još manje čuva. Znanstvenici upozoravaju da svakih četrnaest dana nestane jedan jezik, a kad nestane jezik, ne nestaje samo skup riječi – nestaje pogled na svijet, način razmišljanja i jedan dio kulture.

U današnjem svijetu svi komuniciraju putem mobitela, računala i različitih tehnologija pri čemu uglavnom upotrebljavaju skraćenice, npr. *pls, nez, msm* (please, ne znam, mislim) itd. Na taj način riječi gube smisao i prerastaju u poštapalice. Istovremeno se na svakom koraku pojavljuju strojevi, algoritmi i sustavi koji preuzimaju zadatke koji su nekada pripadali ljudima i stvaraju nova sredstva sporazumijevanja. Zato se čini da će budućnost biti uzbudljiva i neizvjesna. S jedne strane, tehnologija može riješiti mnoge probleme. S druge strane, prijeti da zamijeni ono što nas čini ljudima – osjećaj, dodir, riječ, priču... S obzirom na razvoj umjetne inteligencije, očekujem da će mnogi poslovi koje danas smatramo „sigurnima“ – poput računovode, odvjetnika, pa čak i liječnika – biti djelomično ili potpuno automatizirani. Strojevi neće nužno preuzeti samo fizičke zadatke već i analizu podataka, donošenje odluka, pa i kreativne procese. Zato buduća zanimanja neće nužno nastajati kao zamjena za postojeće već kao odgovor na nova pitanja koja će se tek otvoriti. Zamišljam zanimanja koja će se baviti upravljanjem međusobnih odnosa između ljudi i strojeva. Netko će, primjerice, morati razvijati osobnosti umjetnih inteligencija kako bi bile razumljive. Netko drugi možda će biti zadužen za „digitalnu pravdu“ – nazor nad time da algoritmi ne diskriminiraju ljude. Moguće je da će se pojaviti i potpuno nova područja poput digitalne ekologije, gdje će ljudi brinuti o zagađenju u virtualnim prostorima, brisati višak podataka i čuvati ravnotežu između stvarnog i digitalnog. Ne zamišljam budućnost u kojoj će ljudi jednostavno nestati s tržišta rada nego onu u kojoj će nova zanimanja nastajati upravo zbog toga što će biti potrebna nova znanja, odgovornosti i nova vrsta odnosa između čovjeka i stroja.

Neka zanimanja neće postojati jer su neophodna već zato što će nam pomagati da se bolje snademo u svijetu koji se stalno mijenja. Upravo zato vjerujem da budućnost neće pripadati samo programerima i inženjerima nego i čuvarima smisla. Onima koji će paziti da se, usprkos napretku, ne izgubimo kao ljudi. Stoga, ne treba zamišljati budućnost samo kao svijet robota i letećih automobila nego i kao svijet u kojem ćemo se morati boriti da sačuvamo ono što je važno: vrijednosti, identitet, jezik i međuljudske odnose.

Nadam se da će se u bliskoj budućnosti pojaviti potreba za novim zanimanjem: čuvari zaboravljenih jezika. To će biti ljudi koji ne štite granice nego riječi. Koji ne spašavaju zgrade nego značenja. Kad odrastem, želim biti jedan od njih jer se sve češće pitam – što će biti s jezicima koje nitko više neće govoriti? S narječjima i riječima koje nemaju prijevod, ali imaju dušu? Tko će ih pamtiiti kad ih svi zaborave? Zato će u budućnosti možda postojati netko čiji će posao biti upravo to – slušati, zapisivati i čuvati ono što više nije korisno, ali je i dalje neprocjenjivo. I možda ću to jednog dana biti ja: čuvar zaboravljenih jezika. Ne iz nostalgije nego iz uvjerenja da se i u najmodernijem svijetu mora naći prostor za ono najtiše, najosjetljivije – riječ. Htio bih raditi negdje u digitalnom oblaku gdje se spremaju svi jezici koje više nitko ne govori. Slušati stare snimke, tražiti riječi koje su nestale iz svakodnevnog govora i pokušati im vratiti značenje.

Čuvar jezika

Nadam se da bih bio pionir nove ere koji se koristi naprednom tehnologijom da oživi glasove prošlosti i sačuva ih za buduće generacije. Koristio bih se različitim digitalnim arhivima i algoritmima stvarajući platforme na kojima ljudi mogu učiti i upotrebljavati jezike na način koji je prilagođen suvremenom svijetu. Pomagao bih zajednicama da vrate svoje jezično nasljeđe u svakodnevni život glazbom, filmovima, igrama. Organizirao bih globalne radionice na kojima bi mnogi lingvisti i kulturni djelatnici zajedno stvarali nove prilike za jezičnu obnovu. Moj bi rad omogućavao ne samo očuvanje prošlosti već i stvaranje novih kulturnih identiteta, dajući glas onima koji su ga izgubili. Također, taj bi posao zahtijevao analitičke sposobnosti, preciznost i upornost, kao i dobru komunikaciju s različitim ljudima i zajednicama. Osim različitih znanstvenih aspekata uključivao bi i planiranje dugoročne održivosti jezika. To znači da se ne bi radilo samo na arhiviranju i prikupljanju podataka već i na

razvijanju modela za praćenje stanja jezika i procjenu rizika od njegova izumiranja. Upravljanje projektima, prikupljanje financijskih sredstava i vođenje timova također bi bili sastavni dio posla, a umijeće bi bilo održati ravnotežu između znanstvenih ciljeva i praktičnih ograničenja poput budžeta i rokova, osiguravajući da projekti budu izvedivi i održivi. Rad bi poticao širu podršku i razumijevanje među ljudima koji možda nikada nisu razmišljali o važnosti očuvanja jezika.

Važno je shvatiti da svaki jezik nosi jedinstvene informacije i znanja koja ne smiju biti izgubljena. Zato bi posao čuvara zaboravljenih riječi bio vrijedan ne samo za znanost i kulturu nego i za svakoga tko će sutra graditi svijet u kojem će različitost biti snaga. Zato vjerujem u misao: „Čuvam jezik da bi ljudi imali glas i sutra, tko ga sačuva, čuva i samoga sebe!“

U društvu naše nastavnice i spisateljice Magdalene Mrčela

Projekt Čitanjem do zvijezda

ŽIVOT PIŠE PRIČE, A MI POVIJEST – KAKO ČITANJEM DOSEĆI ZVIJEZDE

Početkom svibnja u Čakovcu se održalo 16. nacionalno natjecanje u okviru projekta „Čitanjem do zvijezda“ u kojemu su sudjelovali naši učenici: Luna Barić (2.b), Roko Ljubić (2.e) i Mia Kesić (2.e) s nastavnicama Emom Bodrožić-Selak i Marijom Ljubenkov.

PIŠU: Luna Barić, 2. b; Mia Kesić, 2. e i Roko Ljubić, 2. e

„Mislimo da čitanje danas treba ponovno pustiti korijenje, tako da je naša motivacija za sudjelovanje bila promicanje književnosti i bogatstva koje čitanje donosi“ – poručili su natjecatelji.

„Naša profesorica upoznala nas je s konceptom ovoga natjecanja, što nas je uistinu zaintrigiralo pa smo se, puni znatiželje, odlučili okušati u nešto drugačijemu pristupu književnosti, ali i u žanrovima i vrstama koji nam inače nisu bliski“ – rekli su Mia i Roko.

Inače, natjecanje je osmišljeno na trima razinama – školskoj, županijskoj i nacionalnoj. Školska se razina održava uglavnom u siječnju, a mogu joj pristupiti svi prijavljeni učenici kojima je zadatak pročitati tri odabrana naslova. Ove su godine to bili: roman Kristijana Novaka *Slučaj vlastite pogibelji*, zbirka kolumna Miroslava Gakića *Rasprodaja riječi* i zbirka lirskih minijatura Ivana Pranjića *Nula previše*.

Učenici mogu birati hoće li se natjecati u kategoriji kviza znanja ili u kategoriji kreativnoga uratka.

Mi smo se odlučili natjecati u kvizu znanja. U toj kategoriji troje učenika s najvećim brojem bodova čini tim koji će školu predstavljati na županijskoj razini natjecanja, odnosno njihovi se bodovi zbrajaju. Dvije najbolje plasirane škole u županiji odlaze na nacionalnu razinu na kojoj učenici također sudjeluju kao tim.

Školsko se natjecanje tako i 2025. godine održalo u siječnju kada smo, u brojnoj i jakoj konkurenciji, postigli nevjerojatne rezultate i oformili tim za daljnje razine natjecanja, koji je ostvario zapažen uspjeh.

Naime, županijsko natjecanje, koje se održalo u ožujku, nadmašilo je sva naša očekivanja. Nakon natjecanja bili smo pomalo i razočarani jer nam se, unatoč silnim pripremama, činilo da su pitanja bila preteška, što nas je potpuno obeshabrililo. Međutim, nestrpljivo, ali i u strahu, čekali smo rezultate i nakon gotovo tjedan dana saznali smo vijest koja je silno obradovala nas, naše mentorice, ali i čitavu školu – na nacionalnu su se razinu plasirala dva tima, a naš je bio jedan od njih!

Nakon još dva mjeseca napornih, ali i zanimljivih, a ponekad i smiješnih, priprema s ostalim natjecateljima iz Splitsko-dalmatinske županije uputili smo se prema Čakovcu, nestrpljivo i s velikim nadama. S nama su putovali naši konkurenti iz županije – I. gimnazija Split, dvije najbolje plasirane osnovne škole i učenici koji su se na nacionalnu razinu plasirali u kategoriji kreativnoga uratka za osnovne i za srednje škole.

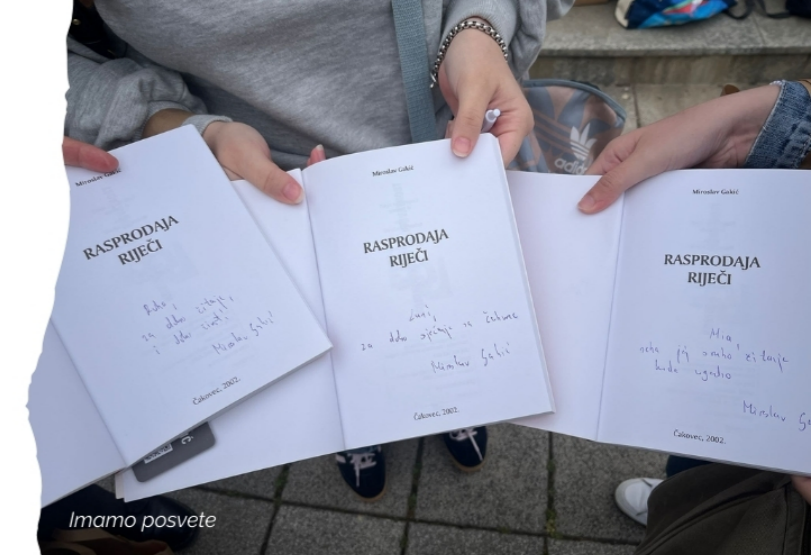
Put do Čakovca trajao je sedam sati, ali unatoč umoru uspjeli smo se zabaviti uz razgovor i humor koji nas je nadahnjivao ne samo na putu nego i tijekom priprema.

U hotel smo stigli u poslijepodnevnom satima. Okrijepili smo se ručkom, a poslije toga opušteno se prepustili slobodnome vremenu. Žamor, smijeh i duh dobre zabave pojeli su strah od natjecanja koje nas je čekalo sljedećega jutra. Uz mentorice, koje su nam bile najveća podrška, poraslo je i naše samopouzdanje i vjera u dobar rezultat.

Navečer smo se okupili u hotelskoj sobi, u kojoj smo ponavljali najzanimljivije detalje i najne očekivanije sitnice, kako bismo što spremnije pristupili natjecanju.

Zvezdani čitatelji s mentoricama, prof. Bodrožić-Selak i Ljubenkov

Imamo posvete

Unatoč napornome danu i dugome putovanju odlučili smo i dalje raditi kako ne bismo iznevjerili vlastita očekivanja.

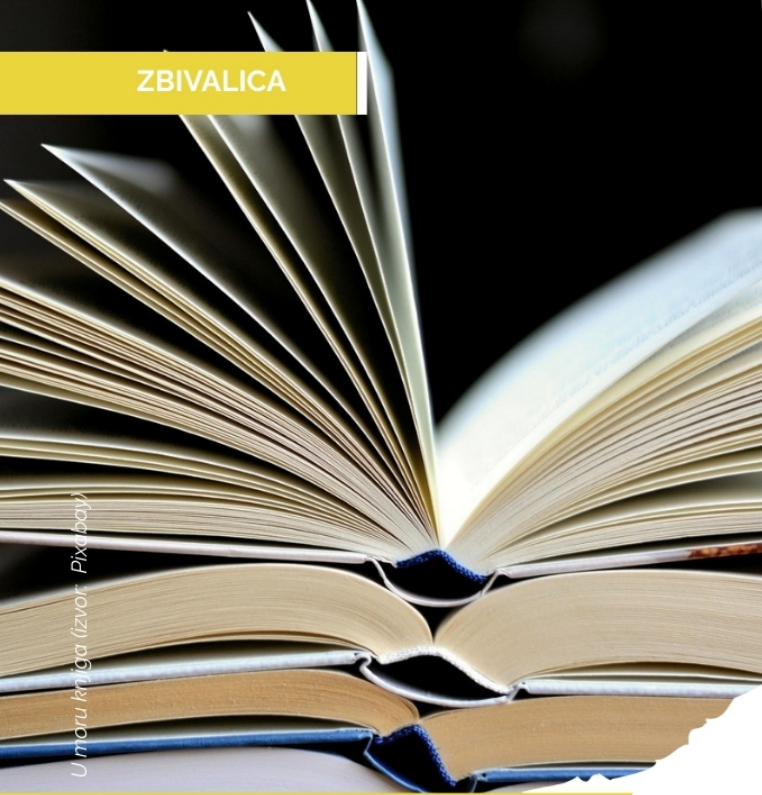
Ujutro, nakon doručka, sudjelovali smo na otvaranju na kojemu smo imali priliku upoznati se s međimurskom kulturom – tradicionalnim plesovima i veselom glazbom koja je odjekivala ispunivši cijelu prostoriju pozitivnom energijom. Nakon otvaranja mentorice su nas otpratile u prostorije srednjoškolske zgrade u kojoj smo trebali pokazati svoje znanje na papiru. Tijekom održavanja kviza znanja dogodila se situacija koja nam je u potpunosti razbila tremu i razvedrila oblačan dan.

„Mislila sam da je san, upoznala sam Miroslava Gakića!“ – rekla je Mia koja je tijekom natjecanja shvatila da je u istoj prostoriji i autor jedne od knjiga koju je trebalo pročitati za natjecanje – *Rasprodaje riječi*. Nakon natjecanja zaradili smo autograme i radosni i olakšani uputili smo se prema mjestu otvaranja kako bismo se okrijepili ručkom dok čekamo rezultate.

Dok je povjerenstvo ocjenjivalo ispite, imali smo priliku prisustvovati intervjuu naše nastavnice Magdalene Mrčele, jedne od autorica čije je djelo bilo u kategoriji osnovnih škola. Uz mnoštvo pitanja i pregršt zabave naučili smo puno i iznenadili se detaljima koje smo saznali. Gotovo smo i zaboravili da čekamo rezultate koji su u međuvremenu objavljeni. Razveselila nas je spoznaja da smo osvojili visoko 9. mjesto na razini države, ali i da smo ostvarili najbolji rezultat od svih sudionika iz naše županije!

U slavljeničkoj smo atmosferi čestitali svim ostalim sudionicama i zahvaljivali našim mentoricama. Ponosimo se rezultatom, ali i nemjerljivo smo sretni što smo imali priliku sudjelovati na ovakvoj manifestaciji. Pokazalo se da se trud uvijek isplati, a uistinu možemo reći da smo usavršili vještine čitanja koje su nas ove godine dovele do Čakovca.

Proslavivši rezultat, pojurili smo fotografirati se s autoricom, prof. Mrčelom i ugrabiti koju dobru fotografiju s našim mentoricama. Preuzeli smo svoje pohvalnice i, zadovoljni boravkom u Čakovcu, uputili smo se prema hotelu gdje su nas već čekali kovčezi i autobus koji nas je trebao voziti natrag prema Splitu. Doma smo se vratili u kasnim večernjim satima – umorni, ali sretni i ponosni te odlučni u namjeri da budemo još bolji dogodine!

Peti ciklus Čitanja u fokusu

„ŠALJITE OSVRTE!“

Završetkom drugog polugodišta ove školske godine pozdravili smo se s još jednim ciklusom *Čitanja u fokusu*. Kao i prijašnjih godina, i ove godine susreli smo se s intrigantnim i zabavnim djelima europskih autora i razgovarali s njima.

PIŠE: Lana Prančić, 4. e

Prvo djelo otkrilo nam je kako pripadati tamo gdje ne pripadamo.

Knjiga *Beirut na Seni* autora Sabyla Ghoussouba autobiografsko je djelo koje se bavi unutarnjom borbom spisatelja između Francuske i Libanona. Djelo otkriva kako autorovi roditelji bježe iz Libanona u daleku Francusku. Autor je ovaj roman odlučio napisati kako bi na intiman, ali zanimljiv način prikazao zahvalnost i ljubav prema svojim ro-

diteljima koji su se odrekli svega za bolje sutra svoje djece, ali i svoju unutarnju patnju i dvojnost između lagodnog života i ljubavi prema vlastitom domu. Radnja ovog djela izvršno povezuje osobno iskustvo spisatelja i tuđa, njemu slična iskustva.

Drugo djelo približava nam patnje očeva.

Napuštajući *Beirut na Seni*, ulazimo u svijet knjige *Očevi koji tuguju* spisateljice Carmien Michels. Djelo je sastavljeno od šest kratkih priča, a svaka predstavlja različite okolnosti njezinih likova. Sve priče spaja tema nemilosrdne očinske tuge koja se javlja u nizu raznih slučajeva. Surovim i teškim opisima spisateljica prikazuje povezanost muškaraca i njihovih očinskih iskustava. Međutim, ova knjiga također prikazuje koliko su očevi spremni preuzeti na sebe u svrhu očuvanja mira i stabilnosti te sjedinjava patnju, bol, ljubav i sreću.

Treće djelo otkriva nam moć tišine.

Ptičji tribunal autorice Agnes Ravatn vodi nas u svijet tajni i srama skrivenih u malom norveškom selu. Naslov djela simbol je za sud u kojem ptice sude mrtvima za njihove grijehove. Ovaj napeti i tajanstveni roman prikazuje komplicirane odnose likova koji komuniciraju šutnjom i tajnama, ali i nedjelima. Ovo djelo izvršno je za sve ljubitelje misterija i skandala, ali i za one koji žele pobliže razumjeti koliki je teret tajni.

Posljednji roman otkriva kako živjeti, odnosno preživjeti.

Savez, roman autora Tuomasa Kyroa, kao zrcalo je. Čitajući ga, prisiljeni smo prepoznati sve svoje slabosti i mane. Radnja i dinamičnost ovog djela zadiru u sve ono loše i manjkavo u ljudskim odnosima. Slijedeći fabulu ovog romana, smještenog u Drugom svjetskom ratu, otkrivamo obitelj koja uči kako živjeti, odnosno preživjeti sve životne nedaće.

Naposljedku, svi su osvrta na broju!

Pozdravljajući se s petim ciklusom *Čitanja u fokusu*, postali smo bogatiji za još puno znanja i iskustava. Nakon niza sastanaka s autorima, radionica i zadataka, naučili smo...da osvrte treba slati na vrijeme!

Učenici prezentiraju u školskoj knjižnici

Tjedan zabranjenih knjiga

ZABRANJENO ZA TVOJE DOBRO?!

I ove je godine 7. listopada u našoj školi obilježen Tjedan zabranjenih knjiga, događaj posvećen knjigama koje su nekada bile cenzurirane zbog svog sadržaja, tema ili poruka.

PIŠE: Laura Kovačević, 3. e

Aktivnost su organizirale nastavnica Hrvatskoga jezika Magdalena Mrčela i knjižničarka Silvija Bebek. Učenici su mogli poslušati zanimljive prezentacije o poznatim djelima koja su u nekom povijesnom trenutku izazivala kontroverze.

Učenice 1. a i 3. e razreda predstavile su tri naslova: *Trnoružicu*, *Igre gladi* i *Let iznad kukavičjeg gnijezda*. Iako se na prvi pogled radi o vrlo različitim djelima, zajedničko im je to da su u određenim vremenima i sredinama bila zabranjena iz različitih razloga – zbog nasilnog sadržaja, kritike društva ili zbog toga što su poticala na razmišljanje o svijetu u kojem živimo.

Tjedan zabranjenih knjiga

Zabrana knjiga ograničava slobodu izražavanja i pravo svakog pojedinca da uči i stvara vlastito mišljenje. Knjige uče empatiji, pomažu da se razumije svijet oko sebe i otvaraju važne teme koje ponekad mogu biti teške, ali su nužne. Čitanje o različitim pogledima na svijet pomaže mladima razviti kritičko mišljenje i poštovanje prema različitostima. Zato je važno da književnost ostane dostupna svima, bez cenzure. Upravo čitanjem i razgovorom o zabranjenim knjigama može se naučiti koliko su sloboda izražavanja i pravo na znanje važni za svako društvo.

Tjedan zabranjenih knjiga u našoj školi podsjetio nas je da je čitanje više od zabave – ono je oblik slobode.

ZAR SE I BAJKE ZABRANJUJU?

Publika u Glazbenom salonu Jakova Gotovca

Osim u školskoj knjižnici, susret na temu zabranjenih knjiga održao se i u Hrvatskom domu Split, pod mentorstvom Magdalene Mrčela, prof. Tamo smo slušali o bajkama u prostoru zabranjenog.

PIŠE: Karmen Vlasteličić, 2. e

Učenice 1. f razreda Mia Botič, Andrea Domić, Anamaria Prkut i Hana Škarić detaljno su raslojile različite verzije *Pepeljuge*. U ne tako čudesan svijet *Alise u Zemlji čudesa* zaronile su učenice 2. e razreda Asja Carić i Domina Fadić koje su istaknule mnoge tabu-teme u ovoj svima poznatoj bajci. Simbolikom brojeva i „škakljivim“ temama u *Maloj sireni* pozabavili su se učenici 2. e razreda Jakša Veić i Karmen Vlasteličić.

Publika je u dvorani bila iznenađena podacima o cenzuriranju bajki i zaintrigirana interpretacijama djela kakve dotad nije čula.

Stop - cenzura

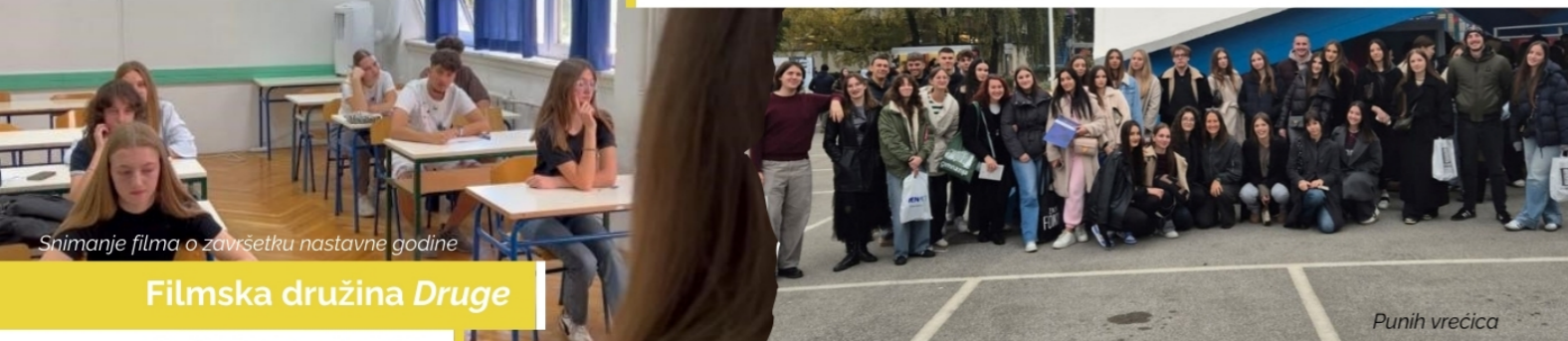

U našoj knjižnici

Sudionice Čitanja u fokusu

U POTRAZI ZA KNJIŽEVNIM POSLASTICAMA

Punih vrećica

Školske godine 2024./2025. Filmska družina *Druge* pod vodstvom nastavnice Magdalene Mrčela dala si je oduška i priredila je tri izvrsna kratkometražna filma.

PIŠE: Karmen Vlasteličić, 2. e

Prvi i ujedno veoma zanimljiv videonajava je za knjigu *Susjed* autorice Marije Vujčić. Filmaši uvode gledatelje u miran život Katarine, koji je prosječan, sve dok se ne zaljubi u susjeda koji je svako jutro pozdravlja.

Zatim su snimili film pod nazivom *SCAMBUSTERS* o skupini mladih informatičara koji pomažu građanima razotkrivanjem takozvanih prijevara.

Za vrijeme najstresnijeg doba školske godine filmaši su se potrudili i snimili prigodni film *Zadnji tjedan škole* u kojem na istinit, a istodobno i poseban način prikazuju atmosferu i teškoće tipične za kraj nastavne godine.

Njihovoj maštovitosti i kreativnosti nema kraja pa im želimo da tako i nastave!

U kadru (izvor: Pixabay)

Ove godine učenici naše škole nisu zaobišli najveći sajam knjiga u Hrvatskoj – Interliber. U tu pustolovinu zaputili su se učenici 2. e i 3. b razreda u pratnji svojih nastavnika Marije Ljubenkov, Magdalene Mrčela i Ante Subašića.

PIŠE: Karmen Vlasteličić, 2. e

Krenulo se rano kako bismo stigli na početak Interlibera. Po dolasku u Zagreb zaputili smo se na Velesajam na kojemu smo imali priliku vidjeti raznovrsnu ponudu knjiga svih žanrova. Također smo poslušali zanimljiva predavanja i predstavljanja knjiga, od kojih ističemo knjigu *Budi finansijski fit* Tonija Miluna, Sandre Ferenčak i Tonija Vitalija.

Nakon prvog dana Interlibera naši su se učenici zaputili u jedan od najvećih muzeja u Hrvatskoj, a to je Prirodoslovni muzej u Zagrebu. Tamo smo posjetili različite odjele iz svih područja prirodoslovlja i osvjedočili se o razvoju čovjeka i prirode u našim krajevima. Za kraj dana prošetali smo centrom Zagreba. U ugodnoj smo šetnji slušali o Augustu Šeni, Mariji Jurić Zagorki i banu Jelačiću.

Drugi nas je dan opet odveo laganom šetnjom kroz Zagreb do Velesajma da napunimo vrećice željenim naslovima (ako dotad nismo i ako nam budžet dopusti). Poslijepodne smo krenuli prema Splitu, a cijelu smo priču zaokružili neizbježnim stajanjem u kulturnom restoranu *Macola*.

Jezične aktivnosti

PARLAMO NA SVIM JEZICIMA

U našoj školi područje jezika stalno se obogaćuje raznim aktivnostima, projektima i događanjima.

PIŠE: Karmen Vlasteličić, 2. e

English Spark

Vrsno poznavanje engleskoga jezika učenici su pokazali u još jednom izdanju digitalnog časopisa *English Spark*. Kreativni učenici i njihove mentorice Anamarija Brzica, Ana Pavičić Lešić i Iva Polić poželjeli su nam ugodno ljeto parolom: *Bright smiles, sunny skies and English Spark*. Literarni radovi, novinski članci, osvrti i recenzije predstavljali su ljetnu poslasticu za sve ljubitelje engleskoga jezika.

Svi zainteresirani časopis mogu pročitati (ili, barem, prolistati) na priloženoj poveznici.

<https://madmagz.app/viewer/685032ec1f2b3b001485fc60>

Best in English

Best in English međunarodno je natjecanje održano 27. studenog 2025. Na njemu su naši učenici zajedno s učenicima diljem svijeta, pod mentorstvom prof. Pavičić Lešić, Brzica i Polić, predstavljali našu školu rješavanjem testa.

Švedski Dan državnosti

Jezična igraonica

U utorak, 27. svibnja, u sklopu tradicionalne manifestacije Filozofskog fakulteta u Splitu, naši učenici u pratnji nastavnice Anamarije Brzica i Fani Mardokić, sudjelovali su u jezičnoj igraonici *Impariamo giocando!* / *iAprendemos jugando!* Radionicu su na talijanskom i španjolskom jeziku vodile studentice Talijanistike pod mentorstvom profesorica Luketin-Alfirević i Rogošić. Raznim jezičnim igrama učenici su uvježbavali izgovor i govorne vještine, a druženje je završilo Kahoot kvizom.

Advent na Filozofskom

Učenici francuskog i španjolskog jezika s nastavnicom Fani Mardokić sudjelovali su u božićnoj radionici na Filozofskom fakultetu u Splitu, održanoj u sklopu programa Advent na Filozofskom. Prezentacijama i radionicom predstavljeni su blagdanski običaji Francuske i Španjolske, a naša učenica Kristabel Pavetiček održala je predavanje o francuskim božićnim običajima.

Švedski dan državnosti

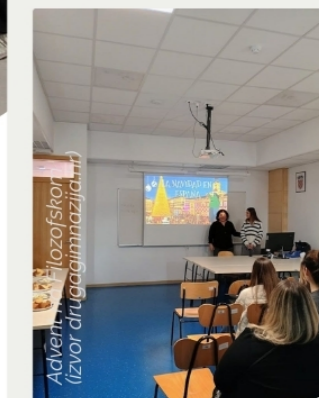
Učenici koji pohađaju fakultativnu nastavu švedskog jezika zajedno s nastavnicom Marijom Ljubenkov obilježili su švedski Dan državnosti. Pripremili su tradicionalne švedske slastice i počastili učenike i nastavnike, a događaj je upotpunila prigodna švedska glazba.

Tjedan talijanske kulture

Jezična igraonica (izvor: drugagimnazija.hr)

Obilježavanje XXV. Tjedna talijanskog jezika u svijetu

ITALOFONIA: LINGUA OLTRE I CONFINI

Od 13. do 19. listopada 2025. godine u II. gimnaziji – Split tradicionalno se obilježio XXV. Tjedan talijanskog jezika u svijetu s temom „Italofonija – jezik izvan granica“.

PIŠE: Karmen Vlasteličić, 2. e

Učenici su, zajedno s nastavnicama Anamarijom Brzica i Ivanom Grepo, promišljali na koje su sve načine talijanski jezik i kultura prisutni u našoj svakodnevici. Pronašli su ga u splitskom lokalnom govoru, na jelovniku, u pjesmama, ali i na ulicama grada, u nazivima lokala i obrta. Sve navedene pronalaskе iskoristili su za izradu plakata, ali i za radionicu oslikavanja platnenih torbi koju smo organizirali u školi.

Usto, učenici su sudjelovali na predavanjima i radionicama koje je organizirala Udruga *Dante Alighieri*. Prvo je predavanje „Vedo e sento attorno a me“ u prostorijama Gradske knjižnice Marka Marulića održala profesorica Fabijanić s Odsjeka za talijanistiku Sveučilišta u Zadru, dok je drugo predavanje „Otkrijmo identitet kroz splitski govor i riječi venecijanskog dijalekta na pjacama i kaletama starog Splita“ osmišljeno kao jezično razgledavanje starog dijela grada. U njemu je prof. Luisa Quien uz pomoć tehnike *storytellinga* učenicima dočarala dašak starog Splita s naglaskom na talijanizmima upotrebljavanima u svakodnevnom govoru.

Tjedan je bio još jedna prilika da osvijestimo prisutnost talijanskog jezika u našim životima, ali i da se bolje upoznamo s našim lokalnim dijalektom, čime se zaista potvrdila teza da jezik ne poznaje granice.

Talijanski dir

Naše torbe

Zlatne večeri matematike

MOŽE LI SE MENTALNO STANJE MATEMATIČKI PRIKAZATI?

Iako smo jezična gimnazija, naši učenici puno truda ulažu i u druga područja!

PIŠE: Leonora Karabatić, 4. e

U prosincu 2025. godine učenice 4a razreda Karmel Šarac i Lana Šunjić odvažile su se u Etnografskom muzeju u Splitu, pred mnogim učenicima i nastavnicima osnovnih i srednjih škola izložiti svoj projekt *Brojevi za dušu* u sklopu Zlatnih večeri matematike.

S kolegama iz šest srednjih škola iz Splita putem ankete istražile su utjecaj škole na mentalno zdravlje učenika. Predstavili su našu školu uz svoju mentoricu nastavnicu Sanju Vitaljić i matematički dokazali da ima nade za bolju budućnost!

Istraživanje učenika na Festivalu znanosti

Festival znanosti

UHVAĆENI U MREŽE

Naši učenici uložili su puno truda u prošlogodišnji Festival znanosti!

PIŠE: Leonora Karabatić, 4. e

Središnja tema Festivala znanosti *Mreže* potakla je učenike II. gimnazije – Split na kreativnost i istraživanje pa su tako učenici 1. d razreda Pjera Dujmović, Marko Čelan i Niko Lipar uz mentorstvo nastavnika Pina Repanića nakon provedenog istraživanja izradili prezentaciju „Rimska mreža cesta – Via Appia i njezin značaj“. Budući da su podatke pronalazili u mnogim povijesnim izvorima, kartama i proučavanjem arheoloških nalaza, projekt ih je potaknuo da kritičko razmišljaju o razvoju infrastrukture tijekom povijesti i njegovu trajnom

utjecaju. Također, utjecajem medija na pamćenje bavili su se učenici 4. a razreda pod mentorstvom nastavnice Eme Bodrožić-Selak. Naučili su puno iz istraživanja koje su proveli prof. dr. sc. Nebojša Lujanović i studentice Komunikacije i medija na Sveučilištu u Splitu.

Osim što su učili i stekli nova iskustva, zabavili su se i pokazali da učenje novoga ne treba biti monotono i dosadno!

U posjetu izložbi Meduzin pogled

Humanitarne i edukativne aktivnosti naše škole

DRUGA GIMNAZIJA U AKCIJI

Učenici i nastavnici naše škole tijekom školske godine uključivali su se u humanitarne i edukativne aktivnosti, čime su pokazali odgovornost, solidarnost i spremnost na doprinos zajednici u kojoj živimo. Različiti projekti i inicijative pružili su nam priliku za učenje izvan učionice i stjecanje vrijednih iskustava.

Uređenje okoliša DV Marjan – Mandalina

Volonterke naše škole Katja Vidošević, Petra Goleš, Manuela Kušćević, Lana Grgić, Julia Rapić, Petra Prusac, Tonka Klarica i Karmel Šarac sudjelovale su u akciji uređenja okoliša Dječjeg vrtića Marjan – Mandalina. Zajedničkim radom pridonijele su ljepšem i ugodnijem prostoru za boravak djece i pokazale koliko je važno brinuti se o zajedničkom prostoru i potrebama drugih.

Posjet Arheološkom muzeju

Učenici 1. b i 1. c razreda II. gimnazije posjetili su Arheološki muzej u Splitu u pratnji nastavnika Nedjeljka Anića, Gordana Maslova i Ive Polić. Razgledali su izložbu *Meduzin pogled*, jednu od najzahtjevnijih izložbi u povijesti muzeja, nastalu u suradnji Arheološkog muzeja i Umjetničke akademije u Splitu. Izložbu čini jedanaest monumentalnih artefakata, ukupne mase veće od 36 tona, pronađenih na lokalitetu Ribnjak u Solinu, među kojima se ističe i najveći sarkofag dosad pronađen na istočnom Jadranu. Uz stručno vodstvo učenici su se upoznali s antičkim načinom života i vjerovanjima.

Malo pridonosim, puno dobivam

Projekt *Malo pridonosim, puno dobivam*, koji se od 2020. godine uz sufinanciranje Europske unije provodi u Srednjoj školi Delnice, i ove je godine donio iznimne rezultate za našu školu. Teme ovog literarnog i fotonatječaja bile su zagađivanje okoliša, čista voda i poticanje pozitivnih promjena u zaštiti okoliša. Učenice Petra Terzić (4. d) i Paula Puhalović (4. d) osvojile su prvo i drugo mjesto u kategoriji literarnog natječaja, dok je Franka Kurobasa (4.

d) osvojila treće mjesto u fotonatječaju. Čestitamo učenicama i mentorici Magdale-ni Mrčela!

Svjetski dan prevencije suicida

Svjetski dan prevencije suicida obilježen je u suradnji s Udrugom Feniks Split, s kojom naša škola već dugi niz godina surađuje. Volonteri su tom prigodom podijelili 507 sukulenata u spomen na 507 preminulih u prošloj godini. Razgovarali smo s učenicima o njihovim dojmovima: „Akcija dijeljenja cvijeća na mene je ostavila dojam topline i snažne emocije. Malim znakom pažnje pokazali smo ljudima da nisu sami. Reakcije su bile različite: od ljudi koji su okretali glave i odšetali u žurbi do ljudi koji su nam zahvalili na onome što radimo i ljudi koji bi s nama podijelili svoje priče. Takvi su trenutci bili dokaz da radimo nešto plemenito.”

Sretni smo i ponosni jer smo ovom akcijom uljepšali nečiji dan i dali do znanja da uvijek postoji nada i izlaz iz problema, a nas je akcija podsjetila koliko je važno biti tu jedan za drugoga.

Humanitarni buvljak A di si ti?

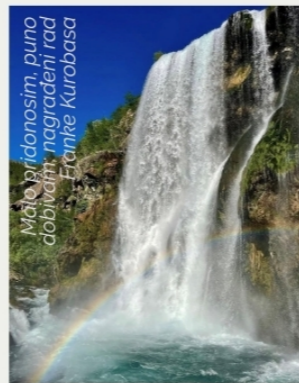
Članovi Volonterskog kluba II. gimnazije u pratnji nastavnika Pina Repanića i nastavnica Marije Ljubenković, Josipe Stipica i Silvije Bebek i ove su godine sudjelovali na humanitarnom buvljaku *A di si ti?* Prodajom različitih predmeta prikupili smo novac koji je namijenjen korisnicima Centra za beskućnike Udruge MoSt i nabavi opreme potrebne za rad Centra.

Hvala svim sudionicima što svojim vremenom, trudom i srcem pokazujete koliko je važno brinuti se o drugima!

PIŠE: Laura Kovačević, 3. e

Radionica u Arheološkom muzeju u Splitu

Malo pridonosim, puno dobivam! Nagradni rad Franke Kurobasa

Volonteri boje ogradu DV Marjan

Stalimo se i pomažemo

Dani kruha u II. gimnaziji

HUMANITARNA AKCIJA ZA DJEČJI DOM MAESTRAL

Naša škola s ponosom sudjeluje u susretima koji potiču profesionalni razvoj i međunarodnu suradnju.

PIŠE: Jakša Veić, 2. e

Tako smo u sklopu Erasmus+ projekta ugostili dvojicu profesora Aleša Vrbovška i Jurija Pavla Emeršiča iz slovenske salezijanske gimnazije Želimlje, koji su u II. gimnaziji – Split boravili na stručnom usavršavanju u obliku *job shadowinga*. Za vrijeme boravka u našoj školi gosti su stekli uvid u način odvijanja nastave, nastavne metode i različite pristupe radu. U tome su ih pratili i podržavali naši nastavnici Josipa Stipica, Marija Ljubenković, Pino Repanić i Mihaela Maslov predstavljajući im svoj rad i profesionalna iskustva. Ovaj posjet utemeljen je na međusobnom učenju, razvoju i jačanju suradnje, istodobno naglašavajući važnost otvorenosti prema novim idejama.

U listopadu 2025. našu je školu posjetila gospođa Lucile Chapiro, nova predstavnik za suradnju pri Francuskom veleposlanstvu u Hrvatskoj. Gđa Chapiro upoznala se s radom II. gimnazije i na sastanku s našom nastavnicom Francuskoga jezika Fani Marđokić predala nam ploču škole partnera *DELFL scolaire*. Tijekom susreta razgovaralo se o učenju francuskog jezika u našoj školi i zajedničkim projektima II. gimnazije i Francuskog veleposlanstva u Hrvatskoj. Susret je protekao u pozitivnom i otvorenom ozračju, a gđa Chapiro istaknula je važnost dosadašnje suradnje i spremnost na njezino daljnje razvijanje. Ovakvi posjeti dodatno potiču interes učenika za učenje francuskog jezika i naglašavaju vrijednost međunarodnih partnerstava u odgojno-obrazovnom radu.

Osim što se u našoj školi uči, glumi, volontira, piše, naglasak je na aktivnostima koje će potrebitima biti od iznimne važnosti.

PIŠE: Jakša Veić, 2. e

U listopadu smo, slijedeći desetljetnu tradiciju, u našoj školi obilježili Dane kruha. Vijeće učenika ove je godine odlučilo biti prilično aktivno pa su u suradnji s pedagoginjom Paolom Miletić ispekli kekse, kolače i druge slastice, a sav prihod od prodaje bio je doniran u humanitarne svrhe. Ova aktivnost, osim što je učenicima omogućila da pokažu svoju kreativnost u pripremi slastica, imala je i plemeniti cilj – prikupljanje sredstava za pomoć onima kojima je najpotrebnija, *Dječjem domu Maestral* u kojem su smještena djeca bez odgovarajuće roditeljske skrbi.

Vrijedni članovi Vijeća učenika izrazito su se potrudili da se ova akcija održi, istovremeno potičući ostale učenike na rad, aktivnost, zajedništvo i druženje.

Kada se znanje, kultura i gostoprimstvo spoje

BILI SMO DOBRI DOMAČINI!

Paint and Dine u našoj knjižnici

Susreti s pripadnicima drugih kultura i nacija jednako su važni kao i stjecanje znanja. Zato je naša škola u razdoblju od 3. do 5. studenoga s veseljem preuzela ulogu domaćina i ugostila učenike iz inozemstva. U sklopu Erasmus+ posjeta Splitu u našu je školu došlo 15 učenika iz Litve. Naši su se učenici izrazito potrudili predstaviti školu u najboljem svjetlu prezentacijama i kreativnom radionicom *Paint and Dine* koja se održala u školskoj knjižnici. Također, naše je goste osobito zanimao rad Vijeća učenika i kakvu ulogu imaju predstavnici razreda.

Job shadowing

Privukle su ih i brojne izvannastavne aktivnosti kojima se učenici u našoj školi bave. U sklopu posjeta aktivno su sudjelovali i na nastavi Engleskog jezika. Učenicima Druge bilo je iznimno zadovoljstvo predstaviti svoj rad, kreativnost i projekte te ukazati na kulturu naše države i osobitosti naše škole.

Ovakvi susreti trajno obogaćuju i učenike i nastavnike, stoga s ponosom ostajemo škola koja zna otvoriti vrata svijetu.

II. gimnazija - Split škola je suradnik u DELF-u

I nastavnici Irce (ili barem setaju) Race for the cure

Jesenjski kros

Tri utrke, jedna poruka

KAD HOĆEMO, SVE MOŽEMO!

U Dalmaciji postoji izreka: „Za autobusom i curom nikad se ne trči!“ Ipak, mi trčimo, a znamo i zašto!

PIŠE: Jakša Veić, 2. e

Race for the Cure okuplja Europu u pokretu s jednim ciljem – podrškom zdravlju žena i borbi protiv raka dojke. Riječ je o događaju koji sportom i zajedništvom prikuplja sredstva i širi svijest o bolesti koja svake godine pogađa stotine tisuća žena. U suradnji s brojnim europskim organizacijama, bez obzira na oblik događanja poruka ostaje jasna: podrška oboljelima i ustrajnost u borbi. Svaki korak znači solidarnost, nadu i ulaganje u bolju zdravstvenu skrb.

Zato je Županijska liga protiv raka – Split i ove godine organizirala najveću humanitarnu utrku u borbi protiv raka. II. gimnazija ponovo je dala snažan doprinos šetnji i utrci za hrabre žene, okupivši oko stotinu učenika i djelatnika koji su svojim sudjelovanjem pokazali koliko su zajedništvo i humanost duboko ukorijenjeni i njegovani u našoj školi.

Nakon ove predivne humanitarne utrke na red je došao i **Jesenjski kros**. To je tradicionalna školska atletska priredba koja se svake jeseni, najčešće u listopadu, održava na prirodnim terenima, gdje učenici u kros-utrkama pokazuju izdržljivost i borbenost u muškoj i ženskoj konkurenciji. Na terenima Atletskog kluba ASK-a Split održan je kros za osnovne i srednje škole. Zahvaljujući lijepom vremenu i izvrsnoj organizaciji, natjecanje je proteklo u pravom sportskom ozračju. Našu su školu na jesenskom krosu u ženskoj konkurenciji predstavljale: Gabi Boban, Nina Stazić, Lola Stipičić i Lana Radočaj. U muškoj su kategoriji trčali: Leo Žunić, Loren Šodan, Ive Poljičanin i Marin Banović. Našim učenicima bilo je iznimno zadovoljstvo pokazati svoju snagu i pravi sportski duh.

Približavajući se Danu sjećanja na žrtve Domovinskog rata i Danu sjećanja na žrtvu Vukovara i

Škabrnje, pripremala se utrka **Ne zaboravimo Vukovar** koju je koju je pod pokroviteljstvom Splitsko-dalmatinske županije organizirala Zdravstvena škola Split. Svrha je te utrke podsjećanje na važnost zajedništva i mira te prenošenje povijesne istine mladim generacijama u znak poštovanja prema hrabrosti i žrtvi svih koji su branili našu domovinu. Tako su i učenici naše škole, sudjelujući u ovoj utrci, odali počast svim žrtvama. Upravo je naše učenike prije utrke intervjuirala ekipe Hrvatske radiotelevizije.

Usprkos tradicionalnom mišljenju o uzaludnosti trčanja sudjelovanjem u ovim događanjima naši učenici i djelatnici ne samo da pokazuju sportski duh i solidarnost nego s ponosom njeguju vrijednosti zajedništva i sjećanja koje nas povezuju i inspiriraju.

Učenici Druge na utrci za Dan sjećanja

Maturanti naše škole u studenom su i prosincu organizirali nogometni Kup Druge. Natjecateljsko raspoloženje, strastveni navijači i pregršt smijeha najavili su dobru zabavu.

PIŠE: Ena Čerina, 4. e

Na inicijativu učenika maturalnih razreda 2025. organizirano je prvo međurazredno natjecanje u nogometu II. gimnazije – Split. Timovi svih uzrasta pokazali su svoje umijeće na igralištu Nadbiskupijske klasične gimnazije. U pravom sportskom duhu, uz svesrdnu potporu navijača, učenici su nastojali zabit više golova od protivnika. To je u konačnici pošlo za rukom ekipi 4. d razreda u sastavu: Lucas Lučić, Niko Majić, Mislav Polić, Marko Stjepić, Lovre Vladislavić i njihovim „vanjskim“ pojačanjima Josipu Batinoviću i Dinu Damjanoviću.

Osim pobjednika ovacije je publike doživjela i ekipa nastavnika koji su pedagoški dopustili učeničkim timovima da ih pobijede. *Fair play*, korektno bodrenje i sinergija koju su pokazali igrači i navijači dokazuju da sport briše sve granice. Zbog izvrsne atmosfere i dobre zabave nadamo se da će Kup postati naša tradicija!

Nogometni Kup Druge

ALO, DODAJ BALUN!

Priredba za djecu djelatnika

Školska atmosfera uoči Božića

BOŽIĆ U DRUGOJ

Mjesec dana nakon početka školske godine učenici već počinju odbrojati dane do Božića i zimskih praznika pa zato u našoj školi božićne atmosfere ne nedostaje!

PIŠE: Jakša Veić, 2. e

Dva tjedna prije Božića prva s ukrasima kreće naša školska knjižnica koja jednostavno sija u božićnom duhu. Toliko ugodna atmosfera vlada knjižnicom da tamo učenici provode sve male i velike odmore!

Božićni duh ljubavi i mira potaklo je i Vijeće učenika predvođeno Enom Čerinom (4. e) i Jakšom Veićem (2. e) da u suradnji s pedagoginjom Antonelom Mršić organiziraju Božićnu poštu Druge. U „poštanskom sandučiću“ našle su se brojne poruke naklonosti, dobroti i sreće.

Naravno, Božić u *Drugoj* nije Božić ako nema priredbe, pa čak i dvije. Prva priredba organizirana je u čast djelatnika škole i njihove djece, a druga u čast cijele škole. Za realizaciju dječje priredbe izrazito se potrudila nastavnica Magdalena Mrčela, uz pomoć nastavnice Ive Polić i knjižničarke Silvije Bebek, te su učenici Marija Delić, Laura Kovačević, Karmen Vlasteličić i Jakša Veić pod njezinim mentorstvom uljepšali blagdane djeci djelatnika. Njima su se učenici predstavili kao Zimska vila, Poklon, Božićno drveće i Zvijezda, a gost iznenađenja bio je Djed Mraz koji je svakom djetetu ponaosob podijelio slatki Božićni dar.

Djeca su osjetila Božićni duh u našoj školi, a neki su i shvatili da: „*nitko nije najvažniji, nego da su svi podjednako važni, i božićno drveće, i poklon, i zvijezda.*“ Učenicima je bilo zadovoljstvo pružiti radost i veselje tako predivnoj djeci.

Dva dana nakon dječje priredbe organizirala se i velika božićna priredba za sve djelatnike i učenike škole. Glazbeno-scenski program vodili su Gabriela Poletto i Jakša Veić iz 2. e, a blagdane su uljepšale učenice Domina Plosnić (2. e) i Sara Mrše (3. a) koje su strastveno svirale te u publici potaknule pravo božićno veselje. Filmska družina Druge oduševila je svojim filmom *Božić s druge strane izloga*, a Nina Smodlaka (1. d) i Tonka Boellaard (1. a) svih su ganule svojim predivnim glasovima u pjesmama *Hallelujah* i *It's beginning to look a lot like Christmas*. „Šlag na torti“ bio je naš nastavnik Ivan Bošnjak koji je izveo dvije prigodne blagdanske pjesme.

Atmosfera u školi bila je ispunjena toplinom, zajedništvom i radošću koje sa sobom nose božićni blagdani. Smijeh, glazba i veselje još su jednom pokazali da je Božić vrijeme kada se svi okupljamo, dijelimo lijepe trenutke i stvaramo uspomenne koje ćemo dugo pamti.

Ugodaj tijekom božićne priredbe

Pjesmom širim ljubav

Uz divne zvuke

Priprema, pozor... pjesma

Profesionalni i veseli voditelji

Dino ipak ne mora prodavati plišance da pomogne mami. Skupljen je sav potreban novac

Hrvati se ujedinili, donirali više od 100 tisuća eura za bolesnu i samohranu majku: 'Tresem se'

Poznati Hrvati velikog srca: 'Trčimo za one koji to ne mogu, dječji osmjeh je neprocjenjiv'

Vinkovčani prikupili pola tone plišanaca za bolesnu djecu

Popeli se na najviši vrh Aljaske i skupili preko 25 tisuća eura za Dom zdravlja Supetar

Žene iz Hrvaca igrale balote za sedmeročlanu obitelj: 'Skupili smo već 60.000 eura za kuću!'

Hrvatska udruga je mladiću iz Afrike prikupila novac za skupu operaciju: 'Sada može hodati!'

Možda nasilje ne možemo spriječiti,

ali svijet možemo zaliječiti!